

Internationalist Standpoint

Πρώτη διεθνής συνάντηση. Αθήνα 11-15 Φεβρουαρίου 2023

Περιεχόμενα

1. Διεθνείς Προοπτικές _____ σελ 2
Μέρος I- Μια εποχή κρίσης και τεράστιας αστάθειας
Μέρος II- Ο πόλεμος στην Ουκρανία
Μέρος III- Γεωπολιτικοί Ανταγωνισμοί
Μέρος IV – Καθήκοντα
2. Συμπεράσματα από τις διασπάσεις της CWI και της ISA _____ σελ 48
3. Ψήφισμα για το περιβάλλον και την κλιματική κρίση _____ σελ 55
4. Οι φεμινιστικοί και ΛΟΑΤΚΙ+ αγώνες σήμερα _____ σελ 64

Διεθνείς Προοπτικές

Μέρος Ι

Μια εποχή κρίσης και τεράστιας αστάθειας

1. Ο καπιταλισμός της εποχής μας χαρακτηρίζεται από ακραία αστάθεια και αβεβαιότητα σε όλα τα επίπεδα. Ίσως είναι σωστό να πούμε ότι δεν υπάρχει αντίστοιχη περίοδος στην ιστορία του καπιταλισμού μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, όσον αφορά τον γενικευμένο χαρακτήρα των πολλαπλών κρίσεων που αντιμετωπίζει. Η παγκόσμια οικονομία οδεύει προς μια νέα ύφεση, την τρίτη μετά την κρίση του 2007-9. Η παγκόσμια οικονομία είχε δραματική επιβράδυνση το 2022 και η πτώση πιθανότατα θα επιδεινωθεί το 2023. Ο πληθωρισμός αυξάνεται σε επίπεδα που δεν είχαν προβλεφθεί, τα χειρότερα των τελευταίων 40 ετών (μερικές φορές και περισσότερο από 40 χρόνων, π.χ. στην περίπτωση της Γερμανίας). Με τις οικονομίες να έχουν επιβραδυνθεί δραματικά από την ενεργειακή κρίση και την δυσλειτουργία των αλυσίδων ανεφοδιασμού, οι κυβερνήσεις σε όλες τις «ανεπτυγμένες» βιομηχανικές χώρες, αυξάνουν τα επιτόκια, με τον ταχύτερο ρυθμό των τελευταίων δεκαετιών, για να θέσουν υπό έλεγχο τον πληθωρισμό. Αυτό ωθεί τις οικονομίες τους, οι οποίες είναι ήδη στάσιμες, σε βαθύτερη οικονομική συρρίκνωση. Έχουμε το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού, που και πάλι δεν έχει παρατηρηθεί από τη δεκαετία του 1970. Το παγκόσμιο χρέος βρίσκεται σε πρωτοφανή επίπεδα, τόσο το ιδιωτικό όσο και το δημόσιο. Οι οικονομολόγοι και οι αναλυτές της άρχουσας τάξης δεν έχουν σαφή οδηγό για το πώς να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που έχουν. Δεν έχουν καμία οικονομική «θεωρία» που να μπορούν να ελπίζουν ή να παρουσιάζουν ως ικανή να δώσει λύσεις στα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Η πρόσφατη «Σύγχρονη Νομισματική Θεωρία», που αναπτύχθηκε στις ΗΠΑ, έχει εγκαταλειφθεί ως αποτέλεσμα των αντικειμενικών εξελίξεων.
2. Τέλος, ο διεθνής καπιταλισμός βρίσκεται αντιμέτωπος με τεράστιους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, οι οποίοι έχουν φτάσει σε ένα νέο ποιοτικό στάδιο, που εκδηλώνεται ιδιαίτερα με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Στο υπόβαθρο αυτού του πολέμου υπάρχει η κεντρική σύγκρουση που αφορά τον παγκόσμιο συσχετισμό δυνάμεων, καθώς η Κίνα αμφισβητεί τις ΗΠΑ ως κυρίαρχη δύναμη στον πλανήτη. Αυτή η αντίφαση θα υπογραμμίζει όλες τις εξελίξεις στην εποχή που ζούμε και θα διαρκέσει για δεκαετίες, επιδεινώνοντας τις συνθήκες στον πλανήτη σε όλα τα επίπεδα, εκτός αν οι δυνάμεις που αγωνίζονται για μια σοσιαλιστική εναλλακτική στην καπιταλιστική βαρβαρότητα καταφέρουν να πρωταγωνιστήσουν στις κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες.
3. Για πρώτη φορά μετά από πολλές δεκαετίες συζητείται ευρέως ο κίνδυνος μαζικού αφανισμού λόγω πυρηνικού πολέμου. Την ίδια στιγμή, το καπιταλιστικό σύστημα ωθεί την περιβαλλοντική κρίση πέρα από το σημείο χωρίς επιστροφή, απειλώντας τη ζωή και τον πολιτισμό στον πλανήτη.

4. Όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν τη ζωή των εργαζομένων και των φτωχών με δραματικό τρόπο. Η φτωχοποίηση γίνεται χαρακτηριστικό όχι μόνο των φτωχών χωρών αλλά και των «αναπτυγμένων» βιομηχανικών, ενώ ο υποσιτισμός πλήττει περίπου 850 εκατομμύρια ανθρώπους, με 350 εκατομμύρια να αντιμετωπίζουν οξεία διατροφική κρίση, δηλαδή να κινδυνεύουν να πεθάνουν από πείνα.
5. Η αντίληψη που προβάλλεται από εκπροσώπους του συστήματος και από τμήματα της Αριστεράς, ότι η κοινωνία μπορεί να πάει μόνο μπροστά, ότι με την πάροδο του χρόνου θα προοδεύει και η οικονομία, ο πολιτισμός και η κουλτούρα, αποδεικνύεται για άλλη μια φορά λανθασμένη. Ο πολιτισμός μπορεί να καταρρεύσει, η ζωή όχι μόνο των ανθρώπων αλλά και αμέτρητων ειδών μπορεί να καταστραφεί μαζικά. Αυτό δεν είναι αποτέλεσμα της «ανθρώπινης ανευθυνότητας» ή παράλογης συμπεριφοράς, όπως διαρκώς επαναλαμβάνουν οι σχολιαστές του συστήματος. Είναι άμεσο αποτέλεσμα της καπιταλιστικής λογικής, της ακόρεστης δίψας του καπιταλισμού για κέρδος και του σκληρού ανταγωνισμού για κυριαρχία στις εθνικές και στη διεθνή οικονομία.
6. Αυτή η γενική εικόνα θέτει εξαιρετικά σημαντικά καθήκοντα για τις οργανώσεις της εργατικής τάξης. Αλλά η εικόνα που παρουσιάζουν είναι μια εικόνα τραγικών «ελλειμμάτων». Τα συνδικάτα και τα κόμματα της Αριστεράς βρίσκονται σε κρίση: έχουν αποτύχει να προσφέρουν μια εναλλακτική λύση στις επιθέσεις του συστήματος, πόσο μάλλον στο ίδιο το σύστημα. Τα παλιά κόμματα της Αριστεράς («Σοσιαλδημοκρατικά», «Σοσιαλιστικά», «Εργατικά» ή «Κομμουνιστικά») είτε ξεπουλήθηκαν και συνθηκολόγησαν πλήρως με την άρχουσα τάξη είτε διαλύθηκαν, είτε και τα δύο. Ταυτόχρονα, τα κόμματα της «Νέας Αριστεράς» που αναπτύχθηκαν τις τελευταίες 3 δεκαετίες, απέτυχαν επίσης να δώσουν διέξοδο στις ταλαιπωρημένες και αγωνιζόμενες μάζες. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά βρίσκεται επίσης αντιμετώπη με κρίση, ιδιαίτερα στην Ευρώπη.
7. Το καθήκον της οικοδόμησης μαζικών σοσιαλιστικών επαναστατικών κομμάτων, αποφασισμένων να αγωνιστούν για την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος και την εργατική δημοκρατία, είναι ο μόνος δυνατός δρόμος προς τα εμπρός και πιο αναγκαίος από ποτέ. Ταυτόχρονα, οι σοσιαλιστές επαναστάτες έχουν καθήκον να αγωνιστούν για την οικοδόμηση μαχητικών μαζικών οργανώσεων της εργατικής τάξης, κάτι που έχουμε περιγράψει στο παρελθόν χρησιμοποιώντας την έκφραση «διπλό καθήκον».

Γκεοργκίεβα

8. Ακόμα και οι εκπρόσωποι του κεφαλαίου καταλαβαίνουν ότι βρίσκονται αντιμετώπι με μια πληθώρα κρίσεων, τις οποίες δεν είναι πραγματικά σε θέση να διαχειριστούν. Οι Financial Times έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν έναν νέο όρο, τον όρο «polycrisis» (πολύ-κρίση), για να περιγράψουν τη νέα κατάσταση με την οποία βρίσκονται αντιμετώπι. Ίσως το πιο κατάλληλο πρόσωπο για να περιγράψει το αδιέξοδο στο οποίο βρίσκεται ο καπιταλισμός, είναι η Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα (Kristalina Georgieva), η γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Στην εισαγωγική της ομιλία στην τελευταία ετήσια σύνοδο του ΔΝΤ (10 έως 16 Οκτωβρίου 2022) είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Βιώνουμε μια θεμελιώδη αλλαγή στην παγκόσμια οικονομία: Από έναν κόσμο σχετικής προβλεψιμότητας... σε έναν κόσμο με μεγαλύτερη αστάθεια, μεγαλύτερη αβεβαιότητα, μεγαλύτερη οικονομική ρευστότητα, γεωπολιτικές αντιπαραθέσεις και συχνότερες και καταστροφικότερες φυσικές καταστροφές...

»Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο εμείς στο ΔΝΤ ζητάμε έγκαιρη και κοινή δράση, για ανασύνταξη και προβληματισμό... Και μεγαλύτερη προθυμία να δράσουμε τώρα και να δράσουμε από κοινού...

»Τον περασμένο Οκτώβριο [2021] προβλέψαμε μια ισχυρή ανάκαμψη από τα βάθη της κρίσης του Covid. Η παγκόσμια ανάπτυξη έφτασε το 6,1% το 2021... Αλλά δεν συνέβη αυτό [το 2022]... Όλες οι μεγάλες οικονομίες του κόσμου επιβραδύνουν... Αυτό με τη σειρά του επηρεάζει τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες...

»Έχουμε υποβαθμίσει τις προβλέψεις μας για την ανάπτυξη ήδη τρεις φορές...

»Εκτιμούμε ότι οι χώρες που αντιπροσωπεύουν περίπου το ένα τρίτο της παγκόσμιας οικονομίας θα βιώσουν τουλάχιστον δύο συνεχόμενα τρίμηνα συρρίκνωσης φέτος ή το επόμενο έτος. Και, ακόμη και όταν η ανάπτυξη είναι θετική, θα μοιάζει με ύφεση λόγω της συρρίκνωσης των πραγματικών εισοδημάτων και της αύξησης των τιμών...

»Συνολικά, αναμένουμε μείωση της παγκόσμιας παραγωγής κατά περίπου 4 τρισεκατομμύρια δολάρια από τώρα μέχρι το 2026. Αυτό είναι το μέγεθος της γερμανικής οικονομίας – ένα τεράστιο πλήγμα για την παγκόσμια οικονομία.

»Και η κατάσταση είναι πιο πιθανό να χειροτερέψει παρά να βελτιωθεί...»

9. Πέρα από τις απαισιόδοξες προοπτικές που περιγράφει η Γκεοργκίεβα, αξίζει να σημειωθεί τι προτείνει ως λύση: «...εμείς στο ΔΝΤ ζητάμε έγκαιρη και κοινή δράση για ανασύνταξη και επανεξέταση... περισσότερη προθυμία να δράσουμε τώρα και να δράσουμε από κοινού...». Αλλά αυτό ακριβώς είναι που είναι πρακτικά αδύνατο.
10. Ένας από τους βασικούς λόγους της σημερινής πολλαπλής κρίσης είναι ακριβώς το γεγονός ότι δεν είναι πλέον δυνατό για τις μεγάλες δυνάμεις να δράσουν από κοινού, και αυτό εκδηλώνεται τόσο με τον πόλεμο στην Ουκρανία όσο και με τον εμπορικό πόλεμο μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας (που ξεκίνησε από την πρώτη). Το 2008-9, όταν ξέσπασε η «Μεγάλη Ύφεση» (όπως ονομάζεται η κρίση του 2008-9), όλες οι μεγάλες δυνάμεις του πλανήτη μπόρεσαν να συναντηθούν, να αποφασίσουν κοινές πολιτικές και να δράσουν από κοινού. Παρείχαν στην παγκόσμια οικονομία τεράστια ρευστότητα (αύξηση των κρατικών δαπανών, μαζική πτώση των επιτοκίων και παρεμβάσεις των κεντρικών τραπεζών για να βοηθήσουν στην άμβλυση του προβλήματος των αυξανόμενων δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους). Ο ρόλος των BRICS (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότια Αφρική) και ιδιαίτερα της Κίνας ήταν καθοριστικός σε αυτό το πλαίσιο. Οι BRICS και ιδίως η Κίνα συνέχισαν να αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς, όταν οι ΗΠΑ και η ΕΕ βυθίζονταν στη χειρότερη ύφεση από το 1929, και έτσι μπόρεσαν να «σύρουν» την υπόλοιπη παγκόσμια οικονομία έξω από την ύφεση ή τουλάχιστον να μετριάσουν τις επιπτώσεις της. Οποιαδήποτε τέτοια συνεργασία σήμερα είναι απλά εκτός θέματος.

Ρουμπινί

11. Είναι σχεδόν αδύνατο να βρει κανείς οποιονδήποτε σοβαρό αναλυτή ή θεσμό της άρχουσας τάξης που να μην περιγράφει μια δυσοίωνη εικόνα για την επόμενη περίοδο – η γενική προσέγγιση είναι ότι η κρίση δεν έχει φτάσει ακόμη στο χειρότερο σημείο της. Μια [πρόσφατη συνέντευξη του Nouriel Rubini](#) ενός από τους πιο διακεκριμένους οικονομολόγους διεθνώς, στο Der Spiegel (28 Οκτωβρίου 2022) είναι αρκετά ενδεικτική. Εν ολίγοις, αυτό που είπε ο Ρουμπινί ήταν ότι:

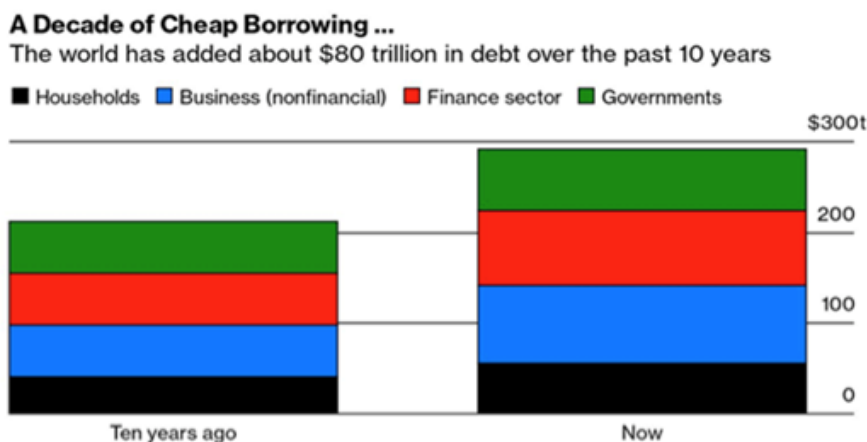
«Η Ευρωζώνη βρίσκεται ήδη σε ύφεση... Θα είναι μακρά και άσχημη... Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ακόμη χειρότερο... Τη δεκαετία του 1970 είχαμε επίσης ενεργειακή κρίση, υψηλό πληθωρισμό και στασιμότητα στην ανάπτυξη... σήμερα είναι χειρότερα... τότε δεν είχαμε τόσο μεγάλο δημόσιο και ιδιωτικό χρέος όσο σήμερα... αν οι κεντρικές τράπεζες [αυξήσουν περαιτέρω] τα επιτόκια για να καταπολεμήσουν τον πληθωρισμό, θα οδηγήσει σε πτώχευση πολλές εταιρείες “ζόμπι”...».

Στο ερώτημα του Der Spiegel αν υπάρχει κάποια κεντρική τράπεζα που τα καταφέρνει σωστά, η απάντηση του Ρουμπινί ήταν η ακόλουθη:

«Έτσι κι αλλιώς είναι καταδικασμένες... Είτε καταπολεμούν τον πληθωρισμό με υψηλά επιτόκια και προκαλούν σκληρή προσγείωση για την πραγματική οικονομία και τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Είτε δειλιάζουν και ανοιγοκλείνουν τα μάτια, δεν αυξάνουν τα επιτόκια και ο πληθωρισμός συνεχίζει να αυξάνεται... Αυτό θα αυξήσει τους τόκους όλων των χρεών, ιδιωτικών και δημόσιων... Έχουμε τόσο μεγάλο χρέος αυτή τη στιγμή που κάτι τέτοιο θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια συνολική οικονομική, χρηματοπιστωτική και νομισματική κατάρρευση...».

Κρίση χρέους

12. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, το παγκόσμιο χρέος αυξήθηκε σε πρωτοφανή επίπεδα. Σήμερα ανέρχεται σε 290 τρισεκατομμύρια δολάρια, αυξημένο κατά 80 τρισεκατομμύρια δολάρια σε σχέση με 10 χρόνια πριν ([Bloomberg, 30 Νοεμβρίου 2022](#)). Είναι περίπου 3 φορές το μέγεθος του παγκόσμιου ΑΕΠ.

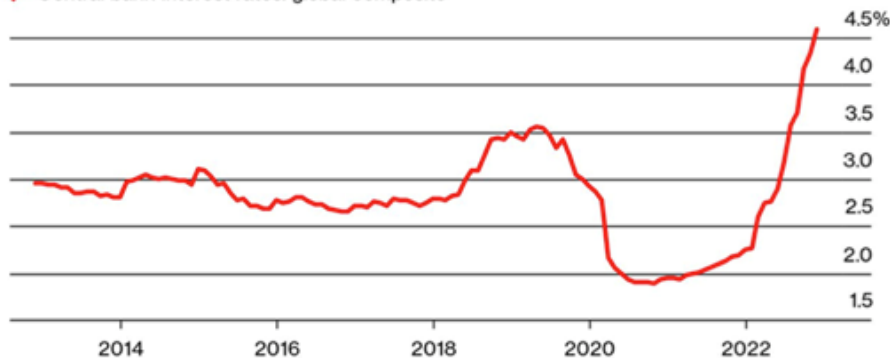
Source: Institute of International Finance

13. Όσο τα επιτόκια ήταν κοντά στο 0%, πράγμα που συνέβαινε μέχρι το τέλος του 2021, μια μερίδα καπιταλιστών Κεϊνσιανών οικονομολόγων πίστευε ότι οποιοδήποτε ποσό χρέους θα μπορούσε να είναι διαχειρίσιμο, στη βάση της «ανακύκλωσής» του, δηλαδή του δανεισμού με μηδενικά επιτόκια για να πληρωθεί το προηγούμενο χρέος και ούτω καθεξής. Αυτή ήταν η «Σύγχρονη Νομισματική Θεωρία» που αναφέρθηκε παραπάνω. Δεν κράτησε για πολύ, καθώς η αύξηση του πληθωρισμού οδήγησε σε αύξηση των επιτοκίων από τα επίπεδα του 2% (παγκοσμίως) στα τέλη του 2021 σε πάνω από 4,5% ένα χρόνο αργότερα, [με πρόβλεψη για άνοδο στο 5,2%](#) μέχρι τον Ιανουάριο του 2023. Τα επιτόκια θα συνεχίσουν να αυξάνονται τουλάχιστον κατά το πρώτο μέρος του 2023.
14. Το πολύ υψηλό δημόσιο και ιδιωτικό χρέος, σε συνδυασμό με την αύξηση των επιτοκίων, σημαίνει ότι εκατομμύρια μικρές επιχειρήσεις και νοικοκυριά θα καταρρεύσουν, ενώ υπερχρεωμένα κράτη θα χρεοκοπήσουν, προκαλώντας νομισματική κρίση και παρέμβαση του ΔΝΤ για τη «διάσωση» τους – πράγμα που σημαίνει σκληρές πολιτικές λιτότητας, δηλαδή η εργατική τάξη και οι φτωχοί να πληρώσουν την κρίση του συστήματος.

... Is About to Get Expensive

Now interest costs will soar amid the steepest rate hikes in a generation

Central bank interest rates: global composite*

Source: Bloomberg

*A measure of the world's benchmark central bank interest rates weighted by size of economies

15. Η παγκόσμια οικονομία, σύμφωνα με τη [βρετανική εφημερίδα The Guardian](#)

«...αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο μιας από τις χειρότερες κρίσεις χρέους των τελευταίων δεκαετιών, απειλώντας με βαθιά ύφεση, πολιτική αστάθεια και χρόνια χαμμένης ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, η αύξηση των ακραίων καιρικών φαινομένων –ισχυρότεροι τυφώνες, επαναλαμβανόμενες ξηρασίες– κάνει τη ζωή ακόμη πιο δύσκολη για τα κράτη που ήδη αφιερώνουν μεγάλο μέρος των εσόδων τους για την εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους...».

Στασιμοπληθωρισμός

16. Δεν υπάρχουν πολλά να προσθέσουμε στον τρόπο με τον οποίο τα επιτελεία του διεθνούς κεφαλαίου περιγράφουν το αδιέξοδο στο οποίο βρίσκεται το σύστημα. Το κεντρικό, άμεσο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο καπιταλισμός είναι ο πληθωρισμός, ο οποίος σε συνδυασμό με ρυθμούς ανάπτυξης κοντά στο μηδέν προκάλεσε αυτό που έγινε γνωστό από τη δεκαετία του

’70 ως «στασιμοπληθωρισμός» (δηλαδή, ο συνδυασμός στασιμότητας στην οικονομία με άνοδο των τιμών, κάτι που μέχρι τη δεκαετία του ’70 οι οικονομολόγοι θεωρούσαν αδύνατο).

17. Ο πληθωρισμός επανεμφανίστηκε προκαλώντας μια άσχημη έκπληξη στους οικονομολόγους και αναλυτές του κεφαλαίου. Στον βιομηχανικά «ανεπτυγμένο» παγκόσμιο Βορρά, είναι γύρω στο 10% (ετησίως). Στον παγκόσμιο Νότο, βέβαια, η εικόνα είναι πολύ χειρότερη (Πηγή: <https://elements.visualcapitalist.com/>). Φυσικά, ο πραγματικός ρυθμός πληθωρισμού είναι πάντα πολύ υψηλότερος από τον επίσημο, ιδίως όσον αφορά το καλάθι των αγαθών που καταναλώνουν οι οικογένειες της εργατικής τάξης – συχνά είναι ακόμη και διπλάσιος από τον επίσημο ρυθμό.

Country	Inflation (year on year)	Date
Zimbabwe	269%	Oct 2022
Lebanon	162%	Sept 2022
Venezuela	156%	Oct 2022
Syria	139%	Aug 2022
Sudan	103%	Oct 2022
Argentina	88%	Oct 2022
Turkey	85.5%	Oct 2022
Sri Lanka	66%	Oct 2022
Iran	52.2%	Aug 2022

18. Η επανεμφάνιση του πληθωρισμού είναι αποτέλεσμα ενός συνδυασμού παραγόντων. Αρχικά, το έδαφος για την ανάπτυξη του πληθωρισμού παρείχαν οι μαζικές ενέσεις ρευστότητας από τις άρχουσες τάξεις στην προσπάθειά τους να αμβλύνουν τις επιπτώσεις της ύφεσης του 2007-8-9. Οι κυβερνήσεις ξόδεψαν τρισεκατομμύρια για να σώσουν τις τράπεζες και τις μεγάλες επιχειρήσεις από την κατάρρευση, δημιουργώντας τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα και δημόσια χρέη, την ίδια στιγμή που μείωναν τα επιτόκια για να παρέχουν φθηνή πίστωση στις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Αυτό υπονόμει τη σταθερότητα του συστήματος για την επόμενη περίοδο. Το επόμενο σημείο καμπής ήρθε με την πανδημία του Covid-19, η οποία ανάγκασε τις κυβερνήσεις να καταφύγουν και πάλι σε μαζικές ενέσεις ρευστότητας για να αποφύγουν την οικονομική κατάρρευση. Οι ενέσεις αυτές, ιδιαίτερα σε μια εποχή που η παραγωγή βρισκόταν σε αδιέξοδο, δημιουργούσαν μια αναντιστοιχία μεταξύ ζήτησης και προσφοράς που επρόκειτο να εκδηλωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο. Αυτό συνέβη όταν τελείωσαν τα λοκ-ντάουν και η ζήτηση παρουσίασε ένα ξαφνικό άλμα το οποίο δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί άμεσα από τις αλυσίδες εφοδιασμού, ωθώντας έτσι τις τιμές προς τα πάνω. Αυτό συνδυάστηκε και εντάθηκε από μια «ενεργειακή κρίση» κατά τη διάρκεια του 2021, η οποία ήταν αποτέλεσμα του άναρχου τρόπου με τον οποίο το καπιταλιστικό σύστημα προσπάθησε να υιοθετήσει τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Χωρίς κανένα σχέδιο, όπως είναι χαρακτηριστικό του καπιταλισμού, αύξησαν τους φόρους στα ορυκτά καύσιμα και έδωσαν τεράστια κίνητρα για επενδύσεις στις ΑΠΕ, περιμένοντας ότι η αγορά θα λειτουργήσει... Μόνο που αυτό δεν έγινε, αντίθετα, δημιουργήθηκαν ελλείψεις. Στη συνέχεια «έριξαν» το φταίξιμο στον καιρό, δηλαδή στον «πολύ κρύο» χειμώνα του 2020 και στο «πολύ ζεστό» καλοκαίρι του

2021, για τις υψηλές τιμές της ενέργειας. Όλες οι κυβερνήσεις και οι οικονομολόγοι ανέμεναν ότι ο πληθωρισμός, ο οποίος στο τέλος του 2021 ήταν της τάξης του 5-6%, θα μειωνόταν στη διάρκεια των επόμενων 1-2 ετών στο 2%, που είναι το επιθυμητό επίπεδο πληθωρισμού για τους καπιταλιστές. Αυτή η προσδοκία κατέρρευσε με τον πόλεμο στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022 και ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε.

19. Το καπιταλιστικό σύστημα έχει μόνο έναν τρόπο να τιθασεύσει τον πληθωρισμό και αυτός είναι η συρρίκνωση της οικονομίας. Η ευρύτερη και γενικότερη εικόνα είναι ότι για να μπορέσει το καπιταλιστικό σύστημα να εισέλθει σε μια νέα περίοδο ανάπτυξης και καπιταλιστικών κερδών, πρέπει να καταστρέψει ένα τμήμα των υφιστάμενων παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή να κλείσει επιχειρήσεις και να αυξήσει την ανεργία, ανεξάρτητα από τα συγκεκριμένα λεπτομερή χαρακτηριστικά των διαφόρων υφέσεων. Οι μηχανισμοί με τους οποίους θα προσπαθήσει να το πετύχει αυτό είναι με την αντιστροφή των πολιτικών της προηγούμενης περιόδου: δηλαδή, με μείωση των κρατικών δαπανών και του κρατικού δανεισμού και με αύξηση των επιτοκίων, που θα κάνει ακριβότερο τον δανεισμό τόσο για την κατανάλωση όσο και για τις επενδύσεις.
20. Με άλλα λόγια, αντιμέτωποι με την παρούσα κρίση, οι καπιταλιστές αναγκάζονται να ακολουθήσουν τις ακριβώς αντίθετες πολιτικές από αυτές που θα ήθελαν, όταν αντιμετωπίζουν ύφεση κάτω από διαφορετικές συνθήκες. Σε κάθε ύφεση οι καπιταλιστές αυξάνουν τις δαπάνες (μέσω δανεισμού, ανεβάζοντας τα δημοσιονομικά ελλείμματα και το δημόσιο χρέος) και μειώνουν τα επιτόκια, καθιστώντας το χρήμα φθηνό, για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις και την κατανάλωση. Αυτές οι πολιτικές είναι το σχέδιο σε κάθε περίπτωση ύφεσης, αυτό που διαφέρει είναι τα ποσά και η ισορροπία μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Αυτή τη φορά, πρέπει να μειώσουν τις δαπάνες και να αυξήσουν τα επιτόκια, ωθώντας έτσι την οικονομία σε περαιτέρω συρρίκνωση αντί να δημιουργήσουν ένα «μαξιλάρι» για μια πιο ομαλή προσγείωση καθώς οι οικονομίες υποχωρούν.
21. Ταυτόχρονα, οι άρχουσες τάξεις θα παλέψουν σκληρά για να αντισταθούν στα αιτήματα των εργαζομένων και άλλων καταπιεσμένων και φτωχών στρωμάτων να αυξήσουν το εισόδημά τους για να καλύψουν τις απώλειες λόγω του πληθωρισμού, οδηγώντας σε αυξημένη εξαθλίωση όχι μόνο τους ανέργους αλλά και τους εργαζόμενους. Στον παγκόσμιο Νότο αυτό θα σημάνει καταστροφή και πείνα. Έτσι, το σύστημα βάζει τους φτωχούς να πληρώσουν την κρίση του. Με αυτόν τον τρόπο επίσης, η εξουσία και ο πλούτος θα συγκεντρωθούν σε λιγότερες εταιρείες, τις μεγαλύτερες, καταστρέφοντας μαζικά μικρές και μεσαίες.
22. Η διαδικασία της πτώσης των πραγματικών μισθών είναι ήδη σαφής στις επίσημες στατιστικές. Σύμφωνα με την [ετήσια παγκόσμια έκθεση της ΔΟΕ](#) (της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών) που δημοσιεύτηκε στις 30 Νοεμβρίου 2022, οι παγκόσμιοι μισθοί μειώθηκαν κατά 0,9% το πρώτο εξάμηνο του 2022, για πρώτη φορά στον 21ο αιώνα. Αυτό σημαίνει ότι στο σύνολο του 2022 η πτώση θα είναι της τάξης του -2%. Η πτώση στη Βόρεια Αμερική ήταν -3,2% και στην Ευρωπαϊκή Ένωση -2,4%.

23. Ωστόσο, το να επανέλθει ο πληθωρισμός στο 2% για τις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες (για τον παγκόσμιο Νότο τέτοιου είδους στόχοι «δεν υπάρχουν», δεν έχουν καμία ρεαλιστική βάση) δεν θα είναι εύκολο. Υπάρχουν μια σειρά από παράγοντες που περιπλέκουν τις προσπάθειες των κυρίαρχων τάξεων, όπως: Οι κυρώσεις κατά της Ρωσίας θα συνεχιστούν για όσο διαρκεί ο πόλεμος και πέραν αυτού· οι αστοί θέλουν να μειώσουν τις κρατικές δαπάνες, αλλά στην πραγματικότητα αναγκάζονται να συνεχίσουν να επιδοτούν τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά (στις πλούσιες χώρες φυσικά) λόγω των απίστευτων τιμών της ενέργειας που απειλούν εκατομμύρια σπίτια με έναν βαρύ χειμώνα χωρίς επαρκή θέρμανση· αυξάνουν τις εξοπλιστικές δαπάνες ως αποτέλεσμα της «απειλής» που συνιστά η Ρωσία μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία – υπάρχει μια νέα, τρελή κούρσα εξοπλισμών σε παγκόσμια κλίμακα· η άνοδος του δολαρίου στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 20 ετών, εν μέρει λόγω της αύξησης των επιτοκίων στις ΗΠΑ, δημιουργεί πληθωρισμό για τον υπόλοιπο πλανήτη, καθώς το δολάριο παραμένει το βασικό νόμισμα για τις διεθνείς συναλλαγές – έτσι τον Οκτώβριο του 2022 ο πληθωρισμός έπεσε στο 7,7% για τις ΗΠΑ, αλλά συνέχισε να αυξάνεται σε επίπεδα ρεκόρ [10,7% στην Ευρωζώνη](#)· έπειτα υπάρχει η ταξική πάλη: οι εργαζόμενοι δεν έχουν άλλη επιλογή από το να αγωνιστούν για υψηλότερους μισθούς σε περιόδους υψηλού πληθωρισμού· τέλος, ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ των ΗΠΑ και των συμμάχων τους από τη μία πλευρά και της Κίνας και των συμμάχων της από την άλλη, θα ωθήσει, κατά κανόνα, τις τιμές προς τα πάνω σε παγκόσμια κλίμακα.

24. Ταυτόχρονα, η ανισότητα αυξάνεται. Η πανδημία του Covid και η κρίση του κόστους ζωής έχει αυξήσει σημαντικά την ανισότητα του πλούτου μεταξύ του πλουσιότερου 0,1% του παγκόσμιου πληθυσμού και των υπολοίπων. Σύμφωνα με τον δείκτη Bloomberg Billionaires, 131 δισεκατομμυριούχοι υπερδιπλασίασαν την καθαρή τους περιουσία κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Την ίδια στιγμή, επιπλέον 97 εκατομμύρια άνθρωποι ωθήθηκαν σε ακραία φτώχεια. Παρόλο που η φορολόγηση των πλουσίων μπορεί να φαίνεται ως ένας τρόπος να βελτιωθεί η

παρούσα κατάσταση, τα δομικά χαρακτηριστικά του καπιταλισμού αναπόφευκτα θέτουν μεγαλύτερους πόρους στα χέρια των πλουσίων εις βάρος των υπολοίπων. Καμία κυβέρνηση δεν είναι διατεθειμένη να τα βάλει με τις αγορές και τις επιχειρήσεις και να αυξήσει τους φόρους. Μια μελέτη της Oxfam έδειξε ότι 141 από τις 163 χώρες πάγωσαν τους φορολογικούς συντελεστές για τους πλούσιους κατά τη διάρκεια της πανδημίας και 11 τους μείωσαν.

Ταξική πάλη

25. Υπάρχει μια εμφανής αύξηση των ρυθμών της ταξικής πάλης κατά τη διάρκεια του 2022. Στον παγκόσμιο Νότο, τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, η εξέγερση των γυναικών και της νεολαίας του Ιράν μαζί με τμήματα της εργατικής τάξης συνεχίζεται (στην όγδοη εβδομάδα της τη στιγμή που γράφεται το κείμενο) μετά το θάνατο της Masha Amini το Σεπτέμβριο του 2022. Πρόκειται για την πιο σημαντική, από άποψη αριθμών, αποφασιστικότητας και διάρκειας, εξέγερση ενάντια στο αντιδραστικό ισλαμικό καθεστώς του Χαμενεΐ και των μουλάδων μετά την επανάσταση του 1979, η οποία ανέτρεψε τη δικτατορία του Σάχη αλλά καπελώθηκε από τους ισλαμιστές.
26. Τον Ιούλιο οι μάζες της Σρι Λάνκα εισέβαλαν στο προεδρικό μέγαρο και ο πρόεδρος Ρατζαπάκσα αναγκάστηκε να διαφύγει για να σώσει το τομάρι του. Η εξέγερση των μαζών της Σρι Λάνκα είχε ξεκινήσει τον Μάρτιο του 2022 και οδήγησε, μεταξύ άλλων, στην παραίτηση ολόκληρου του υπουργικού συμβουλίου τον Απρίλιο του 2022.
27. Ένας ολόκληρος κατάλογος χωρών είναι υποψήφιες για κοινωνικές εκρήξεις στην τρέχουσα συγκυρία. Αυτό παραδέχονται ανοιχτά τα επιτελεία των καπιταλιστών. Το ΔΝΤ και ο ΟΗΕ προειδοποιούν για την πιθανότητα να έχουμε εξεγέρσεις πεινασμένων σε 70 και πλέον χώρες. Ήδη το ΔΝΤ επιβάλλει προγράμματα λιτότητας (προετοιμάζοντας έτσι το ίδιο τις εξεγέρσεις πείνας για τις οποίες προειδοποιεί) σε μια σειρά από χώρες, όπως η Αργεντινή, η Αίγυπτος, ο Λίβανος, το Πακιστάν κ.λπ.
28. Τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο είχαμε τις μαζικές διαδηλώσεις στην Κίνα ενάντια στα λοκντάουν για την πανδημία. Οι διαδηλώσεις αυτές δεν ήταν συγκρίσιμες με την προηγούμενη μεγάλη εξέγερση της κινεζικής νεολαίας, στην πλατεία Τιανανμέν το 1989, αλλά ήταν οι μεγαλύτερες από τότε, εξαπλώθηκαν σε 22 πόλεις και ανάγκασαν το καθεστώς του Σι Ζινπίγκ (Xi Jinping) να υποχωρήσει. Αυτό συμβαίνει σε μια εποχή που στην Κίνα παρατηρείται το μοναδικό φαινόμενο του «κινήματος όσων ξαπλώνουν» στη νεολαία (που έχει πάρει μαζικές διαστάσεις): δηλαδή μιας μαζικής διάθεσης που λέει «δεν μπορούμε να πολεμήσουμε το καθεστώς, αλλά αρνούμαστε να το υπηρετήσουμε, επομένως “ξαπλώνουμε”, δηλαδή είμαστε παθητικοί». Αυτά τα δύο είναι αναπόφευκτα αλληλένδετα.
29. Εξίσου σημαντική, αλλά χωρίς να αναφέρεται ή να σχολιάζεται στα δυτικά μέσα ενημέρωσης, ήταν η εκτεταμένη άρνηση των κινεζικών μαζών να ακολουθήσουν τα πρωτόκολλα του κινεζικού κράτους για τον Covid. Αυτές οι αρνήσεις ήρθαν μετά τις πρώτες διαμαρτυρίες. Η άρνηση να τηρηθούν τα πρωτόκολλα ήταν τόσο διαδεδομένη που μέσα σε δύο εβδομάδες το κινεζικό κράτος αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι δεν μπορούσε πλέον να τα επιβάλει και ότι τα στατιστικά δεδομένα που αποκτούσε από τα πρωτόκολλα δεν μπορούσαν να το βοηθήσουν να ελέγξει την εξάπλωση του Covid. Αυτή είναι μια σημαντική στιγμή για τη συνείδηση στην Κίνα.

Οι κινεζικές μάζες είδαν ότι μπορούν να δράσουν από κοινού για να φέρουν αλλαγή σε ένα καταπιεστικό σύνολο γραφειοκρατικών μέτρων που επιβάλλονται από τα πάνω. Ως αποτέλεσμα, η συνειδητοποίηση ότι το ΚΚΚ δεν είναι πανίσχυρο και πάντα σωστό στις πολιτικές του αυξάνεται. Το τι επιπτώσεις θα έχει αυτό στους μελλοντικούς πολιτικούς, εργατικούς και πολιτικούς αγώνες μένει να το δούμε. Η αποτυχία της «εφαρμογής για τον Covid» (covid app) είναι επίσης ένα μεγάλο πλήγμα στις προσπάθειες του κινεζικού κράτους να αστυνομεύσει την κοινωνία. Το Covid app έδωσε στο κινεζικό κράτος πρωτοφανή πρόσβαση σε πλήθος δεδομένων σχετικά με την κίνηση και τη συμπεριφορά του κινεζικού λαού και λειτούργησε ως ισχυρός παράγοντας κοινωνικού ελέγχου. Το γεγονός ότι τώρα κατέρρευσε αφαιρεί ένα μεγάλο βάρος από τον κινεζικό λαό και αποτελεί ένα πλήγμα στο κύρος του κράτους.

30. Τα λίγα αυτά παραδείγματα αντικατοπτρίζουν τις εκρηκτικές συνθήκες που επικρατούν σε ολόκληρο τον πλανήτη, οι οποίες εντάθηκαν από την ύφεση του 2007-8-9 (που αποτέλεσε σημείο καμπής για τις παγκόσμιες εξελίξεις). Το 2019 οι διεργασίες αυτές πήραν μορφή σε μαζική κλίμακα, ιδίως στις πρώην αποικιακές χώρες, με εξεγέρσεις, συχνά επαναστατικού χαρακτήρα, σε περίπου 35 χώρες. Αυτές συνδυάστηκαν με το εντυπωσιακό κίνημα της νεολαίας κατά της κλιματικής αλλαγής, με αφετηρία τη 16χρονη Greta Thunberg στη Σουηδία, και με μαζικούς φεμινιστικούς αγώνες σε όλο τον πλανήτη. Τα κινήματα αυτά διακόπηκαν από την πανδημία του 2020. Φυσικά, δεν θα μπορούσαν ούτως ή άλλως να συνεχίσουν να αναπτύσσονται σε ένα αδιάκοπο ανοδικό σπινάλι, ιδίως καθώς δεν υπήρχε επαναστατική ηγεσία, αλλά η πανδημία λειτούργησε ως φρένο παρά την οικονομική κατάρρευση που προκάλεσε.
31. Σε ηπειρωτική βάση, οι πιο ανεπτυγμένες συνθήκες από ταξική άποψη βρίσκονται στη Λατινική Αμερική. Το 2022 δεν είχαμε μεγάλες ταξικές αναταραχές στο επίπεδο του 2019, αλλά όλη η ριζοσπαστικοποίηση της κοινωνίας αντανάκλασε στο πολιτικό επίπεδο με αυτό που έχει περιγραφεί ως «ροζ παλίρροια», με κεντροαριστερές κυβερνήσεις να καταλαμβάνουν την εξουσία σχεδόν σε ολόκληρη την ήπειρο. Η πολιτική αστάθεια σε ολόκληρη την ήπειρο είναι τεράστια. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι η Λ. Αμερική βρίσκεται σε «σημείο βρασμού», συνδυάζοντας βαθιά οικονομική κρίση, υψηλά ελλείμματα, κρατικά χρέη και υψηλό πληθωρισμό.
32. Η Αριστερά στην Αργεντινή θεωρεί πολύ μεγάλη την πιθανότητα να έχουμε ένα νέο «Argentinaazo», στα πρότυπα της μαζικής εξέγερσης του χειμώνα 2001-2 στην Αργεντινή. Στη Βραζιλία ο Λούλα κέρδισε τον Μπολσονάρου στις προεδρικές εκλογές του Οκτωβρίου 2022, αλλά η μάχη ήταν πολύ αμφίροπη. Ο Μπολσοναρισμός ως φαινόμενο παραμένει ένας σοβαρός κίνδυνος για τις βραζιλιάνικες μάζες, ιδιαίτερα δεδομένων των τεράστιων οικονομικών προβλημάτων και του γεγονότος ότι, ως αποτέλεσμα, ο Λούλα δεν θα μπορέσει να τηρήσει τις υποσχέσεις του και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες. Το πρώτο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου, η Δεξιά στο Περού και την Αργεντινή πετύχανε μια σειρά από πλήγματα εναντίον των αριστερών αντιπάλων τους.
33. Στις 6 Δεκεμβρίου, ο αριστερός πρόεδρος του Περού Pedro Castillo επιχείρησε να διαλύσει το Κογκρέσο, να επιβάλει απαγόρευση κυκλοφορίας, να κυβερνήσει με διατάγματα και να προκηρύξει νέες εκλογές. Ως αποτέλεσμα, το Συνταγματικό Δικαστήριο και το Κογκρέσο αποφάσισαν να τον απομακρύνουν από την προεδρία. Συνελήφθη και αναμένει τη δίκη του. Ο

Καστίγιο, δάσκαλος σε αγροτικές περιοχές και συνδικαλιστής, με ιθαγενική καταγωγή, εξελέγη τον Ιούνιο του 2021 στην προεδρία και σύντομα ακολούθησαν οι νίκες των κεντροαριστερών κομμάτων στη Χιλή (Γκαμπριέλ Μπόριτς), στην Ονδούρα (Σιομάρα Κάστρο), στην Κολομβία (Γκουστάβο Πέδρο) και στη Βραζιλία (Λουίς Ιγνάσιο Λούλα) – για να ολοκληρωθεί η στροφή προς τα αριστερά στην ήπειρο, που περιγράφεται ως «ροζ παλίρροια». Παρεμπιπτόντως πρέπει να αναφέρουμε ότι αυτή η ροζ παλίρροια ήταν πολύ λιγότερο ριζοσπαστική από την παλίρροια των αριστερών κυβερνήσεων που σάρωσε την ήπειρο τη δεκαετία του 2000, με βασικό πρωταγωνιστή τον Τσάβες στη Βενεζουέλα. Ο Καστίγιο είχε δημιουργήσει πολλές ελπίδες και προσδοκίες στις Περουβιανές μάζες, αλλά δεν μπόρεσε να διαχειριστεί το συστηματικό σαμποτάζ της άρχουσας τάξης που ελέγχει τους θεσμούς της χώρας. Μετά από δύο αποτυχημένες διαδικασίες μομφής στο κοινοβούλιο, βρισκόταν αντιμέτωπος με μια τρίτη. Όντας ρεφορμιστής και ως εκ τούτου μη ικανός να κατανοήσει την ανάγκη κινητοποίησης των περουβιανών μαζών γύρω από ένα επαναστατικό πρόγραμμα (η αχίλλειος πτέρνα όλων των ρεφορμιστών) επιχείρησε μια «λύση» από τα πάνω – να διαλύσει το κοινοβούλιο και να κυβερνήσει με διατάγματα. Αυτό έδωσε στην άρχουσα τάξη μια μοναδική ευκαιρία να τον ξεφορτωθεί και να επαναφέρει τα πράγματα κάτω από τον δικό της αυστηρό έλεγχο. Η σύλληψη του Καστίγιο όμως προκάλεσε μια μαζική εξέγερση ιδιαίτερα από τους ιθαγενείς, η οποία τώρα βρίσκεται σε εξέλιξη.

34. Στην Αργεντινή, στις 9 Δεκεμβρίου η Κριστίνα Φερνάντες Κίρχνερ καταδικάστηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο σε 6 χρόνια φυλάκιση, σε μια απόφαση που αν επικυρωθεί θα της απαγορεύσει επίσης να κατέχει αξιώματα για το υπόλοιπο της ζωής της, κατηγορούμενη για διαφθορά και εξαπάτηση του κράτους. Διετέλεσε πρόεδρος της Αργεντινής από το 2007 έως το 2015 –ακολουθώντας τον σύζυγό της Νέστο Κίρχνερ που ήταν πρόεδρος από το 2003 έως το 2007– και από το 2019 είναι αντιπρόεδρος. Την περίοδο που οι Κίρχνερ ήταν επικεφαλής της κυβέρνησης, η Αργεντινή απολάμβανε ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 8% ετησίως στις αρχές της δεκαετίας του 2000 και καυχιόταν για τον υψηλότερο εθνικό κατώτατο μισθό στη Λατινική Αμερική. Ο «Κίρχνερισμός» μπόρεσε να εφαρμόσει μια σειρά από πολιτικές που ευνοούσαν τους φτωχούς της χώρας, όπως η παροχή συντάξεων στις νοικοκυρές, η δημιουργία ενός καθολικού επιδόματος για τα παιδιά, το άνοιγμα νέων δημόσιων πανεπιστημίων κ.λπ. Η Κριστίνα (ο Νέστορ Κίρχνερ πέθανε το 2010) θεωρείται πιο ριζοσπαστική από τον σημερινό πρόεδρο Αλμπέρτο Φερνάντες, παρά το γεγονός ότι και οι δύο ανήκουν στο ίδιο κυβερνών κόμμα, το Frente do Todos (Μέτωπο για όλους).
35. Οι εξελίξεις αυτές αντικατοπτρίζουν τη βαθιά κρίση του λατινοαμερικανικού καπιταλισμού, την αδυναμία του ρεφορμισμού να προσφέρει κάποια διέξοδο προς τα εμπρός και το γεγονός ότι οι λατινοαμερικανικές ελίτ δεν μπορούν να ανεχτούν κυβερνήσεις υπό την ηγεσία ρεφορμιστών, ακόμη και ήπιων, και γι' αυτό χρησιμοποιούν τους παραδοσιακούς θεσμούς που ελέγχουν, την Δικαιοσύνη, τον στρατό και την αστυνομία, τη θρησκεία κ.λπ., για να τις αποσταθεροποιήσουν και να τις ανατρέψουν.
36. Η Αφρική είναι αναμφίβολα η ήπειρος της οποίας οι λαοί έχουν αντιμετωπίσει τα μεγαλύτερα δεινά τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά και κατά τη διάρκεια των πρόσφατων κρίσεων. Ο πληθωρισμός της Αφρικής είναι ο χειρότερος σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη ήπειρο. Καθώς οι αυξανόμενες τιμές των τροφίμων πλήττουν περισσότερο τους φτωχούς, εκατομμύρια

άνθρωποι πέφτουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Το χρέος των αφρικανικών χωρών, αν και συνολικά αρκετά χαμηλό ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σύγκριση με τις βιομηχανικές χώρες, αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια και απειλεί αρκετές χώρες με το φάσμα της χρεοκοπίας. Η διεθνής φιλανθρωπική οργάνωση «Debt Justice» εκτιμά ότι για τις χώρες με χαμηλότερο εισόδημα, οι πληρωμές για την εξυπηρέτηση του χρέους αυξήθηκαν κατά 120% την τελευταία δεκαετία. Αυτά τα χρηματικά ποσά κόβονται από τους τοπικούς προϋπολογισμούς προκειμένου να σταλούν στις δυτικές τράπεζες. Η τραγική κατάσταση των υποδομών αποκαλύπτεται όταν εξετάζουμε την κατανάλωση ενέργειας στην ήπειρο. Σύμφωνα με τον Economist, «η μέση κατανάλωση ανά άτομο στην υποσαχάρια Αφρική, εξαιρουμένης της Νότιας Αφρικής, είναι μόλις 185 κιλοβατώρες (kWh) το χρόνο, σε σύγκριση με περίπου 6.500 kWh στην Ευρώπη και 12.700 kWh στην Αμερική. Ένα αμερικανικό ψυγείο καταναλώνει περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από τον μέσο Αφρικανό». Η Αφρική αντιμετωπίζει επίσης τεράστιες καταστροφές που προκαλούνται από την κλιματική κρίση. Σύμφωνα με την έκθεση του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού, «Η κατάσταση του κλίματος αποκαλύπτει ότι η έλλειψη του νερού εκτιμάται ότι θα επηρεάσει περίπου 250 εκατομμύρια ανθρώπους στην ήπειρο και θα εκτοπίσει έως και 700 εκατομμύρια άτομα μέχρι το 2030». Οι πρόσφατες καταστροφικές πλημμύρες στη Νιγηρία, οι οποίες κατέστρεψαν περισσότερα από 200.000 σπίτια, τα τέσσερα συνεχή χρόνια ξηρασίας στο Κέρας της Αφρικής, τα οποία έριξαν 37 εκατομμύρια ανθρώπους στην πείνα και οι έντονες βροχοπτώσεις και πλημμύρες στο Σουδάν, οι οποίες έπληξαν 780.000 ανθρώπους, αποτελούν σαφή ένδειξη αυτών των τάσεων.

37. Ταυτόχρονα, σημαντικές γεωπολιτικές εξελίξεις λαμβάνουν χώρα στην ήπειρο. Η Κίνα έχει γίνει ο μεγαλύτερος δανειστής και εμπορικός εταίρος για πολλές χώρες της περιοχής, ξεπερνώντας τις ΗΠΑ και τις χώρες της Δύσης. Στις χώρες του Σαχέλ, ο γαλλικός στρατός (πρώην αποικιοκρατική δύναμη) διώχνεται από τη μία χώρα μετά την άλλη, λόγω της αποτυχίας του να κερδίσει τον πόλεμο που διακήρυξε κατά των ισλαμικών ανταρτικών δυνάμεων (Αλ Κάιντα, ISIS, Μπόκο Χαράμ, κ.λπ.). Σε αυτές τις συνθήκες ο ρωσικός ιμπεριαλισμός αποκτά επιρροή μέσω της ιδιωτικής εταιρίας παροχής στρατιωτικών υπηρεσιών Wagner Group, η οποία προσλαμβάνεται για να καλύψει το κενό.
38. Αυτό αποτελεί επίσης μέρος της πολιτικής αναταραχής σε αρκετές αφρικανικές χώρες. Η πρόσφατη άνοδος στις δημοσκοπήσεις του Πίτερ Όμπι στη Νιγηρία, ενός πολιτικού που ήταν στο περιθώριο και κατεβαίνει με ένα μικροσκοπικό κόμμα, δείχνει την αστάθεια της κατάστασης. Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντικοί εργατικοί αγώνες, όπως η απεργία των ακαδημαϊκών στη Νιγηρία, ή ευρύτερα κοινωνικά κινήματα, όπως το κίνημα End SARS κατά της αστυνομικής βίας στη Νιγηρία και τα συλλαλητήρια κατά της ξενοφοβίας στη Νότια Αφρική, βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Υπάρχουν επίσης σημαντικοί εθνικοί αγώνες που λαμβάνουν χώρα, όπως ο αγώνας για αυτοδιάθεση στο Νότιο Καμερούν ή ο αγώνας του αυτόχθονου λαού της Μπιάφρα. Το βασικό εμπόδιο για τις πολιτικές εξελίξεις και τα κινήματα στην Αφρική, όπως και διεθνώς, είναι οι πολιτικοί περιορισμοί των εργατικών οργανώσεων.
39. Στην Ευρώπη έχουμε πολλές απεργίες που σηματοδοτούν μια μεταβαλλόμενη κατάσταση σε αρκετές χώρες. Οι δύο τελευταίες, καθώς ετοιμάζεται αυτό το έγγραφο, είναι οι μαζικές γενικές απεργίες στο Βέλγιο και την Ελλάδα. Καθ' όλη τη διάρκεια του περασμένου έτους, η συμμετοχή στις κινητοποιήσεις και τις απεργίες στο Βέλγιο ήταν εντυπωσιακή και με πολύ υψηλά ποσοστά

(έως και 87% σε ορισμένες περιπτώσεις), παρά την απροθυμία των συνδικάτων, τα οποία κατά καιρούς λειτουργούσαν ακόμη και ως φρένο. Υπάρχουν προσδοκίες ότι ο αγώνας θα συνεχιστεί και τους επόμενους μήνες, ιδίως επειδή οι αναπροσαρμογές των μισθών και των επιδομάτων δεν ήταν στο ίδιο επίπεδο με τον πληθωρισμό. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η γενική απεργία της 9ης Νοεμβρίου ήταν η μεγαλύτερη συνδικαλιστική κινητοποίηση από το 2013-14, την εποχή των μνημειωδών αγώνων της ελληνικής εργατικής τάξης ενάντια στα μνημόνια και την τρόικα. Η Γαλλία ήταν επίσης μια άλλη χώρα όπου πραγματοποιήθηκαν πολύ σημαντικές απεργίες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εφοδιαστικές αλυσίδες των πρατηρίων καυσίμων παρεμποδίστηκαν για αρκετές ημέρες προκαλώντας χάος στους δρόμους και την αγορά. Οι εργαζόμενοι στα διυλιστήρια κατάφεραν να κερδίσουν σημαντικές αυξήσεις στους μισθούς (αν και χαμηλότερες από τα αιτήματά τους). Ένα από τα επιχειρήματα που προέβλεπαν ήταν η απαίτηση να λάβουν το μερίδιό τους από τα θεαματικά κέρδη που συσώρευαν οι εταιρείες ενέργειας. Στη Γερμανία είχαμε επίσης σημαντικές απεργίες, στην Ισπανία μαζικές κινητοποιήσεις για την υπεράσπιση της δημόσιας υγείας κ.λπ.

40. Η χώρα που βρίσκεται στην αιχμή του δόρατος των αγώνων, ωστόσο, αυτή την περίοδο, είναι η Βρετανία, στην οποία η ταξική πάλη υστερούσε έναντι της ηπειρωτικής Ευρώπης για δεκαετίες. Στην παρούσα φάση, η Βρετανία βρίσκεται στην πρωτοπορία, με πολλές κλαδικές απεργίες σε συνθήκες κοινωνικής αναταραχής και πολιτικού χάους. Απεργίες έχουν πραγματοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη στον τομέα των μεταφορών (RMT και TSSA), της Υγείας, της Εκπαίδευσης, των δημοσίων υπαλλήλων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και σε πολλούς άλλους. Οι λιμενεργάτες του Λίβερπουλ κέρδισαν μισθολογικές αυξήσεις πάνω από τον πληθωρισμό μετά από απεργία. Το ίδιο ισχύει και για τους δικηγόρους. Τέτοιες επιτυχίες ενθαρρύνουν περαιτέρω τις απεργιακές κινητοποιήσεις. Επιπλέον, η εμφάνιση του «Enough is Enough» (Αρκετά!) που συνδέεται με τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός κινήματος «Δεν Πληρώνω», καθώς και οι εκστρατείες για την υπεράσπιση του ΕΣΥ και κατά της κλιματικής αλλαγής, είναι πολύ σημαντικές, αντανακλώντας τη διάθεση στην κοινωνία. Ωστόσο, συνδέονται με το Εργατικό Κόμμα και αυτό αναπόφευκτα θα λειτουργήσει ως ανάχωμα, δεδομένου ότι η αριστερά στο Εργατικό Κόμμα, γύρω από τον Τζέρεμι Κόρμπιν, είναι πολιτικά αδύναμη και δειλή. Η κατάσταση αυτή αντανακλάται σε πολιτικό επίπεδο, προκαλώντας τεράστια αστάθεια: Ο Μπόρις Τζόνσον έπεσε πριν από το τέλος της θητείας του μετά από εξέγερση στην κοινοβουλευτική ομάδα των Τόρις (Συντηρητικό Κόμμα) για να αντικατασταθεί από τη Λιζ Τρας, η οποία άντεξε μόλις 44 ημέρες, πριν αντικατασταθεί από τον Ρίσι Σουνάκ. Η άρνηση της κυβέρνησης Σουνάκ να συζητήσει με τους εργαζόμενους το θέμα των μισθολογικών αυξήσεων αποδεικνύει την επιμονή της άρχουσας τάξης υπέρ των πολιτικών λιτότητας ως απάντηση στην κρίση και την προσπάθεια του καπιταλισμού να επιφέρει ήττες στην οργανωμένη συνδικαλιστικά εργατική τάξη.
41. Υπάρχει μια διαρκής σταδιακή ανάπτυξη των ταξικών αγώνων στις Ηνωμένες Πολιτείες, με επίκεντρο κυρίως τις προσπάθειες για τη δημιουργία σωματείων σε νέες βιομηχανίες, όπως η Amazon, η Starbucks, η Kellogg's, η Apple κ.λπ, και γύρω από τα αιτήματα για υψηλότερους μισθούς, εμπνευσμένα από την επιτυχία του κινήματος «15 δολάρια τώρα» (15 δολάρια την ώρα βασικός μισθός) σε μια σειρά πολιτείες. Οι ΗΠΑ υπήρξαν από πολλές απόψεις κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στην πρωτοπορία όσον αφορά την άνοδο των ταξικών αγώνων και της συνείδησης σε σύγκριση με τις υπόλοιπες πλούσιες βιομηχανικές χώρες. Τα

τελευταία χρόνια έγινε καθαρό από πολλές δημοσκοπήσεις ότι η πλειοψηφία των νέων στις ΗΠΑ επιλέγει τον «σοσιαλισμό» σε αντίθεση με τον καπιταλισμό. Φυσικά, δεν υπάρχει σαφής εικόνα για το τι είναι ο σοσιαλισμός, πρόκειται μάλλον για ένα είδος «πρωτοσοσιαλιστικής συνείδησης», αλλά εξακολουθεί να αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στοιχείο της περιόδου. Η κρίση αντανακλάται σε πολιτικό επίπεδο, με τους Ρεπουμπλικάνους να κινούνται προς μια ακροδεξιά κατεύθυνση και το Δημοκρατικό Κόμμα να αντιμετωπίζει πιέσεις από την Αριστερά και μέσω της ανάπτυξης των Δημοκρατών Σοσιαλιστών της Αμερικής (DSA), που έχουν φτάσει στα 100.000 μέλη. Στα «προοδευτικά» ΜΜΕ γίνεται ανοιχτή συζήτηση για «εμφύλιο πόλεμο» στις ΗΠΑ, ιδιαίτερα μετά την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος του Τραμπ στις 22 Ιανουαρίου ενάντια στην ορκωμοσία του Μπάιντεν. Αυτό είναι μια υπερβολή σε αυτό το στάδιο, αλλά εξακολουθεί να είναι μια ένδειξη του επιπέδου της ανησυχίας σε τμήματα της άρχουσας τάξης.

42. Το ζήτημα της έλλειψης μιας συνεπούς σοσιαλιστικής ή και ριζοσπαστικής ηγεσίας είναι ένας παράγοντας που περιπλέκει τις εξελίξεις και στις ΗΠΑ. Οι μεγάλες φεμινιστικές κινητοποιήσεις και το κίνημα Black Lives Matter, που ενέπνευσαν και κινητοποίησαν ανθρώπους σε ολόκληρο τον πλανήτη, έχουν υποχωρήσει, αλλά, το χειρότερο, βρίσκονται πλέον υπό την πλήρη πολιτική επιρροή των μικροαστικών «πολιτικών ταυτότητας». Επίσης, ενώ η άνοδος του DSA και οι πρόσφατες εκλογικές του επιτυχίες δημιούργησαν αρχικά πολλές προσδοκίες τόσο στις ΗΠΑ όσο και διεθνώς, δεν άργησε να δείξει τα όριά του: στις 30 Νοεμβρίου, τα μέλη του DSA ψήφισαν υπέρ της απαγόρευσης της απεργίας που προκήρυξαν τα Σωματεία των Σιδηροδρομικών – κάτι που τμήματα του DSA χαρακτήρισαν ως «[επαίσχυντη προδοσία](#)».
43. Ο αντίκτυπος στην ταξική πάλη από την οικονομική συρρίκνωση στην οποία οδεύει η παγκόσμια οικονομία –που προκλήθηκε από την ενεργειακή κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία– είναι διαφορετικός από τον αντίκτυπο της οικονομικής ύφεσης που προκλήθηκε από την πανδημία. Σε αντίθεση με την τελευταία, η νέα ύφεση είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσει σε όξυνση των ταξικών αγώνων. Ουσιαστικά, επειδή η άνοδος του πληθωρισμού υπονομεύει τα πραγματικά εισοδήματα σε συνεχή βάση και η άρχουσα τάξη δεν πρόκειται να καλύψει τις απώλειες, δεν μένει άλλη επιλογή στην εργατική τάξη και τους φτωχούς παρά να αντισταθούν. Επίσης, οι απώλειες στο εισόδημα λόγω του πληθωρισμού θεωρούνται από τις μάζες ως αποτέλεσμα κυβερνητικών πολιτικών και συνειδητών αποφάσεων, ενώ η πανδημία Covid-19 θεωρήθηκε ως εξωτερικός παράγοντας που απειλούσε άμεσα τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, αυξάνοντας περισσότερο τον φόβο παρά την οργή. Επιπλέον, κατά την περίοδο των λουκέτων (lock down) της πανδημίας, οι κυβερνήσεις των πλουσιότερων δυτικών χωρών δαπανούσαν τεράστια ποσά για την επιδότηση των επιχειρήσεων αλλά και για την κάλυψη μισθών και επιδομάτων. Υπήρξαν βέβαια αξιοσημείωτα παραδείγματα κοινωνικών αναταραχών κατά τη διάρκεια του 2021, αλλά ήταν μάλλον εξαιρέσεις παρά η γενική τάση. Σήμερα, βλέπουμε την ταξική πάλη να επανεμφανίζεται και η προοπτική είναι ότι αυτή θα ενταθεί το επόμενο διάστημα.
44. Τούτων δοθέντων, τα όρια με τα οποία έρχονται αντιμέτωπα όλα αυτά τα νέα κινήματα και οι κοινωνικές αναταραχές είναι σαφή – και αυτό οφείλεται στην έλλειψη ηγεσίας που θα τους δώσει πραγματική ώθηση. Το κύριο σημείο εδώ όμως, είναι ότι οι διαδικασίες αυτές αναμένεται να συνεχιστούν και να αναπτυχθούν την επόμενη περίοδο. Δεν μπορούμε να

προβλέψουμε τις διαστάσεις που θα πάρουν. Αλλά αυτό που είναι σαφές είναι ότι θα προσφέρουν ευκαιρίες στις επαναστατικές ιδέες και μπορούν επίσης να υποβοηθήσουν την οικοδόμηση ευρύτερων μαχητικών οργανώσεων των εργαζομένων και της νεολαίας.

45. Υπάρχει ένα σημαντικό στρώμα στην κοινωνία που αναζητά ριζοσπαστικές ιδέες, ιδιαίτερα στη νεολαία. Το περιβάλλον, ο φεμινισμός, ο αντισεξισμός, ο αντιφασισμός, παραμένουν ισχυροί παράγοντες που κινητοποιούν νεολαιίστικα στρώματα κι όχι μόνο. Αλλά η τάξη στην οποία οι επαναστάτες σοσιαλιστές πρέπει πρωτίστως να προσανατολίζονται για να κερδίσουν είναι η εργατική τάξη – αυτό το καθήκον δεν πρέπει ποτέ να χάσει την απαιτούμενη έμφαση. Είναι επίσης σωστό να πούμε ότι σήμερα η οικοδόμηση γύρω από τα νέα κινήματα (νεολαία, περιβάλλον, αντισεξισμός, αντιφασισμός κ.λπ.) είναι μια πιο περίπλοκη διαδικασία από ότι σε προηγούμενες περιόδους, π.χ. είναι πιο περίπλοκη από ότι στη δεκαετία του 2000 και στο πρώτο μέρος της δεκαετίας του 2010 – υπάρχει μεγαλύτερη σύγχυση σήμερα και ισχυρότερο αντι-κομματικό αίσθημα από ότι τότε. Όλα αυτά πρέπει να τα δούμε στο πλαίσιο της μετα-σταλινικής εποχής, δηλαδή της περιόδου μετά την κατάρρευση του Σταλινισμού στο γύρισμα της δεκαετίας του 1990.

Κρίση ηγεσίας

46. Ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα στην πρόσφατη ιστορία για το πού μπορεί να οδηγήσει η έλλειψη ηγεσίας, είναι οι επαναστάσεις του 2011 στη Βόρεια Αφρική, που ονομάστηκαν «Αραβική Άνοιξη», στην Τυνησία, την Αίγυπτο, τη Λιβύη και τη Συρία. Και στις τέσσερις χώρες είχαμε πανίσχυρες επαναστάσεις που ανέτρεψαν φαύλα δικτατορικά καθεστώτα, που βρίσκονταν στην εξουσία για δεκαετίες. Τα διδάγματα της «Αραβικής Άνοιξης» βγαίνουν πολύ καθαρά: η επανάσταση δεν είναι μόνο δυνατή, είναι αναπόφευκτη, αλλά αν δεν υπάρχει επαναστατική ηγεσία να την οδηγήσει στην ολοκλήρωσή της, δηλαδή στην ανατροπή της εξουσίας του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού και στην οικοδόμηση μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας βασισμένης στην εργατική δημοκρατία, όχι μόνο μπορεί, αλλά σίγουρα θα μετατραπεί στο αντίθετό της, την αντεπανάσταση με τη μορφή καταστροφικών εμφυλίων πολέμων, κοινωνικού χάους και αποσύνθεσης, και νέων δικτατορικών καθεστώτων.
47. Παρόμοια γενικά διδάγματα μπορούν να αντληθούν από τις εμπειρίες πολλών ισχυρών εξεγέρσεων των τελευταίων ετών. Εκτός από το Ιράν και τη Σρι Λάνκα της τρέχουσας περιόδου, ο κατάλογος των αναταραχών των τελευταίων ετών είναι ατελείωτος: Σουδάν, Αλγερία, Χονγκ Κονγκ, Αίγυπτος, Ιράκ, Ιορδανία, Λίβανος, Εκουαδόρ, Χιλή, Αϊτή, Βολιβία, Ινδονησία, για να αναφέρουμε μόνο μερικές. Σε ορισμένες περιπτώσεις είχαμε κινήματα με σαφή επαναστατικά χαρακτηριστικά, ενώ κάποια από αυτά κατάφεραν να σημειώσουν σημαντικές νίκες, αναγκάζοντας την άρχουσα τάξη να πάρει πίσω όλα τα μέτρα που είχε ψηφίσει, όπως για παράδειγμα στις περιπτώσεις της Χιλή και του Ισημερινού.
48. Χωρίς επαναστατική ηγεσία, ωστόσο, ακόμη και τα πιο ισχυρά κινήματα είναι βέβαιο ότι θα χάσουν – στην καλύτερη περίπτωση μπορούν να επιτύχουν μόνο προσωρινά κέρδη. Το ηρωικό κίνημα για τη δημοκρατία στο Χονγκ Κονγκ υπέστη μια τραγική ήττα. Στον Λίβανο, η επαναστατική αναταραχή του 2019 δεν κατάφερε να προσφέρει διέξοδο και η χώρα βυθίστηκε στο χάος, με το νόμισμα να υποτιμάται περισσότερο από 90%.

49. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα (δεν έχει νόημα να παρατεθεί ένας μακρύς κατάλογος παραδειγμάτων) για το πώς τα πράγματα μπορούν να μετατραπούν «στο αντίθετό τους» είναι η Χιλή. Το 2019 η εξέγερση των μαζών της Χιλής ανάγκασε τη δεξιά κυβέρνηση Πινιέρα να πάρει πίσω τα νεοφιλελεύθερα μέτρα που είχε επιχειρήσει να επιβάλει. Το 2020 το μαζικό κίνημα ανάγκασε την κυβέρνηση να οργανώσει δημοψήφισμα για την αντικατάσταση του αντιδραστικού Χιλιανού Συντάγματος του 1980, που είχε συνταχθεί από τον τότε δικτάτορα Πινοσέτ. Τον Δεκέμβριο του 2021 ο Πινιέρα έπεσε και εξελέγη μια κεντροαριστερή κυβέρνηση με επικεφαλής τον Γκαμπριέλ Μπόριτς. Το 2022 η κυβέρνηση του Γκαμπριέλ Μπόριτς διοργάνωσε το δημοψήφισμα για το Σύνταγμα για το οποίο αγωνίστηκαν οι χιλιανές μάζες. Τον Σεπτέμβριο του 22 το δημοψήφισμα πραγματοποιήθηκε και το 61% ψήφισε κατά του νέου αντι-Πινοσετικού Συντάγματος! Ήταν μια εκκωφαντική ήττα, αλλά υπάρχει εξήγηση γι' αυτό: οι χιλιανές μάζες ήταν τόσο θυμωμένες με τις πολιτικές που εφάρμοζε η «προοδευτική» στα λόγια, αντεργατική στην πράξη, κυβέρνηση του Μπόριτς, που ψήφισαν κατά του νέου Συντάγματος ως έναν τρόπο να εκφράσουν την οργή τους. Ήταν μια ψήφος κατά της κυβέρνησης, και όχι υπέρ του Πινοσέτ.
50. Υπάρχει μια βαθιά κρίση ηγεσίας των οργανώσεων της εργατικής τάξης και της Αριστεράς σε διεθνές επίπεδο. Τα Συνδικάτα καθώς και τα παραδοσιακά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της εργατικής τάξης (που ονομάζονται «Σοσιαλιστικά», «Σοσιαλδημοκρατικά» ή «Εργατικά») έχουν συνθηκολογήσει πλήρως με την άρχουσα τάξη κάνοντας μια μαζική στροφή προς τα δεξιά, χάνοντας τον (έστω και ήπιο) ρεφορμιστικό χαρακτήρα που είχαν σε προηγούμενες ιστορικές εποχές. Τα κομμουνιστικά κόμματα που είχαν μαζική επιρροή σε μεγάλα τμήματα του πλανήτη έχουν ουσιαστικά εξαφανιστεί – μετά την κατάρρευση του σταλινισμού αντιμετώπισαν διασπάσεις, κατάρρευση και ότι απέμεινε από αυτά ακολούθησε την πορεία των Σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Στις πρώην σταλινικές χώρες, τα απομεινάρια των παλαιών κομμουνιστικών κομμάτων βρίσκονται αντιμέτωπα με τον εκφυλισμό, τη συνθηκολόγηση με τον καπιταλισμό και τη στροφή σε εθνικιστικές πολιτικές.
51. Στο κενό που δημιουργήθηκε μετά την κατάρρευση του Σταλινισμού εμφανίστηκαν πολλά νέα αριστερά κόμματα. Μερικά από τα πιο γνωστά είναι η Κομμουνιστική Επανάσταση στην Ιταλία, το Die Linke («Η Αριστερά») στη Γερμανία, το P-SOL («Κόμμα για τον Σοσιαλισμό και την Ελευθερία») στη Βραζιλία, ο ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα, το Podemos στην Ισπανία, το Αριστερό Μπλοκ στην Πορτογαλία κ.λπ. Όλα αυτά ξεκίνησαν με ένα αριστερό ριζοσπαστικό πρόγραμμα, αλλά μετακινήθηκαν προς τα δεξιά. Άλλα νέα ρεφορμιστικά κόμματα της πρόσφατης περιόδου, τα οποία δεν έχουν δοκιμαστεί ακόμη, είναι το France Insoumise («Ανυπότακτη Γαλλία») στη Γαλλία και το PTB-PVDA («Εργατικό Κόμμα») στο Βέλγιο. Άλλες προσπάθειες έγιναν επίσης την προηγούμενη περίοδο αλλά κατέληξαν σε αποτυχία και εξαφανίστηκαν ή περιθωριοποιήθηκαν, όπως το SSP («Σοσιαλιστικό Κόμμα Σκωτίας») στη Σκωτία, το Respect («Σεβασμός») στη Βρετανία και το NPA («Νέο Αντικαπιταλιστικό Κόμμα») στη Γαλλία, στη δεκαετία του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Η Ευρώπη, για άλλη μια φορά, ήταν ο κύριος τόπος γέννησης αυτής της «Νέας Αριστεράς», όπως την ονομάσαμε. Εκτός από τα νέα κόμματα, νέα ρεφορμιστικά «φαινόμενα» εμφανίστηκαν ως ρεύματα σε κόμματα όπως το Εργατικό Κόμμα στη Βρετανία και το Δημοκρατικό Κόμμα στις ΗΠΑ, γύρω από τον Κόρμπιν στην πρώτη περίπτωση και τον Σάντερς στη δεύτερη. Η FIT-U (Ενωτικό Εργατικό Αριστερό Μέτωπο) μια συμμαχία τροτσκιστικών οργανώσεων στην Αργεντινή, με μαζική απήχηση γύρω στο 6%, έχει

διαφορετικό χαρακτήρα και θα συζητηθεί ξεχωριστά, μαζί με άλλες δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.

52. Όπως ήδη αναφέρθηκε, στη συντριπτική τους πλειοψηφία αυτά τα νέα ρεφορμιστικά κόμματα δοκιμάστηκαν και απέτυχαν. Τουλάχιστον δύο από αυτές τις «αποτυχίες» έπαιξαν καθοριστικό ρόλο και αποτέλεσαν σημεία καμπής στην ιστορία της «Νέας Αριστεράς» των τελευταίων 3 δεκαετιών. Η πρώτη ήταν αυτή της Κομμουνιστικής Επανάστασης στην Ιταλία, η οποία στη δεκαετία του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000 ενέπνεε και κινητοποιούσε εκατομμύρια ανθρώπους σε όλη την Ευρώπη και διεθνώς. Στα μέσα της δεκαετίας του 2000 μπήκε σε κυβέρνηση με επικεφαλής το κεντροαριστερό «Δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς» – μετά από αυτό κατέρρευσε, διασπάστηκε και ουσιαστικά εξαφανίστηκε. Η δεύτερη ήταν αυτή του ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος μετά την εκλογή του το 2015 έκανε μια πλήρη στροφή, συνθηκολογώντας με τις απαιτήσεις της Τρόικας (ΔΝΤ, ΕΚΤ, ΕΕ) μέσα σε λίγες ώρες μετά το ιστορικό δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015, το οποίο με τεράστια πλειοψηφία 61,5% έδωσε εντολή στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ να απορρίψει τους όρους της Τρόικας. Οι περιπτώσεις του Σάντερς και του Κόρμπιν είναι επίσης σημαντικές (αν και όχι στον ίδιο βαθμό, γιατί δεν εκλέχθηκαν ποτέ σε κυβέρνηση) λόγω του διεθνούς βάρους τόσο των ΗΠΑ όσο και της Βρετανίας: και οι δύο απέτυχαν να αποσχιστούν από τα κόμματά τους και να προχωρήσουν στη δημιουργία νέων αριστερών κομμάτων, όταν αυτό ήταν απαραίτητο – αντίθετα, συνθηκολόγησαν κάτω από τις πιέσεις του γραφειοκρατικού μηχανισμού του Δημοκρατικού Κόμματος και του Εργατικού Κόμματος (δηλαδή της άρχουσας τάξης) αντίστοιχα.
53. Όλα τα κόμματα της «Νέας Αριστεράς» είχαν ρεφορμιστικό χαρακτήρα, διαφόρων αποχρώσεων. Η αποτυχία τους να προσφέρουν μια εναλλακτική λύση είχε έντονα αρνητικό αντίκτυπο, προκαλώντας απογοήτευση σε διεθνές επίπεδο – σε διαφορετικό βέβαια βαθμό σε διαφορετικές χώρες/περιοχές. Ταυτόχρονα, δημιούργησε ένα μεγάλο κενό που θα μπορούσε να είχε αξιοποιηθεί από την Αντικαπιταλιστική και ιδιαίτερα την Τροτσκιστική Αριστερά. Αλλά εδώ δυστυχώς είχαμε μια άλλη μεγάλη αποτυχία.
54. Η πλειοψηφία των οργανώσεων της Αντικαπιταλιστικής και Τροτσκιστικής Αριστεράς είναι πολύ σεχταριστικές, διασπώνται για δευτερεύουσες διαφορές και δεν μπορούν να δουλέψουν από κοινού. Τελευταίο παράδειγμα είναι η διάσπαση της CWI σε 4 διαφορετικές διεθνείς ομάδες. Η Ενιαία Γραμματεία της Τέταρτης Διεθνούς (USFI) η οποία είναι η μεγαλύτερη τροτσκιστική οργάνωση διεθνώς, δεν χαρακτηρίζεται από σεκταρισμό (στην πλειοψηφία της) αλλά έχει κινηθεί στο αντίθετο άκρο, σε μια ομορτουμιστική κατεύθυνση που καταργεί στην ουσία τα επαναστατικά χαρακτηριστικά του ρεύματος που εκπροσωπεί – τελευταίο παράδειγμα είναι η [ωμή «φιλο-ουκρανική» θέση της](#) για τον πόλεμο στην Ουκρανία.
55. Το κενό στην Αριστερά σήμερα είναι από πολλές απόψεις ένα από τα χειρότερα στην ιστορία της – με αποτέλεσμα να υπάρχει απογοήτευση σε μεγάλα στρώματα, μια διαδεδομένη «αντι-κομματική διάθεση», αναρχικά ρεύματα να κερδίζουν έδαφος και νέα αντιδραστικά φαινόμενα να αναδύονται για να καλύψουν το κενό: όπως ο ισλαμικός φονταμενταλισμός στην προηγούμενη ιστορική συγκυρία στις ισλαμικές χώρες και η στροφή προς τα ακροδεξιά κόμματα, πιο έντονη στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ και τη νότια Αμερική, την πιο πρόσφατη περίοδο. Τούτων λεχθέντων, υπάρχουν επίσης θετικά στοιχεία στην εικόνα: διεργασίες λαμβάνουν χώρα, ορισμένες οργανώσεις ή ρεύματα καταλήγουν ή προσπαθούν να καταλήξουν σε πιο

ισορροπημένα συμπεράσματα. Η Λ. Αμερική φαίνεται να είναι το επίκεντρο των εξελίξεων στην Αντικαπιταλιστική και Τροτσκιστική Αριστερά, τουλάχιστον προς το παρόν.

Μετα-Σταλινισμός

56. Οι διεργασίες που λαμβάνουν χώρα στο εσωτερικό των οργανώσεων της εργατικής τάξης πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο των συνθηκών που δημιουργήθηκαν διεθνώς μετά την κατάρρευση του Σταλινισμού στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Παρά τον ολοκληρωτικό χαρακτήρα του Σοβιετικού μπλοκ που το καθιστούσε μη ελκυστικό για τους εργάτες της Δύσης, η κατάρρευσή του και η καπιταλιστική παλινόρθωση που ακολούθησε αντιπροσώπευαν μια ιστορική ήττα για τη διεθνή εργατική τάξη. Επέτρεψε στην τάξη των καπιταλιστών να προχωρήσει σε μια ολομέτωπη ιδεολογική και πολιτική επίθεση και οδήγησε στην πλήρη συνθηκολόγηση και προσαρμογή στις αστικές πολιτικές (αυτό που περιγράψαμε στο παρελθόν ως «αστικοποίηση») όλων των παραδοσιακών κομμάτων της εργατικής τάξης τα οποία εγκατέλειψαν τον ρεφορμισμό ακόμη και στις πιο δεξιές του αποχρώσεις. Οι ιδέες της εθνικοποίησης και του σχεδιασμού, παραδοσιακά ισχυρές ανάμεσα στις εργατικές μάζες, υπέστησαν ένα πολύ σοβαρό πλήγμα, επειδή «αποδείχθηκε ότι δεν λειτουργούν», σύμφωνα με την προπαγάνδα της άρχουσας τάξης, αλλά και επειδή αυτό ήταν αυτό που οι εργατικές μάζες έβλεπαν στην επιφάνεια.
57. Η Τροτσκιστική Αριστερά, παρά το γεγονός ότι ήταν το μόνο ρεύμα στην εργατική τάξη που αγωνίστηκε ενάντια στον σταλινισμό, υπέστη βαριά πλήγματα και πέρασε από πολλαπλές διασπάσεις. Αυτό συνέβη επειδή ο αντίκτυπος της ήττας είναι ο αποφασιστικός παράγοντας ακόμα και όταν οι προοπτικές και οι ιδέες αποδεικνύονται σωστές.
58. Καμία Τροτσκιστική οργάνωση δεν ήταν σε θέση να προβλέψει την εξέλιξη των πραγμάτων, αλλά ο Τροτσκισμός ως ρεύμα, θεωρητικά (δηλαδή με βάση την ανάλυση του Τρότσκι), είχε την αντίληψη ότι οι Σταλινικές χώρες είτε θα κινούνταν προς την κατεύθυνση μιας πολιτικής επανάστασης για την εγκαθίδρυση ενός υγιούς εργατικού κράτους είτε θα επέστρεφαν στον καπιταλισμό. Τμήματα της Τροτσκιστικής Αριστεράς άργησαν πολύ να αποδεχτούν ότι η καπιταλιστική παλινόρθωση ήταν γεγονός στο Σοβιετικό μπλοκ. Στην πραγματικότητα, ορισμένοι εξακολουθούν να ισχυρίζονται ότι δεν έχει ολοκληρωθεί – π.χ. τα απομεινάρια του πρώην Χιλικού ρεύματος (από το όνομα του ηγέτη τους Τζέρι Χίλι). Κάποιοι άλλοι, λανθασμένα ισχυρίζονται ότι ο αντίκτυπος δεν είναι πλέον αισθητός, επειδή οι νέες γενιές δεν γνώρισαν ή βίωσαν ποτέ τον σταλινισμό.
59. Οι επιπτώσεις της κατάρρευσης του Σταλινισμού είναι ακόμα παρούσες, αν και, φυσικά, όχι στον ίδιο βαθμό όπως στη δεκαετία του 1990. Δεν υπάρχει ακόμη ορατή εναλλακτική ή απειλή στο καπιταλιστικό σύστημα, έστω και παραμορφωμένου χαρακτήρα, δεδομένου ότι όχι μόνο η Σοβιετική Ένωση έχει καταρρεύσει, αλλά και η Κίνα βρίσκεται στον καπιταλιστικό δρόμο. Η σημερινή σύγκρουση μεταξύ της Δύσης και της Κίνας είναι μια ενδοϊμπεριαλιστική σύγκρουση. Οι παραδοσιακές πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις της εργατικής τάξης στη Δύση έχουν γίνει οργανικό τμήμα των καπιταλιστικών δομών/μηχανισμών. Ο ρεφορμισμός δεν είναι σε θέση να προσφέρει τίποτα σε διεθνή κλίμακα. Αυτά τα στοιχεία είναι επίσης παρόντα στη συνθηκολόγηση των κομμάτων της «Νέας Αριστεράς». Για τις λαϊκές μάζες δεν υπάρχει κανένα «όραμα» μιας εναλλακτικής κοινωνίας. Η σοσιαλιστική συνείδηση υστερεί πολύ σε σχέση με

ότι είχαμε σε διεθνές επίπεδο καθ' όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα, ιδιαίτερα μετά την επανάσταση του Οκτώβρη του 1917 και μέχρι την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989. Κανένα μαζικό αριστερό κόμμα, οποιασδήποτε απόχρωσης (εκτός της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, που με εξαίρεση τη Βραζιλία, την Αργεντινή και την Ιρλανδία, είναι πολύ αδύναμη) δεν αναδεικνύει τη σοσιαλιστική προοπτική. Αυτά τα στοιχεία είναι «συμπτώματα» της εποχής μετά την κατάρρευση του Σταλινισμού και η εμπειρία δείχνει ότι η ανάκτηση του χαμένου εδάφους και η ανοικοδόμηση μιας μαζικής σοσιαλιστικής συνείδησης απαιτεί χρόνο.

Συνείδηση

60. Σε ένα [άρθρο στις αρχές Νοεμβρίου οι NYT](#) περιέγραφαν πώς η συναισθηματική/ ψυχολογική ευημερία των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο καταρρέει. Αυτό βασίστηκε σε μελέτες της αμερικανικής εταιρείας δημοσκοπήσεων *Gallup*, η οποία, μεταξύ άλλων, θέτει κάθε χρόνο σε 150.000 ανθρώπους σε 40 χώρες ερωτήσεις σχετικά με την προσωπική τους ζωή και την ευημερία τους. Σύμφωνα με αυτήν, το άγχος, ο θυμός, η ανησυχία, το στρες και παρόμοια συναισθήματα είχαν φτάσει σε επίπεδα ρεκόρ. Άλλες μελέτες έδειξαν ότι η κατάθλιψη έχει επίσης εκτοξευθεί στα ύψη: τα αντικαταθλιπτικά φάρμακα αυξήθηκαν κατά περίπου 250% στα 20 χρόνια μεταξύ 2000 και 2020 σε 18 ευρωπαϊκές χώρες (οι πέντε πρώτες είναι η Ισλανδία, η Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία και η Ισπανία).
61. Σύμφωνα με την Gallup, δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι είναι τόσο δυστυχισμένοι εκεί που ζουν, που δεν θα συνιστούσαν την περιοχή/κοινότητα που ζούνε σε κανέναν! Το 2014, το 22,6% του παγκόσμιου πληθυσμού αντιμετώπιζε «διατροφική ανασφάλεια». Μέχρι το 2020, μόλις 6 χρόνια αργότερα, το ποσοστό αυτό είχε ανέλθει στο 30,4%. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα συμπεράσματα αυτά της Gallup αφορούν την περίοδο πριν από την πανδημία και πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Με άλλα λόγια, η εικόνα σήμερα είναι πολύ πιο ζοφερή από αυτήν που περιγράφεται.
62. Υπάρχει μαζική οργή και αναβρασμός όπου κι αν κοιτάξουμε. Αλλά αυτό από μόνο του δεν αρκεί για να πάει τα κινήματα μπροστά, πολύ περισσότερο για να τα οδηγήσει στη νίκη. Μπορεί να προκαλέσει μαζικές αναταραχές ή ακόμη και επαναστάσεις, αλλά χωρίς ηγεσία αυτές μπορεί να ηττηθούν ή θα υποχωρήσουν σε κάποιο στάδιο. Μπορεί να προκαλέσει συνεχή κοινωνική αναταραχή και πολιτική αστάθεια ή ακόμα και χάος, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι τα πράγματα θα κινηθούν προς μια «προοδευτική», δηλαδή θετική από την άποψη των συμφερόντων της εργατικής τάξης και της πλειοψηφίας της κοινωνίας, κατεύθυνση – μπορεί να συμβεί το αντίθετο. Το γεγονός ότι η καπιταλιστική κρίση, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά, οδηγεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού σε απόγνωση, κατάθλιψη και αποθάρρυνση, αντί για συλλογικό αγώνα και αισιοδοξία για πολιτική και κοινωνική αλλαγή, δεν είναι άσχετο με την έλλειψη αριστερής/σοσιαλιστικής πολιτικής προοπτικής από τις μαζικές οργανώσεις της εργατικής τάξης.
63. Οι ανεπάρκειες του «υποκειμενικού παράγοντα» οδηγούν σε μια «αντι-κομματική διάθεση» ως γενικό διεθνές φαινόμενο, αν και υπάρχουν διαφορές από χώρα σε χώρα. Αυτό ήταν εμφανές στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, στη Νότια Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή, στη Βόρεια Ευρώπη, στο Χονγκ Κονγκ κατά τη διάρκεια της μεγάλης εξέγερσης του 2019, κ.λπ. Στο αρκετά αντιφατικό και πολύπλοκο περιβάλλον που έχουν να παλέψουν σήμερα οι Μαρξιστές όμως,

υπάρχει μια σημαντική μειοψηφία που κινείται σε ριζοσπαστική κατεύθυνση και είναι ανοιχτή σε επαναστατικές ιδέες. Αυτή η μειοψηφία είναι υπολογίσιμη και θα μπορούσε να γίνει μια αποφασιστική δύναμη αν η αντικαπιταλιστική Αριστερά ήταν σε θέση να την προσελκύσει και να της προσφέρει προοπτική. Ωστόσο, η Αντικαπιταλιστική Αριστερά χαρακτηρίζεται γενικά από σεχταρισμό και αυτό αποτρέπει τους νέους ανθρώπους.

64. Η «αντικομματική διάθεση» αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στην προσπάθεια να οικοδομηθούν τα επαναστατικά κόμματα που είναι απαραίτητα για την πραγματοποίηση της κοινωνικής επανάστασης. Αλλά φυσικά, δεν είναι κάτι το αξεπέραστο. Μια άλλη αντανάκλαση αυτού του φαινομένου είναι η ύπαρξη σημαντικών αναρχικών ρευμάτων στη νεολαία. Ένα κεντρικό χαρακτηριστικό των αναρχικών ιδεών είναι ότι υποτίθεται ότι μάχονται ενάντια στην ύπαρξη κάθε είδους ηγεσίας. Όμως δεν υπήρξε ποτέ μια νικηφόρα επανάσταση που να βασίζεται αποκλειστικά στον αυθορμητισμό των κινημάτων, όσο δυνατός και αν είναι αυτός. Οι αναρχικοί δεν είναι σε θέση να βγάλουν τα συμπεράσματα από αυτό, με αποτέλεσμα να προπαγανδίζουν αυτό που μπορεί να οδηγήσει μόνο σε ήττα, ως το μοναδικό δρόμο προς τη νίκη. Οι αναρχικοί σε αρκετές χώρες χαρακτηρίζονται από μια απαισιόδοξη προοπτική και μια ευρέως διαδεδομένη αντισοσιαλιστική ρητορική στις εκδόσεις τους. Επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις ήττες του παρελθόντος αντί να κοιτάζουν προς τις μελλοντικές δυνατότητες.
65. Σε σχέση με τη συνείδηση, δυστυχώς οι περισσότερες οργανώσεις της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς δεν βλέπουν την εικόνα με όλες τις περιπλοκές και τις αντιφάσεις της. Τείνουν να επαναλαμβάνουν ιδέες και συνθήματα που βλέπουν μόνο τα θετικά στοιχεία της αντικειμενικής κατάστασης, τις «εξεγέρσεις» και τις «αναταραχές» αλλά όχι τις άλλες πλευρές της εξίσωσης. Τείνουν να είναι υπεραισιόδοξες – και αυτό το βλέπουν πολλοί ακτιβιστές που δικαίως επικρίνουν τους τροτσκιστές ότι «βλέπουν μονίμως την επανάσταση στη γωνία» και υπερβάλλουν σε κάθε εξέλιξη της ταξικής πάλης, προκειμένου να τονώσουν τεχνητά το ηθικό. Μια ισορροπημένη προσέγγιση σε σχέση με τις προοπτικές και τη συνείδηση είναι απολύτως καθοριστική προκειμένου οι μαρξιστές να μπορέσουν να φέρουν σε πέρας τα επαναστατικά τους καθήκοντα.

Πολιτική αστάθεια και Ακροδεξιά

66. Οι αντιφάσεις του συστήματος αντανακλώνται αναπόφευκτα στο πολιτικό επίπεδο. Η πολιτική αστάθεια αποτελούσε ανέκαθεν χαρακτηριστικό των λιγότερο ανεπτυγμένων οικονομιών. Όμως την τελευταία περίοδο γίνεται χαρακτηριστικό και των πλούσιων βιομηχανικών χωρών. Η «αδυναμία» του υποκειμενικού παράγοντα οδηγεί σε πολλές περιπτώσεις στην εμφάνιση ή την ενίσχυση των ακροδεξιών κομμάτων, πολλά από τα οποία έχουν στις τάξεις τους σημαντικές ανοιχτά φασιστικές ομάδες. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ευκαιρίες για την Αριστερά και για τις επαναστατικές ιδέες, το αντίθετο μάλιστα, αλλά αυτό δεν είναι το κύριο ρεύμα στην κοινωνία την παρούσα περίοδο, όπως συνέβαινε την περίοδο της κρίσης 2007-8-9. Οι πρόσφατες εξελίξεις στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Βραζιλία είναι χαρακτηριστικές αυτών των διεργασιών.
67. Ο Μπάιντεν κέρδισε τις τελευταίες προεδρικές εκλογές (Νοέμβριος 2020) αλλά ο Τραμπισμός έδειξε ότι έχει ισχυρές ρίζες στην κοινωνία των ΗΠΑ και προσπαθεί να επιστρέψει. Οι ενδιάμεσες εκλογές του 2022 αποτέλεσαν μια ήττα για τον Τραμπ με την έννοια ότι οι

Ρεπουμπλικάνοι δεν κατάφεραν να πετύχουν τη νίκη στην οποία ήλπιζαν. Ένας βασικός λόγος γι' αυτό ήταν οι θέσεις του Τραμπ και των αντιδραστικών οπαδών του για τις αμβλώσεις – οι Δημοκρατικοί κατάφεραν να το εκμεταλλευτούν αυτό με επιτυχία. Ως αποτέλεσμα, η ηγεσία του Τραμπ στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα αμφισβητείται, αλλά ο χρόνος θα δείξει αν θα υπάρξει σοβαρή αντιπρόταση για άλλον υποψήφιο πρόεδρο. Ωστόσο, η κύρια αντίθεση στον Τραμπ από το εσωτερικό των Ρεπουμπλικάνων προέρχεται από τον κυβερνήτη της Φλόριντα, Ρον ΝτεΣάντις, ο οποίος μοιράζεται την ίδια ακροδεξιά συντηρητική ατζέντα με τον Τραμπ. Εν ολίγοις, ο ένας από τους δύο πυλώνες του πολιτικού συστήματος των ΗΠΑ έχει μετατοπιστεί σε ακροδεξιές θέσεις. Για πρώτη φορά στην πρόσφατη ιστορία υπάρχει πλέον μια ανοιχτή συζήτηση ακόμη και μεταξύ σοβαρών εκπροσώπων του κατεστημένου για τους κινδύνους που διατρέχει η «Αμερικανική δημοκρατία» μετά την άρνηση του Τραμπ να αποδεχθεί τα αποτελέσματα των εκλογών και την αποτυχημένη «ηλίθια απόπειρα πραξικοπήματος» της 6ης Ιανουαρίου 2021.

68. Στη Βραζιλία, ο Λούλα κέρδισε τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου 2022, αλλά ο Μπολσονάρου έλαβε το εντυπωσιακό 49,1% των ψήφων. Υπήρχαν διάχυτοι φόβοι ότι μπορεί να αρνηθεί να αποδεχθεί τα αποτελέσματα και να επιχειρήσει κάτι παρόμοιο με το αποτυχημένο «πραξικόπημα» του Τραμπ για να παραμείνει στην εξουσία. Ο συσχετισμός των δυνάμεων δεν του επέτρεψε κάτι τέτοιο, παρά το γεγονός ότι οι οπαδοί του προσπάθησαν να κινητοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Αλλά το φαινόμενο του Μπολσοναρισμού (με τον ίδιο τρόπο όπως και εκείνο του Τραμπ) απέχει πολύ από το να έχει τελειώσει: προέκυψε στη βάση των αποτυχημένων προσδοκιών, της απογοήτευσης και οργής των βραζιλιάνικων μαζών υπό τις τρεις κυβερνήσεις του *Κόμματος των Εργαζομένων*, PT, που κυβέρνησαν μεταξύ 2003 και 2015. Το PT, υπό τον Λούλα, αναλαμβάνει και πάλι την εξουσία τον Ιανουάριο του 2023, αλλά αυτή τη φορά με μια πιο δεξιά ατζέντα από ότι προηγουμένως και σε συνθήκες πολύ πιο σοβαρών οικονομικών περιορισμών και πιέσεων. Στην πραγματικότητα ο Λούλα θα προετοιμάσει το έδαφος για την αντίδραση, με τη μία ή την άλλη μορφή, για να χτυπήσει ξανά.
69. Η Ακροδεξιά βρίσκεται σε άνοδο γενικά, αλλά η περιοχή όπου σημειώνει τις περισσότερες νίκες είναι η Ευρώπη. Πρόσφατα είχαμε τη νίκη της συμμαχίας των υπερσυντηρητικών δεξιών κομμάτων υπό την ηγεσία της Μελόνι στην Ιταλία και την άνοδο των ακροδεξιών «Σουηδών Δημοκρατών» στη Σουηδία σε δεύτερο κόμμα. Οι εξελίξεις αυτές έρχονται μετά την εμφάνιση ισχυρών ακροδεξιών κομμάτων στην Ισπανία και την Πορτογαλία λίγα χρόνια νωρίτερα.
70. Το Vox (που σημαίνει «Φωνή») στην Ισπανία, ελάχιστα γνωστό μετά τη δημιουργία του το 2013, εισήλθε στο κοινοβούλιο το 2019 κάνοντας ένα τεράστιο άλμα και αναδεικνύεται στην τρίτη πολιτική δύναμη της χώρας, λαμβάνοντας 3,6 εκατομμύρια ψήφους (και 52 βουλευτές). Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι βρίσκεται σε άνοδο. Το Chega (που σημαίνει «Αρκετά») στην Πορτογαλία, δημιουργήθηκε το 2019, κέρδισε μία έδρα στο πορτογαλικό κοινοβούλιο το 2019 και αύξησε τις έδρες του σε 12, με ποσοστό 7,18% το 2022.
71. Τα παραπάνω είναι τα πιο πρόσφατα φαινόμενα. Πέραν αυτών, η Ουγγαρία και η Πολωνία κυβερνώνται από δεξιά κόμματα που χαρακτηρίζονται από εθνικισμό, ρατσισμό, σεξισμό και επιθέσεις στα δημοκρατικά δικαιώματα. Επιπλέον, η ακροδεξιά είναι ισχυρή σε πολλές άλλες χώρες, ιδιαίτερα δε στους δίδυμους πυλώνες της ΕΕ και της Ευρωζώνης: στη Γαλλία, όπου η Μαρίν Λεπέν έλαβε 13,3 εκατομμύρια ψήφους, πάνω από το 41% του συνόλου, στις τελευταίες

προεδρικές εκλογές της χώρας και στη Γερμανία, όπου το [AfD κερδίζει έδαφος](#) (15% στις δημοσκοπήσεις) στην παρούσα συγκυρία με τον κυβερνητικό συνασπισμό των Σοσιαλδημοκρατών, των Πρασίνων και των Φιλελευθέρων (FDP) να χάνει ποσοστά. Ουσιαστικά η Ακροδεξιά αυξάνεται παντού στην Ευρώπη σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό και ακόμη και εκεί όπου δεν είναι παρούσα ως σημαντική πολιτική δύναμη, η ατζέντα της χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τα κατεστημένα κόμματα.

72. Η άνοδος της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη ξεκίνησε τη δεκαετία του 1990. Η καπιταλιστική παλινόρθωση στο σοβιετικό μπλοκ έστειλε εκατομμύρια πρόσφυγες στη Δυτική Ευρώπη και αυτό χρησιμοποιήθηκε από την Ακροδεξιά για να αναπτυχθεί. Ακολούθησε επίσης η εμφάνιση ανοιχτά φασιστικών οργανώσεων στην Ανατολική Ευρώπη. Έκτοτε, η Ακροδεξιά αναπτύσσεται, με скаμπανεβάσματα φυσικά. Οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν ότι η άνοδος του «κύκλου» της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη δεν έχει ακόμη τελειώσει, αντίθετα είναι οι κύριοι κερδισμένοι από την άνοδο της λαϊκής οργής ιδιαίτερα μετά τη συνθηκολόγηση της «Νέας Αριστεράς» (ΣΥΡΙΖΑ, Podemos, Αριστερό Μπλοκ, Κόρμπιν) στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2010.
73. Η εικόνα στη Λατινική Αμερική είναι μάλλον διαφορετική. Οι υπερσυντηρητικές ή ακροδεξιές κυβερνήσεις ακολούθησαν τις αποτυχίες των «αριστερών» κυβερνήσεων που σάρωσαν τη Λατινική Αμερική τη δεκαετία του 2000 και μετά, αλλά αυτό το «ακροδεξιό κύμα» δεν κράτησε πολύ. Φυσικά, μπορεί να επιστρέψει την επόμενη περίοδο με βάση το γεγονός ότι τα κεντροαριστερά κόμματα που αναλαμβάνουν την εξουσία στις περισσότερες χώρες της Λ. Αμερικής, δεν θα λύσουν κανένα από τα θεμελιώδη προβλήματα που προκαλεί η καπιταλιστική κρίση.
74. Κλειδί στις εξελίξεις στη Λατινική Αμερική στις προηγούμενες δύο δεκαετίες ήταν η νίκη του Ούγκο Τσάβες στη Βενεζουέλα το 1998. Αυτό πυροδότησε μια διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης σε ολόκληρη την ήπειρο, με την εκλογή πολλών αριστερών (ρεφορμιστικών) κυβερνήσεων. Το 2003 ο Νέστορ Κίρχνερ εξελέγη πρόεδρος της Αργεντινής και ο Λούλα ντα Σίλβα πρόεδρος της Βραζιλίας – των δύο σημαντικότερων από πολλές απόψεις χωρών της Λ. Αμερικής. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2000, η Λατινική Αμερική έμοιαζε με τη μόνη περιοχή του πλανήτη στην οποία η Αριστερά «επέστρεφε», και μάλιστα με αρκετά ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά. Οι εξελίξεις στη Βενεζουέλα είχαν ιδιαίτερη σημασία. Ο Τσάβες κινούνταν διαρκώς προς τα αριστερά, μιλούσε για επανάσταση και δήλωνε μάλιστα οπαδός των ιδεών του Τρότσκι (ενώ την ίδια στιγμή οικοδομούνταν ένα διεφθαρμένο κράτος και μια στρατιωτική ελίτ). Γίνονταν εθνικοποιήσεις σε χώρες όπως η Βενεζουέλα, η Βολιβία, η Αργεντινή, ο Ισημερινός κ.ά. και την ίδια στιγμή ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός αποδεικνυόταν εντελώς ανίκανος να ελέγξει αυτές τις εξελίξεις στην «πίσω αυλή» του (τρεις προσπάθειες να απαλλαγεί από τον Τσάβες με εξωκοινοβουλευτικά/πραξικοπηματικά μέσα απέτυχαν).
75. Οι «καλές προθέσεις» όλων αυτών των ρεφορμιστικών κυβερνήσεων και η προσπάθειά τους να δώσουν στον καπιταλισμό ένα ανθρώπινο πρόσωπο φυσικά απέτυχαν, και αυτό οδήγησε στην επιστροφή δεξιών σκληρών νεοφιλελεύθερων κυβερνήσεων, όπως του Μαουρίτσιο Μάκρι στην Αργεντινή το 2015 (μέχρι το 2019) ή ακροδεξιού χαρακτήρα όπως του Ζαΐρ Μπολσονάρου στη Βραζιλία το 2018 (μέχρι τον Ιανουάριο του 2023). Μετά την ήττα του Μπολσονάρου από τον Λούλα στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών της Βραζιλίας στις 30 Οκτωβρίου 2022, υπάρχει αυτό που περιγράφεται ως «ροζ παλίρροια» σε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική. Με

άλλα λόγια, οι αποτυχίες των κομμάτων που μιλούν στο όνομα της Αριστεράς δεν οδήγησαν σε κάποιου είδους μακροχρόνιες ήττες ή σε έναν μακρύ «κύκλο» αντίδρασης. Αυτό αποτελεί αντανάκλαση των μαχητικών και επαναστατικών παραδόσεων της Λατινικής Αμερικής.

76. Έχοντας πει αυτά πρέπει να τονίσουμε ότι οι νέες «ροζ» κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής είναι πολύ δεξιότερες και πολύ πιο μετριοπαθείς από τις αριστερές κυβερνήσεις που ήρθαν στην εξουσία τη δεκαετία του 2000. Έτσι, οι πρόσφατες εκλογικές νίκες δεν αποτελούν το τέλος της αντίδρασης, αλλά απλώς θέτουν τις βάσεις για την επιστροφή της.
77. Η ακροδεξιά μπορεί να αναχαιτιστεί μόνο αν δημιουργηθούν ισχυρά αριστερά κόμματα με ριζοσπαστικό αντικαπιταλιστικό, ουσιαστικά επαναστατικό, χαρακτήρα. Η άνοδος της Ακροδεξιάς προκαλεί αναπόφευκτα μια αντίδραση προς τα αριστερά. Δεδομένων των τεράστιων ελλείψεων των σημερινών κομμάτων της Αριστεράς, η διαδικασία είναι πολύ αργή και όπως ήδη εξηγήθηκε πολύ αντιφατική. Αλλά υπάρχουν διεργασίες υπό εξέλιξη – το γεγονός ότι τα κόμματα της Αριστεράς δεν προσφέρουν καμία έλξη στα πιο ριζοσπαστικά στοιχεία της κοινωνίας αφήνει έναν σημαντικό χώρο για την αντικαπιταλιστική Αριστερά. Η τελευταία είναι αδύναμη αλλά παίζει ρόλο σε αρκετές χώρες. Το επίκεντρο των εξελίξεων στην αντικαπιταλιστική Αριστερά είναι προς το παρόν η Λατινική Αμερική και ιδιαίτερα η Αργεντινή, όπου η FIT-U έλαβε 3 εκατομμύρια ψήφους στις τελευταίες εκλογές, και η Βραζιλία, όπου το P-SOL έλαβε 4,5 εκατομμύρια ψήφους. Υπάρχουν, αντιφάσεις και στους δύο αυτούς σχηματισμούς, οπότε το μέλλον θα δείξει σε ποιο βαθμό μπορούν να αποτελέσουν τον πυρήνα για τις εξελίξεις σε παγκόσμια κλίμακα. Το Internationalist Standpoint θα συνεργαστεί με πολύ θετικό πνεύμα, παρά τις όποιες διαφορές, με όλες τις δυνάμεις που στοχεύουν στην οικοδόμηση μιας μαζικής επαναστατικής εναλλακτικής πρότασης σε διεθνές επίπεδο.

Μέρος II.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία

78. Ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν είναι ένας συνηθισμένος πόλεμος. Αποτελεί σημείο καμπής που αναδιαμορφώνει τις διεθνείς σχέσεις και ωθεί τους παγκόσμιους ανταγωνισμούς σε νέα όξυνση. Ο πόλεμος αυτός δεν είναι συγκρίσιμος με άλλους πολέμους μετά τον 2ο ΠΠ (2ο Παγκόσμιο Πόλεμο) όσον αφορά τον αριθμό των νεκρών και την καταστροφή που προκαλεί. Αν πάμε πίσω στη δεκαετία του 1960, στον [πόλεμο του Βιετνάμ](#) είχαμε 3.000.000 νεκρούς (από αυτούς βέβαια μόνο 58.000 ήταν Αμερικανοί στρατιώτες). Αν δούμε τον [πόλεμο στο Ιράκ το 2003](#), ο αριθμός των νεκρών κατά κοινή ομολογία κυμαίνεται γύρω στο 1 εκατομμύριο (έως 1.220.580 σύμφωνα με την [ORB International](#) και μεταξύ 392.979 και 942.636 σύμφωνα με το [The Lancet](#)). Στον πόλεμο στην Ουκρανία, ο αριθμός των νεκρών (χωρίς να υπολογίζονται οι τραυματίες) μέχρι στιγμής μετριέται σε δεκάδες (κι όχι εκατοντάδες) χιλιάδες από την κάθε πλευρά, σύμφωνα με τους (φουσκωμένους φυσικά) ισχυρισμούς των εμπόλεμων μερών για τις απώλειες της άλλης πλευράς. Οι απώλειες αυτές, είναι φυσικά τραγικές και εγκληματικές, αλλά δεν συγκρίνονται με τις εκατοντάδες χιλιάδες και τα εκατομμύρια των προηγούμενων πολέμων. Πρέπει βέβαια, αναφορικά με τον τελικό απολογισμό, να δούμε πόσο θα διαρκέσει ο πόλεμος και ποιος θα είναι ο τελικός αριθμός των θυμάτων.

79. Η οργή λοιπόν των Δυτικών δυνάμεων γι' αυτό τον πόλεμο δεν έχει να κάνει με ανθρωπιστικούς λόγους, ούτε με τη δικαιοσύνη ή δημοκρατικές ευαισθησίες κ.λπ., παρά μόνο με το γεγονός ότι η χώρα-στόχος της ρωσικής επίθεσης είναι μια από τους στενούς και αφοσιωμένους συμμάχους τους. Το *Internationalist Standpoint* καταδικάζει την ιμπεριαλιστική εισβολή της Ρωσίας αλλά ταυτόχρονα και τις πολιτικές που εφαρμόζει η Δύση και προκαλούν τη Ρωσία, καθώς και την υποκρισία της Δύσης που είναι εξοργιστική. Η Δύση είναι αποφασισμένη να προσπαθήσει να πετύχει μια νίκη εναντίον της Ρωσίας με οποιοδήποτε ανθρώπινο κόστος.
80. Το *Internationalist Standpoint* έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα για το θέμα του πολέμου, προσπαθώντας να καλύψει όσο το δυνατόν περισσότερες οπτικές γωνίες, θεωρητικές, προγραμματικές και όσον αφορά τις προοπτικές. Έχουμε επίσης δημοσιεύσει άρθρα από άλλα τροτσικιστικά ρεύματα, προκειμένου να ενθαρρύνουμε μια συντροφική συζήτηση μεταξύ διαφορετικών οργανώσεων. Θα χρειαζόταν πολύς χρόνος και χώρος για να επαναλάβουμε εδώ λεπτομερώς την ανάλυσή μας για τις προοπτικές και τα μεταβατικά αιτήματα. Επομένως, προτρέπουμε τους/τις συντρόφους/ισσες και τους/τις αναγνώστες/ριες μας να στραφούν στα κύρια άρθρα που δημοσιεύσαμε σε όλη την προηγούμενη περίοδο ([συγκεντρωμένα εδώ](#)).

Η Αντικαπιταλιστική (και Τροτσικιστική) Αριστερά διχασμένη

81. Το βασικό ζήτημα που είναι απαραίτητο να αναλυθεί σε αυτό το κείμενο, είναι μια περίληψη της θέσης μας για τον πόλεμο, στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξάγεται διεθνώς. Η Αντικαπιταλιστική Αριστερά είναι διαιρεμένη στα τρία στο θέμα του πολέμου. Σε γενικές γραμμές υπάρχει ένα στρατόπεδο «υπέρ της Ουκρανίας», ένα στρατόπεδο «υπέρ της Ρωσίας» και ένα τμήμα που αρνείται να υποστηρίξει τον ένα ή τον άλλο από τους πολέμους, αντιτιθέμενο τόσο στη ρωσική εισβολή όσο και στη συμμαχία Ζελένσκι-NATO. Το *Internationalist Standpoint* ανήκει στο τρίτο στρατόπεδο.

82. Το *Internationalist Standpoint*:

- Τοποθετείται ενάντια και στα δύο ιμπεριαλιστικά στρατόπεδα, αυτά του NATO και της Ρωσίας, ενάντια τόσο στη ρωσική όσο και στην ουκρανική κυβέρνηση.
- Υπερασπίζεται τα δικαιώματα της ρωσικής εργατικής τάξης και της νεολαίας.
- Υπερασπίζεται τα δικαιώματα των Ουκρανών εργατών και της νεολαίας.
- Υπερασπίζεται τα δικαιώματα των καταπιεσμένων μειονοτήτων και πιο ειδικά το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Ρωσόφωνων πληθυσμών στην Ανατολική Ουκρανία.
- Υποστηρίζει την αποχώρηση του ρωσικού στρατού από την Ουκρανία.
- Υποστηρίζει τον τερματισμό της επέκτασης του NATO προς τα ανατολικά, είναι υπέρ της διάλυσης τόσο του NATO όσο και της CSTO (Collective Security Treaty Organization – ο «Οργανισμός της Συνθήκης Συλλογικής Ασφάλειας» μεταξύ της Ρωσίας και των συμμάχων της στην Κεντρική Ασία)
- Αγωνίζεται για τη διάδοση μιας ταξικής, διεθνιστικής προσέγγισης ανάμεσα στους εργαζόμενους, τόσο στη Ρωσία όσο και στην Ουκρανία, ενάντια στον καπιταλισμό και στις δύο χώρες και για μια σοσιαλιστική προοπτική – που είναι η μόνη που μπορεί να δώσει λύση σε αυτή τη σύγκρουση, που είναι άλυτη σε καπιταλιστική βάση.

83. Υπάρχουν πολλά στοιχεία που χαρακτηρίζουν αυτόν τον πόλεμο, αλλά το κυρίαρχο είναι ότι πρόκειται για μια σύγκρουση μεταξύ του NATO από τη μια πλευρά και της Ρωσίας από την άλλη – με άλλα λόγια μια σύγκρουση ανάμεσα σε ιμπεριαλιστικές δυνάμεις. Αποτελεί μέρος της ευρύτερης σύγκρουσης της Δύσης με τις νέες ανερχόμενες δυνάμεις στην Ασία, ιδιαίτερα την Κίνα – η οποία βρίσκεται σε συμμαχία με τη Ρωσία – για την παγκόσμια κυριαρχία.
84. Όπως συμβαίνει πάντα, η ρεφορμιστική Αριστερά (στις διάφορες αποχρώσεις της) στη Δύση συνθηκολογεί με την άρχουσα τάξη της και έτσι υποστηρίζει πλήρως την Ουκρανία, συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού της, για να πολεμήσει τη Ρωσία. Η Αντικαπιταλιστική Αριστερά, ωστόσο, έχει καθήκον να μην υποκύπτει στις πιέσεις του ιμπεριαλισμού ή της άρχουσας τάξης, ή ακόμα και της «κοινής γνώμης». Έχει καθήκον να μην παίρνει θέση υπέρ οποιουδήποτε ιμπεριαλισμού.
85. Κάποιες οργανώσεις της τροτσκιστικής Αριστεράς έχουν πάρει θέση υπέρ της Ουκρανίας, υποστηρίζοντας ότι στην ουσία πρόκειται για πόλεμο ενός αδύναμου νεοαποικιακού έθνους εναντίον μιας επιτιθέμενης ιμπεριαλιστικής δύναμης. Αυτή η θέση χάνει την ουσία σχετικά με το κυρίαρχο στοιχείο όσον αφορά τον χαρακτήρα του πολέμου, ο οποίος είναι κατά κύριο λόγο μια ενδοϊμπεριαλιστική σύγκρουση στο ουκρανικό έδαφος. Δυστυχώς, οι ίδιες οργανώσεις δεν έχουν τίποτα να πουν για τα δικαιώματα της καταπιεσμένης ρωσικής μειονότητας στην Ανατολική Ουκρανία, η οποία βρίσκεται σε πόλεμο με την ουκρανική κυβέρνηση από το 2014, διεκδικώντας το δικαίωμά της στην αυτοδιάθεση.
86. Ένα άλλο τμήμα της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς (ιδιαίτερα από τη σταλινική/μαοϊκή παράδοση) και του τροτσκιστικού χώρου παίρνει φιλορωσική θέση, στη βάση ότι οι πραγματικοί σφαγείς του πλανήτη είναι οι δυτικοί ιμπεριαλιστές – οι ΗΠΑ και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοί τους. Το ότι η Δύση είναι μακράν η μεγαλύτερη ιμπεριαλιστική δύναμη και απειλή για τα δικαιώματα των ανθρώπων στον πλανήτη είναι απολύτως σωστό, αλλά αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει σε υποτίμηση των κινδύνων που αντιπροσωπεύουν άλλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις. Δεν υπάρχει μόνο ένας ιμπεριαλισμός, αλλά διαφορετικά επίπεδα ιμπεριαλιστικής επιθετικότητας και ιμπεριαλιστικών δυνάμεων. Ο ρωσικός καπιταλισμός είναι ιμπεριαλιστικός: παρεμβαίνοντας στρατιωτικά σε πολλά μέρη του κόσμου (ιδιαίτερα στην κεντρική Ασία και τη Μέση Ανατολή), επενδύοντας κεφάλαια στο εξωτερικό, εξαγοντας χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία για κερδοσκοπία και έχοντας υψηλό ποσοστό εξαγωγών προς το ΑΕΠ (547,74 δισ. δολάρια εξαγωγές σε σχέση με 1,776 τρις δολάρια ΑΕΠ, δηλαδή πάνω από 30%). Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι μια ωμή ιμπεριαλιστική κίνηση και δεν μπορεί να υποστηριχθεί υπό οποιοσδήποτε συνθήκες.
87. Ταυτόχρονα το καθεστώς του Ζελένσκι είναι ένα αντιδραστικό καθεστώς, που όχι μόνο εφαρμόζει νεοφιλελεύθερες πολιτικές αλλά επιτίθεται στα δημοκρατικά και συνδικαλιστικά δικαιώματα, δίνει κάλυψη στις μεγαλύτερες, οπλισμένες σαν αστακούς, νεοναζιστικές οργανώσεις της Ευρώπης, καταστέλλει ωμά τα δημοκρατικά και πολιτιστικά δικαιώματα των Ρώσων (το 30% του πληθυσμού της Ουκρανίας είναι ρωσόφωνοι) και άλλων μειονοτήτων (Ρουμάνων, Ούγγρων κ.λπ.) και εξαπολύει έναν γενικευμένο πόλεμο εναντίον των ανατολικών επαρχιών Λουγκάνσκ και Ντονέσκ (με πληθυσμό περίπου 5 εκατομμυρίων) αρνούμενο το δικαίωμά τους στην αυτοδιάθεση.

Από θέση αρχής

88. Η Μαρξιστική Αριστερά πρέπει να διασφαλίσει ότι ποτέ δεν θα καταλήξει να υποστηρίζει ένα αντιδραστικό ιμπεριαλιστικό στρατόπεδο εναντίον ενός άλλου, με βάση το ότι ο ένας ιμπεριαλισμός είναι ισχυρότερος ή ασθενέστερος από τον άλλο. Ούτε μπορούμε να δεχτούμε την υποκρισία της Δύσης που δικαιολογεί τους επιθετικούς της πολέμους στη βάση, υποτίθεται, της εκπροσώπησης της δημοκρατίας και της ελευθερίας έναντι του αυταρχισμού των εχθρών της.
89. Η Αντικαπιταλιστική Αριστερά δεν είναι σήμερα σε θέση να αλλάξει την πορεία των γεγονότων, αλλά είναι πολύ σημαντικό να πάρει μια θέση αρχής με στόχο για να δημιουργήσει συνειδήσεις και να εκπαιδεύσει τα στελέχη της να παρέμβουν στο μαζικό κίνημα χιτίζοντας τις δυνάμεις της. Έχει καθήκον να πάρει μια ανεξάρτητη, ταξική, επαναστατική θέση (όπως παρουσιάστηκε παραπάνω) για να δείξει πώς θα έλυne το πρόβλημα του πολέμου και του εθνικισμού αν ήταν μια δύναμη αρκετά ισχυρή για να αμφισβητήσει την εξουσία.
90. Αυτό θα μπορούσε να το πετύχει παλεύοντας ταυτόχρονα για την ανατροπή του αντιδραστικού καθεστώτος του Πούτιν, για την ανατροπή του αντιδραστικού καθεστώτος του Ζελένσκι, για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των ανατολικών επαρχιών και για μια σοσιαλιστική ομοσπονδία των τριών μερών και της ευρύτερης περιοχής. Οι θέσεις και οι τακτικές που εφάρμοσαν οι Μπολσεβίκοι το 1917, οι οποίοι εκμεταλλεύτηκαν τις συνθήκες που δημιούργησε ο 1^{ος} Παγκόσμιος Πόλεμος για να ανατρέψουν τον καπιταλισμό και να οικοδομήσουν το πρώτο εργατικό κράτος στην ιστορία, είναι πολύ επίκαιρες σήμερα. Όπως και το σύνθημα του Καρλ Λίμπκνεχτ το 1914 ότι «ο κύριος εχθρός είναι στην ίδια μας τη χώρα».
91. Για την επαναστατική Αριστερά στη Δύση και παγκόσμια, τα καθήκοντα είναι:
- Να αγωνιστεί για το τέλος του πολέμου και ενάντια και στις δύο εμπόλεμες άρχουσες τάξεις.
  - Να αντιταχθεί στην Ρωσική εισβολή, αλλά και να κάνει εκστρατεία ενάντια στις πολιτικές των δυτικών κυβερνήσεων.
  - Να αντιταχθεί στον εξοπλισμό της Ουκρανίας από τη Δύση (η οποία το κάνει για να διεξάγει το δικό της ιμπεριαλιστικό πόλεμο ενάντια στη Ρωσία).
  - Να υποστηρίξει τους Ρώσους και Ουκρανούς εργάτες και τη νεολαία στη βάση μιας ανεξάρτητης, ταξικής, διεθνιστικής θέσης.
  - Να αποκαλύψει την υποκρισία της Δύσης, τον ρατσισμό της εναντίον οτιδήποτε είναι ρωσικό, καθώς και την υποκρισία της στο θέμα των προσφύγων (παρέχοντας υποστήριξη μόνο στους πρόσφυγες από την Ουκρανία, ενώ κρατά όλους τους άλλους έξω από την «Ευρώπη-φρούριο»).
  - Να αποκαλύψει το γεγονός ότι οι δυτικές κυβερνήσεις υποχρεώνουν τους λαούς του πλανήτη να πληρώσουν τις πολεμικές τους εκστρατείες, περνώντας ένα χειμώνα χωρίς επαρκή καύσιμα, με μεγάλες αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας και του ηλεκτρικού ρεύματος, με ψηλό πληθωρισμό και μια νέα οικονομική ύφεση, με καλπάζουσα εξαθλίωση και πείνα και, φυσικά, θυσιάζοντας για άλλη μια φορά το περιβάλλον στο βωμό των πολεμικών τους σχεδίων.

Δεν διαφαίνεται τέλος του πολέμου στον ορίζοντα

92. Όσον αφορά τον ίδιο τον πόλεμο και τις προοπτικές του, αυτό που είναι σαφές είναι ότι αυτός ο πόλεμος δεν πρόκειται να λύσει κανένα από τα υπάρχοντα προβλήματα. Δεν υπάρχει καμία βάση για να εκτιμηθεί ότι μπορεί να τελειώσει στο προβλεπτό μέλλον. Ούτε η Ρωσία ούτε το ΝΑΤΟ μπορούν να αποδεχτούν την περίπτωση ήττας και η Ουκρανία δεν πρόκειται υπογράψει καμία συμφωνία που θα παραδώσει στη Ρωσία τεράστιες εκτάσεις γης που σήμερα βρίσκονται υπό ρωσική κατοχή.
93. Μια ματιά σε μερικά από τα υπάρχοντα εθνικά προβλήματα στον πλανήτη δίνει μια ιδέα για το πώς το «ουκρανικό ζήτημα» θα μπορούσε να καταλήξει σε αδιέξοδο: το Παλαιστινιακό ζήτημα, το ζήτημα της Βόρειας Ιρλανδίας, το Κυπριακό πρόβλημα και η ελληνοτουρκική σύγκρουση, το Ναγκόρνο Καραμπάχ, το Κοσσυφοπέδιο, είναι μόνο μερικά παραδείγματα εθνικών προβλημάτων που υπάρχουν και παραμένουν άλυτα εδώ και δεκαετίες. Ο καπιταλισμός δεν μπορεί να βρει λύσεις στα εθνικά προβλήματα στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, λόγω της ανταγωνιστικής φύσης των διαφορετικών κυρίαρχων τάξεων. Έτσι, η λύση τέτοιων εθνικών προβλημάτων μπορεί να νοηθεί μόνο σε συνδυασμό με τον αγώνα για την ανατροπή του καπιταλισμού και τη δημιουργία μιας σοσιαλιστικής ομοσπονδίας των χωρών που εμπλέκονται στις συγκρούσεις, και των ευρύτερων περιοχών γύρω από αυτές. Η επίλυση του εκρηκτικού προβλήματος των εθνοτήτων στην τσαρική αυτοκρατορία, μετά την Οκτωβριανή επανάσταση, δείχνει πως μόνο η μαρξιστική-μπολσεβίκικη προσέγγιση μπορεί να λύσει τις εθνικές αντιθέσεις και να θέσει τις βάσεις για μια αδελφική σχέση μεταξύ εθνών και εθνοτήτων. Αυτή η παράδοση καταστράφηκε φυσικά από τον Σταλινισμό.
94. Είναι καθαρό ότι το καθεστώς του Πούτιν έκανε μια σειρά από πολύ σοβαρές λανθασμένες εκτιμήσεις στην αρχή του πολέμου, νομίζοντας ότι θα έκανε έναν περίπατο και θα έριχνε την κυβέρνηση Ζελένσκι μέσα σε λίγες μέρες. Υποτίμησε την ουκρανική αντίσταση, μάλλον στήριξε υπερβολικές ελπίδες στην υποστήριξη της Ρωσόφωνης μειονότητας και σίγουρα υποτίμησε την αποφασιστικότητα της Δύσης να «δώσει ένα μάθημα στον Πούτιν», δηλαδή να αρπάξει την ευκαιρία για να αποδυναμώσει τη Ρωσία για μια ολόκληρη ιστορική εποχή. Στην πρώτη φάση του πολέμου η Ρωσία υπέστη πολύ βαριές απώλειες γύρω από το Κίεβο και αναγκάστηκε να αλλάξει τακτική, επικεντρώνοντας την προσοχή της στα ανατολικά και νοτιοανατολικά· αλλά και πάλι αιφνιδιάστηκε από την ουκρανική αντεπίθεση του Σεπτεμβρίου 2022. Σαν αποτέλεσμα, ο ρωσικός στρατός έχασε τεράστιες εκτάσεις στα βόρεια, στην περιοχή του Χάρκοβο και στα νότια, γύρω από τη Χερσώνα – πιθανότατα μια έκταση περίπου 15.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, δηλαδή πάνω από το μισό μέγεθος του Βελγίου. Αλλά η Ρωσία εξακολουθεί να κατέχει τεράστια εδάφη, περίπου στο μέγεθος της Πορτογαλίας και επιπλέον έχει προχωρήσει στην επιστράτευση τουλάχιστον 300.000 κληρωτών.
95. Την προηγούμενη περίοδο, η Δύση ακολούθησε μια πολιτική επαναλαμβανόμενων προκλήσεων εναντίον της Ρωσίας. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, το ΝΑΤΟ επεκτάθηκε προς τα Ανατολικά, σε χώρες του πρώην σοβιετικού μπλοκ (14 συνολικά), παρά τη δέσμευση του Αμερικανού προέδρου Ρίγκαν στον Γκορμπατσόφ ότι το ΝΑΤΟ δεν θα επεκτεινόταν προς τα Ανατολικά. Στη συνέχεια προσπάθησαν να εντάξουν και την Ουκρανία στο ΝΑΤΟ, χωρίς να καταλαβαίνουν (ή καταλαβαίνοντας αλλά θέλοντας να προκαλέσουν) ότι με αυτόν τον τρόπο

διαπερνούσαν «κόκκινες γραμμές» (για τη Ρωσία). Τέλος, υποστήριξαν πλήρως την ουκρανική κυβέρνηση στον πόλεμο που διεξήγαγε εναντίον των περιοχών Λουγκάνσκ και Ντονέτσκ μετά το 2014. Όπλισαν και εκπαίδευσαν τον ουκρανικό στρατό (και τα ναζιστικά αποσπάσματα που ενσωματώθηκαν στον ουκρανικό στρατό), σαν να υπήρχε περίπτωση να μην αντιδράσει η Ρωσία. Αυτό είτε ήταν αφέλεια της Δύσης είτε συνειδητή πρόκληση προς τη Ρωσία.

96. Αυτό δεν ήταν το μόνο παράδειγμα «κακών υπολογισμών» εκ μέρους της Δύσης. Με το ξεκίνημα του πολέμου, η Δύση πίστευε ότι θα μπορούσε να απομονώσει τη Ρωσία και να γονατίσει το καθεστώς Πούτιν, ακόμη και να προκαλέσει κοινωνική αναταραχή στη Ρωσία για να ανατρέψει το καθεστώς. Τα σχέδια αυτά αποδείχθηκαν εκτός πραγματικότητας. Ουσιαστικά η Ρωσία απομονώθηκε από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη (με εσωτερικές αντιπαραθέσεις για το θέμα και στις δύο) και από τους παραδοσιακά στενούς συμμάχους της Δύσης, όπως η Αυστραλία, η Ιαπωνία, ο Καναδάς, η Ν. Κορέα και η Ταϊβάν. Όμως καμία χώρα της Λατινικής Αμερικής δεν προσχώρησε στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας όπως και καμία χώρα της Αφρικής, εκτός από το Μαρόκο. Το ίδιο ισχύει και για τις χώρες που αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία των πληθυσμών της Ασίας – Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Πακιστάν, για να αναφέρουμε μόνο τις μεγαλύτερες, έμειναν στην άκρη. Οι δεσμοί μεταξύ Κίνας και Ρωσίας, που ενισχύθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, αποδείχθηκαν ανθεκτικοί – ήταν αφελές εκ μέρους της Δύσης να ελπίζει ότι θα μπορούσε να τους σπάσει.
97. Μετά την ουκρανική επίθεση του Σεπτεμβρίου 2022, ο χαρακτήρας του πολέμου αλλάζει. Βλέποντας την αποφασιστικότητα της Δύσης να προμηθεύσει όπλα και την ικανότητα του ουκρανικού στρατού να προκαλέσει σοβαρές ζημιές στη ρωσική πλευρά, η τελευταία στρέφεται πλέον σε έναν ουσιαστικά αμυντικό πόλεμο (αυτό μπορεί να αλλάξει στο μέλλον ανάλογα με τα γεγονότα). Δηλαδή, η Ρωσία δεν στοχεύει πια στην κατάληψη νέων εδαφών, αλλά κυρίως στην υπεράσπιση όσων έχει ήδη κατακτήσει. Το ρωσικό καθεστώς έχει προχωρήσει σε δημοψηφίσματα σε 4 περιοχές –Λουγκάνσκ, Ντονέτσκ, Ζαπορίζια και Χερσώνα– τα οποία δηλώνουν την ένταξή τους στη ρωσική ομοσπονδία. Τα δημοψηφίσματα αυτά ήταν μια φάρσα, δεν μπορούν να ληφθούν σοβαρά υπόψη, αλλά ο Πούτιν θα υπερασπιστεί τα νεοαποκτηθέντα εδάφη του με όλα τα μέσα. Έχει απειλήσει ακόμη και με τη χρήση πυρηνικών όπλων, αλλά δεν νομίζουμε ότι αυτό πρέπει να ληφθεί κυριολεκτικά υπόψη – οι πυρηνικές επιθέσεις θα προκαλούσαν αντίποινα από τη Δύση και αυτό θα μπορούσε να κλιμακωθεί σε έναν νέο παγκόσμιο πόλεμο, πυρηνικού χαρακτήρα, που εξακολουθούμε να υποστηρίζουμε ότι δεν είναι μια ρεαλιστική πιθανότητα, διότι θα σήμαινε την αμοιβαία καταστροφή όλων των εμπλεκόμενων πλευρών.
98. Είναι αδύνατο να προβλέψουμε πώς θα εξελιχθεί ο πόλεμος το επόμενο διάστημα και μετά τον βαρύ ουκρανικό χειμώνα – αλλά, δεν μπορεί να αναμένεται «λύση» στη σύγκρουση. Ο μόνος τρόπος για να σταματήσει, πρακτικά, η παρούσα αιματοχυσία είναι να κολλήσουν οι εμπόλεμοι στα χαρακώματά τους και να μην μπορούν να κάνουν καμία σοβαρή πρόοδο ο ένας εναντίον του άλλου. Αν αυτό συνεχιστεί για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, τότε και οι δύο πλευρές θα αποδεχθούν de facto την πραγματικότητα της κατάστασης και θα περιμένουν μόνο ευκαιρίες στο μέλλον για να δουν αν θα βρουν ανοίγματα ή αδύναμα σημεία που θα επιτρέψουν μικρές προόδους. Η πιθανότητα «στασιμότητας» του πολέμου το επόμενο

διάστημα είναι σοβαρή, δεδομένου ότι η Ρωσία αναμένεται να μετατρέψει τον πόλεμο σε έναν κατά βάση αμυντικό πόλεμο.

99. Προτού διαμορφωθεί αυτό το σενάριο, θα πρέπει να περιμένουμε μια ακόμη μεγάλη προσπάθεια από τη Δύση να εξοπλίσει τον ουκρανικό στρατό για μια ακόμη μεγάλη αντεπίθεση. Εάν αυτή η επίθεση είναι επιτυχής, κάτι που φαίνεται να έχει μικρές πιθανότητες αλλά δεν μπορεί να αποκλειστεί, τότε ο πόλεμος θα συνεχιστεί με πλήρη ισχύ και ποταμούς αίματος. Ο διακηρυγμένος στόχος του καθεστώτος Ζελένσκι είναι να πάρει πίσω όλα τα κατεχόμενα από τη Ρωσία εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της Κριμαίας. Αυτό δεν φαίνεται καθόλου ρεαλιστικό. Αλλά τίποτα δεν μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα. Οι προοπτικές θα είναι πιο ξεκάθαρες μόνο προς το καλοκαίρι του 2023, μετά την ουκρανική αντεπίθεση.

Επιπτώσεις στο περιβάλλον

100. Ο πόλεμος σήμαινε ότι κάθε σοβαρή συζήτηση για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή έχει εγκαταλειφθεί. Η COP 27 που πραγματοποιήθηκε στην Αίγυπτο το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου 2022 ήταν μια ακόμη πλήρης αποτυχία. Ακολουθεί την αποτυχία της COP26, η οποία υποτίθεται ότι θα αποτελούσε ορόσημο. Όλοι οι στόχοι κάθε είδους, που είχαν τεθεί από τις προηγούμενες διασκέψεις COP, όσο μη ικανοποιητικοί και αν ήταν, εγκαταλείφθηκαν ολοκληρωτικά. Ως αποτέλεσμα της ενεργειακής κρίσης που επιδεινώθηκε από τον πόλεμο –για την ακρίβεια, κυρίως από τις κυρώσεις της Δύσης κατά της Ρωσίας– εγκαταλείφθηκε κάθε προσπάθεια περιορισμού της χρήσης ορυκτών καυσίμων. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) αυξήθηκαν και ήταν υψηλότερες από ποτέ το 2022, ενώ το ίδιο ισχύει και για το μεθάνιο (περίπου 30 φορές πιο επικίνδυνο για την υπερθέρμανση του πλανήτη από το CO₂). Υπό την «ηγεσία» της Δύσης, ο πλανήτης επιστρέφει όχι μόνο στο πετρέλαιο και το φυσικό αέριο αλλά και στον άνθρακα, το χειρότερο ορυκτό καύσιμο, την ίδια στιγμή που ανακαλύπτει εκ νέου την «πυρηνική ενέργεια», ονομάζοντάς την «πράσινη»!
101. Οι περισσότεροι περιβαλλοντολόγοι έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο αγώνας για τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας στους 1,5° Κελσίου (δηλαδή, η μέση θερμοκρασία του πλανήτη να μην αυξηθεί περισσότερο από 1,5° Κελσίου σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή), που συμφωνήθηκε στη συνάντηση του Παρισιού το 2015, έχει χαθεί. Πιστεύουν ότι όπως έχουν τα πράγματα, η μάχη για μέγιστη αύξηση της θερμοκρασίας στους 2°C έχει επίσης χαθεί και οδεύουμε προς μια αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2,5°C ή 2,8°C. Αυτό φυσικά θα είναι καταστροφικό για άπειρες ζωές και γι' αυτό που ονομάζουμε «πολιτισμό» στον πλανήτη. Τον Νοέμβριο, το λιώσιμο των πάγων των Ιμαλαΐων οδήγησε στις πιο σοβαρές πλημμύρες στο Πακιστάν, προκαλώντας τον θάνατο 1.700 ανθρώπων και την αναγκαστική μετακίνηση 33 εκατομμυρίων! Η ξηρασία, από την άλλη πλευρά, προκαλεί διατροφικές κρίσεις που επηρεάζουν δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους στην Αφρική. Τον Αύγουστο του 2022, εκτιμήθηκε ότι πάνω από 66 εκατομμύρια αντιμετώπισαν συνθήκες λιμού στην Ανατολική και Νότια Αφρική. Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) αναφέρει ότι, μόνο στην Αφρική, 346 εκατομμύρια άνθρωποι βρέθηκαν αντιμέτωποι με επισιτιστική κρίση το 2022.
102. Οι συνθήκες αυτές θα επιδεινωθούν τα επόμενα χρόνια και δεκαετίες και για όσο καιρό θα επικρατεί ο καπιταλισμός. Αν συνεχιστούν οι σημερινές τάσεις, έως και δύο δισεκατομμύρια

άνθρωποι θα γίνουν περιβαλλοντικοί πρόσφυγες και η μαζική μετανάστευση θα δημιουργήσει συνθήκες κόλασης, από τις οποίες ούτε οι πλούσιες βιομηχανικές χώρες δεν θα μπορέσουν να ξεφύγουν. Ακόμη και μέσα στην ίδια τη Β. Αμερική θα υπάρξουν μεταναστευτικά κύματα – ο Ν. Ρουμπίνι εκτιμά ότι μέχρι και ο μισός πληθυσμός των ΗΠΑ θα πρέπει να μεταναστεύσει λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας και της ξηρασίας.

103. Η λύση της περιβαλλοντικής κρίσης απαιτεί παγκόσμιο συντονισμό – πρόκειται για ένα πρόβλημα που είναι απλά αδύνατο να λυθεί σε εθνική ή ακόμη και σε ηπειρωτική βάση. Αυτός ο παγκόσμιος συντονισμός είναι ακριβώς αυτό που είναι αδύνατο να συμβεί στα πλαίσια του καπιταλισμού. Κι αυτό ισχύει σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε, γιατί οι παγκόσμιοι ανταγωνισμοί βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο από τις χειρότερες στιγμές του 1^{ου} Ψυχρού Πολέμου, μεταξύ Δύσης και Σοβιετικής Ένωσης. Ο καπιταλισμός θα ωθήσει την κλιματική κρίση στα όριά της και πέρα από αυτά. Μόνο στη βάση του σοσιαλισμού και της εργατικής δημοκρατίας μπορεί να αναχαιτιστεί σταδιακά η κλιματική κρίση.

Μέρος III.

Γεωπολιτική

104. Κανένας άλλος πόλεμος δεν έχει προκαλέσει τόσο μεγάλη αναστάτωση στις πλούσιες καπιταλιστικές χώρες, από τις δεκαετίες του '60 και του '70, όσο ο πόλεμος της Ουκρανίας. Ένας λόγος γι' αυτό, που ήδη αναφέραμε, είναι το γεγονός ότι η Ρωσία επιτέθηκε σε έναν αφοσιωμένο σύμμαχο της Δύσης – οι ΗΠΑ και η ΕΕ δεν αντέδρασαν με παρόμοιο τρόπο όταν ο ρωσικός στρατός εξαπέλυε πολέμους στον Καύκασο, στη Γεωργία, το Τατζικιστάν, την Τσετσενία κ.λπ. ή όταν επενέβη στη Συρία και την Κεντρική Αφρική. Ένας δεύτερος παράγοντας, που συνδέεται με τον πρώτο, είναι το γεγονός ότι ο πόλεμος αυτός πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της αμφισβήτησης που θέτει η Κίνα στην παγκόσμια ηγεμονία των ΗΠΑ.

Ιστορική παρακμή της Ευρώπης και των ΗΠΑ

105. Οι ΗΠΑ είναι η κυρίαρχη δύναμη στον πλανήτη από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η ηγεμονία της θεωρήθηκε απόλυτη από τους εκπροσώπους του καπιταλισμού. Το κλίμα μέσα στις κυρίαρχες τάξεις της Δύσης αποτυπώθηκε με τον καλύτερο τρόπο στο απόφθεγμα του Φουκουγιάμα για «το τέλος της ιστορίας», που έγινε το σύνθημά τους για τη δεκαετία του 1990. Συμφώνησαν να ενταχθεί η Κίνα στον ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου) με την πεποίθηση ότι μέσα σε 10-15 χρόνια θα ανέπτυσσαν ένα είδος «νεοαποικιακής» κυριαρχίας πάνω της. Αυτή η ανάλυση ήταν επιφανειακή.

106. Οι εκπρόσωποι του καπιταλιστικού συστήματος δεν κατανοούν τις εγγενείς αντιφάσεις του συστήματός τους και αιφνιδιάστηκαν από τα νέα κινήματα που αναπτύχθηκαν στις δεκαετίες του 2000 και 2010 (αντιπαγκοσμιοποιητικό, Occupy, φεμινιστικά κ.λπ.) και από την ύφεση του 2007-8-9, τη χειρότερη από το 1929.

107. Η Κίνα μπόρεσε να αντιμετωπίσει καλύτερα από τη Δύση την ύφεση του 2007-8-9 (παρά τις αντιφάσεις και τις φούσκες που συσσωρεύτηκαν και εκεί) και μάλιστα έπαιξε κεντρικό ρόλο στο

να βοηθήσει την παγκόσμια οικονομία να βγει από την ύφεση. Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2010, ενώ η Δύση προσπαθούσε ακόμη να ανακάμψει από την προηγούμενη ύφεση, όλες οι προβλέψεις έδειχναν ότι γύρω στο 2030 η Κίνα θα ξεπερνούσε τις ΗΠΑ ως η ισχυρότερη οικονομία του πλανήτη. Αυτό προκάλεσε σοκ στην άρχουσα τάξη των ΗΠΑ. Ο Ντόναλντ Τραμπ, που εξελέγη πρόεδρος των ΗΠΑ το 2017, μπήκε σύντομα στην τροχιά ενός εμπορικού πολέμου με την Κίνα, τον οποίο συνέχισε και κλιμάκωσε ο Τζο Μπάιντεν.

108. Μέχρι πέρυσι (2021) ήταν λίγο-πολύ δεδομένο ότι μέχρι το 2030 το ΑΕΠ της Κίνας θα ξεπερνούσε το ΑΕΠ των ΗΠΑ σε όρους δολαρίου. Σε όρους PPP (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης) η Κίνα είναι ήδη, από το 2016, η ισχυρότερη οικονομία. Τους τελευταίους μήνες μια σειρά από δυτικά επιτελεία (think tanks) αρχίζουν να αμφισβητούν αυτό το χρονοδιάγραμμα, υποστηρίζοντας ότι μπορεί να χρειαστούν δεκαετίες για να ξεπεράσει η Κίνα τις ΗΠΑ και ότι ίσως αυτό να μην συμβεί ποτέ. Έτσι, ο *Economist* (06/09/2022) για παράδειγμα, φιλοξενεί άρθρο που θέτει υπό αμφισβήτηση αυτή την προοπτική, με τίτλο «Θα ξεπεράσει η οικονομία της Κίνας αυτήν της Αμερικής; Ορισμένοι οικονομολόγοι πιστεύουν πως όχι». Κάποια καπιταλιστικά επιτελεία και σχολιαστές προβάλλουν επίσης το ενδεχόμενο η Ινδία να ξεπεράσει κάποια στιγμή την Κίνα και έτσι να φράξει τον δρόμο της προς την κορυφή. Και το Bloomberg (8 Νοεμβρίου 2022) αναφέρει ότι:

«Για την Κίνα, η ισχυροποίηση του δολαρίου καθιστά ακόμη πιο σημαντικό το ερώτημα αν μπορεί να ξεπεράσει τις ΗΠΑ, όπως κάποτε φαινόταν αναπόφευκτο στο εγγύς μέλλον. Με την πολιτική Zero Covid να διατηρείται για κάποιο χρονικό διάστημα, αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει “sorpasso” (προσπέραση) στον ορίζοντα».

109. Σύμφωνα με τη Morgan Stanley, [η Ινδία θα γίνει η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο](#) και το τρίτο μεγαλύτερο χρηματιστήριο πριν από το τέλος της δεκαετίας. Η Ινδία έχει ήδη ξεπεράσει τη Βρετανία και είναι πια η 5η ισχυρότερη οικονομία στον πλανήτη (και μετρούμενη σε βάση PPP είναι ήδη η 3η μεγαλύτερη, δηλ. μπροστά από την Ιαπωνία). Το ΑΕΠ της πρόκειται να ξεπεράσει τα 7,5 τρισεκατομμύρια δολάρια έως το 2031, θα είναι υπερδιπλάσιο δηλαδή των σημερινών επιπέδων (3,2 τρισεκατομμύρια δολάρια στο τέλος του 2021), ξεπερνώντας την Ιαπωνία σε ονομαστικούς όρους δολαρίων (περίπου 5 τρισεκατομμύρια δολάρια) και τη Γερμανία (περίπου 4). Ο αριθμός των νοικοκυριών που κερδίζουν πάνω από 35.000 δολάρια/έτος είναι πιθανό να πενταπλασιαστεί, σε πάνω από 25 εκατομμύρια – και το 25% των πρόσθετων παγκόσμιων πωλήσεων αυτοκινήτων κατά την περίοδο 2021-2030 θα προέρχεται από την Ινδία, με το 30% των πωλήσεων να αφορούν ηλεκτρικά αυτοκίνητα.

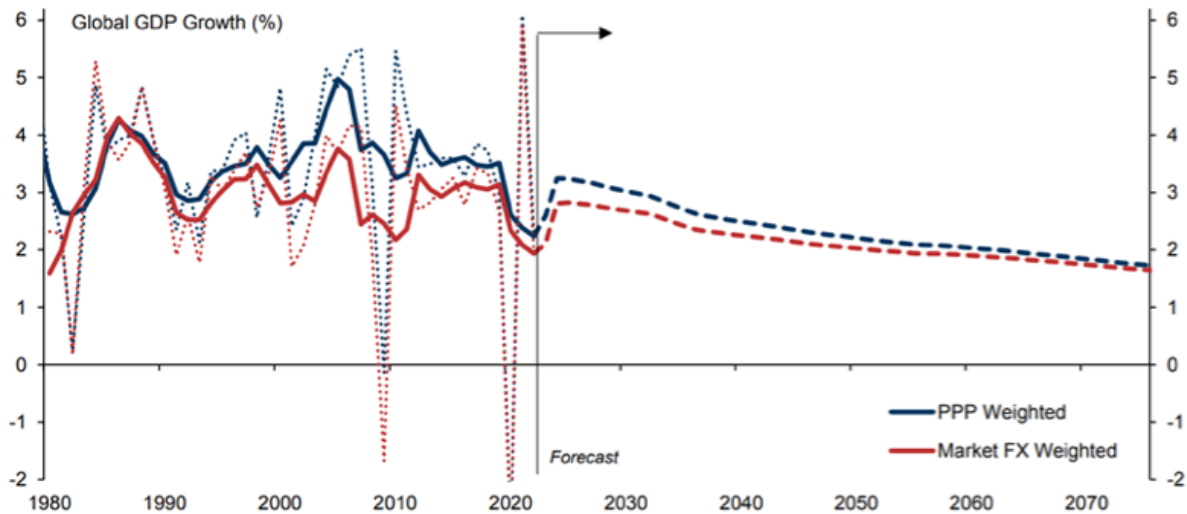
110. Το Bloomberg (26/11/2022) μοιράζεται παρόμοια αισιόδοξες προοπτικές για την Ινδία:

«Η οικονομία της Κίνας προσπέρασε την Ινδία στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν ακολουθούσε τις πρώτες συνταγές του εγχειριδίου για να πετύχει υψηλή ανάπτυξη. Τώρα, ακριβώς καθώς η Κίνα αντιμετωπίζει σημαντικούς αντίθετους ανέμους, η Ινδία έχει την ευκαιρία να αναδειχθεί σε νέα ανερχόμενη δύναμη. Ο γίγαντας της Νότιας Ασίας βρίσκεται στο κατώφλι του να καταγράψει αύξηση του ΑΕΠ κατά 7% μεσοπρόθεσμα... Το Bloomberg Economics είναι ακόμη πιο αισιόδοξο, προβλέποντας την ανάπτυξη να ανεβαίνει δυναμικά στο 7,6% έως το 2026 και να κορυφώνεται γύρω στο 8,5% στις αρχές της δεκαετίας του 2030.»

Exhibit 1: Global Potential Growth on a Gradually Declining Path

Global GDP growth; solid line - 5Y centred average; dotted line - annual growth

Source: Goldman Sachs Global Investment Research, IMF

111. Πρέπει να είμαστε ανοιχτοί σε τέτοια χρονοδιαγράμματα, ιδίως επειδή ο εμπορικός πόλεμος των ΗΠΑ με την Κίνα θα επιβραδύνει αναπόφευκτα την ανάπτυξή της. Αλλά η προοπτική να ξεπεράσει η Ινδία την Κίνα φαίνεται πολύ απομακρυσμένη.
112. Η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα μετατοπίζεται από τη Δύση στην Ασία – η Ασία αντιπροσωπεύει πλέον περισσότερο από το 50% τόσο της παγκόσμιας παραγωγής όσο και του παγκόσμιου εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων. Η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός στον πλανήτη. Διαθέτει την ταχύτερα αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά στον κόσμο. Η Κίνα είναι πολύ κοντά στις ΗΠΑ σε ονομαστικούς όρους δολαρίου – [το ΑΕΠ των ΗΠΑ ανέρχεται σε 23 τρισεκατομμύρια δολάρια](#), ενώ της [Κίνας σε 17,73 τρισεκατομμύρια δολάρια](#) (στοιχεία για το 2021). Η Ινδία βρίσκεται πολύ πίσω, στα [3,173 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ](#).
113. Οι οικονομολόγοι της Goldman Sachs επιχείρησαν μια πολύ μακροπρόθεσμη εκτίμηση της ισορροπίας δυνάμεων σε οικονομικό επίπεδο, μέχρι το 2075, που περιλαμβάνει 104 χώρες (δημοσιεύθηκε στις 06/12/2022). Αναμένουν ότι η μέση παγκόσμια ανάπτυξη θα μειωθεί στην τρέχουσα δεκαετία στο 3% από 3,6% κατά μέσο όρο πριν από την οικονομική κρίση (2008-9). Και συνεχή πτώση σε περίπου 1,8% ετησίως μέχρι τη δεκαετία του 2070, δηλαδή στο μισό του μέσου όρου πριν από το 2008-9. Μέχρι το 2075 προβλέπουν ότι η Κίνα θα είναι η ισχυρότερη οικονομία και η Ινδία η δεύτερη ισχυρότερη (η Ινδονησία παρεμπιπτόντως προβλέπεται να είναι η 4η ισχυρότερη οικονομία μετά τις ΗΠΑ). Η Goldman Sachs αναμένει μια «*αποδυνάμωση της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου*», με την οποία εννοεί «*τη διασυνοριακή διακίνηση αγαθών, κεφαλαίων, ανθρώπων, τεχνολογιών, δεδομένων και ιδεών*».
114. Η διαδικασία μετατόπισης της ισορροπίας ισχύος από τη Δύση προς την Ασία πηγάζει από μια τάση εγγενή στο καπιταλιστικό σύστημα. Είναι μια εκδήλωση του ισχυρού νόμου της «*συνδυασμένης και ανισόμερης ανάπτυξης*» που χαρακτηρίζει τον καπιταλισμό από την γέννηση του. Έτσι, πολιτικές αποφάσεις μπορούν να επιταχύνουν ή να καθυστερήσουν την εκδήλωση αυτών των διαδικασιών, αλλά δεν μπορούν να τις ανακόψουν. Οι ΗΠΑ μπορούν να

καθυστερήσουν την ταχύτητα με την οποία η Κίνα αμφισβητεί την κυριαρχία τους, αλλά δεν μπορούν να της βάλουν απόλυτο φραγμό.

115. Όταν η Βρετανία αναπτυσσόταν ως η κυρίαρχη ιμπεριαλιστική δύναμη στον πλανήτη τον 18ο και 19ο αιώνα, είχε στη σημαία της το «ελεύθερο» εμπόριο. Όταν οι ΗΠΑ ξεπερνούσαν τη Βρετανία και την Ευρώπη κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, ήταν επίσης μεγάλος προπαγανδιστής των πλεονεκτημάτων του ελεύθερου εμπορίου. Το γεγονός ότι τώρα οι ΗΠΑ είναι αυτές που εφαρμόζουν προστατευτικές πολιτικές και η [Κίνα παρουσιάζεται ως υπερασπιστής του ελεύθερου εμπορίου](#) αποτελεί ένδειξη αδυναμίας των ΗΠΑ και παρακμής της Δύσης. Η Δύση βέβαια ισχυρίζεται ότι το κάνει αυτό από θέση ισχύος και προκειμένου να υπερασπιστεί την εθνική της ασφάλεια, τα δημοκρατικά της δικαιώματα και τα δικαιώματα μειονοτήτων όπως οι Ουιγούροι στην Κίνα. Οι Μαρξιστές φυσικά υπερασπίζονται τα δικαιώματα των Ουιγούρων και καταδικάζουν τις θηριωδίες του κινεζικού κράτους. Αλλά η Δύση πάντα γνώριζε για τους Ουιγούρους και ποτέ δεν είπε λέξη, μέχρι που άρχισε να ανησυχεί ότι η Κίνα θα ξεπεράσει τις ΗΠΑ – για άλλη μια φορά, υποκρισία χωρίς όρια.
116. Έτσι, έχουμε εισέλθει σε μια νέα περίοδο παγκόσμιου ανταγωνισμού για την κυριαρχία, η οποία έχει πολλές ομοιότητες με τον πρώτο Ψυχρό Πόλεμο μεταξύ της Δύσης και της Σοβιετικής Ένωσης, μια περίοδο που συχνά αποκαλείται 2ος Ψυχρός Πόλεμος.

Τι είδους «ψυχρός πόλεμος»;

117. Αυτό που καθορίζει τις γεωπολιτικές και οικονομικές συγκρούσεις του σήμερα, είναι ότι η Δύση χάνει έδαφος, εισερχόμενη σε μια διαδικασία «ιστορικής παρακμής». Κάτι παρόμοιο αντιμετώπισαν η Βρετανία και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές δυνάμεις που κυριαρχούσαν στον κόσμο τον 19ο αιώνα και πριν, στο πρώτο μέρος του 20ού αιώνα. Μια παρόμοια διαδικασία αναπτύσσεται τώρα σε σχέση με τον αμερικανικό καπιταλισμό.
118. Πρόκειται για μια αργή διαδικασία, που δεν μπορεί να ολοκληρωθεί μέσα σε μερικά χρόνια. Θα χρειαστούν πολλές δεκαετίες, εκτός αν διακοπεί από επαναστατικές εξελίξεις που θα βάλουν τον σοσιαλισμό στην ημερήσια διάταξη. Μια τέτοια σοσιαλιστική προοπτική θα απαιτούσε την ύπαρξη μαζικών επαναστατικών μαρξιστικών κομμάτων. Τέτοια κόμματα δεν υπάρχουν σήμερα και επομένως η προοπτική της επαναστατικής αλλαγής είναι μακροπρόθεσμη. Έτσι, ο νέος Ψυχρός Πόλεμος θα κρατήσει για μια ολόκληρη ιστορική περίοδο.
119. Η εποχή της ιστορικής παρακμής του αμερικανικού ιμπεριαλισμού δημιουργεί συνθήκες μεγάλης οικονομικής και γεωπολιτικής αστάθειας. Σε προηγούμενες ιστορικές περιόδους (από την αρχαιότητα, εξ ου και η χρήση του όρου [«παγίδα του Θουκυδίδη»](#)) τέτοιες συγκρούσεις θα οδηγούσαν σχεδόν σίγουρα (ιστορικά σε 3 από τις 4 περιπτώσεις) σε πόλεμο μεταξύ των κύριων ανταγωνιστών, δηλαδή, στην παρούσα εποχή, σε έναν νέο παγκόσμιο πόλεμο. Αυτό δεν συμβαίνει σήμερα διότι όλοι οι κύριοι ανταγωνιστές διαθέτουν πυρηνικά όπλα, πράγμα που σημαίνει ότι ένας νέος παγκόσμιος πόλεμος θα κατέστρεφε όλα τα εμπόλεμα μέρη.
120. Ο 2ος ψυχρός πόλεμος διαφέρει από τον 1ο, στην ουσία γιατί πρόκειται για μια σύγκρουση μεταξύ καπιταλιστικών δυνάμεων. Ο πρώτος ψυχρός πόλεμος ήταν μια σύγκρουση μεταξύ του καπιταλιστικού κόσμου και των εθνικοποιημένων και σχεδιασμένων οικονομιών της Σοβιετικής

Ένωσης και των συμμάχων της. Η Δύση προσπαθεί να προσδώσει στον νέο ψυχρό πόλεμο ιδεολογικά χαρακτηριστικά, παρουσιάζοντάς τον ως σύγκρουση μεταξύ της δημοκρατικής και ελεύθερης Δύσης εναντίον των αυταρχικών καθεστώτων της Κίνας και της Ρωσίας και των συμμάχων τους. Αυτό το επιχείρημα έχει απήχηση μόνο στις πλούσιες βιομηχανικές χώρες της Δύσης. Έχει μικρή βαρύτητα στην Ασία, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική, όπου η κοινοβουλευτική δημοκρατία (διεφθαρμένη και εκτεθειμένη όπως είναι) είναι μια πρόσφατη και εύθραυστη εξέλιξη και όπου υπάρχει τεράστια καχυποψία απέναντι στις δυτικές δυνάμεις ως αποτέλεσμα του ιμπεριαλιστικού/αποικιακού παρελθόντος τους. Επίσης, η Δύση είχε πάντα καλές σχέσεις με τα διάφορα δικτατορικά καθεστώτα που λεηλατούσαν τις νεοαποικιακές χώρες για λογαριασμό των ντόπιων καπιταλιστών και των δυτικών συνεργατών τους.

Αποθέματα σε δολάρια

1	 People's Republic of China	3,289,992	November 2022	▲74,576
2	 Japan	1,194,568	31 October 2022	▼43,488
3	 Switzerland	883,334	31 October 2022	▼8,774
4	 Russia	571,300	2 December 2022	▲3,800
5	 India	561,162	2 December 2022	▲11,020
6	 Taiwan	552,201	November 2022	▲9,409
7	 Saudi Arabia	462,861	October 2022	▼8,000
8	 Hong Kong	423,200	30 October 2022	▲4,000
9	 South Korea	414,006	October 2022	▼2,764
10	 Brazil	331,505	November 2022	▲5,959
11	 Singapore	291,274	November 2022	▲8,990
12	 Germany	277,458	November 2022	▲3,037
13	 France	238,277	October 2022	▲948
14	 United States	237,797	25 November 2022	▼338

121. Η Κίνα έχει παρέμβει οικονομικά σε πολλές χώρες του Παγκόσμιου Νότου (αλλά και στην Ευρώπη) στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Μια Ζώνη, ένας Δρόμος» (Belt and Road Initiative-BRI), η οποία ξεκίνησε το 2013 και στην οποία συμμετέχουν 65 χώρες που αντιπροσωπεύουν το 29% του παγκόσμιου ΑΕΠ και το 63% του παγκόσμιου πληθυσμού, σύμφωνα με [έρευνα της HSBC του 2016](#) (σήμερα είναι προφανώς περισσότερες). [Η Κίνα έχει ήδη δαπανήσει περίπου 1 τρισεκατομμύριο δολάρια](#) για την «πρωτοβουλία» της. Έχει κάποια ισχυρά πλεονεκτήματα έναντι των Δυτικών ανταγωνιστών της σε σχέση με τους επεκτατικούς της στόχους: διαθέτει τεράστια αποθέματα που υπολογίζονται σε περισσότερα από περίπου 3 τρισ. δολάρια και είναι γρήγορη στην παροχή δανείων χωρίς να θέτει όρους όπως το ΔΝΤ και χωρίς να παρεμβαίνει στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών που δανείζονται. Εάν τα δάνεια δεν εξυπηρετηθούν, τα έργα μπορούν να περάσουν στην ιδιοκτησία κινεζικών εταιρειών για περιόδους έως και 100 χρόνων.

Από-παγκοσμιοποίηση και αποσύνδεση (decoupling)

122. Τα τελευταία χρόνια κάποιες νέες λέξεις έχουν εισέλθει στο οικονομικό λεξιλόγιο – όπως η «αποσύνδεση των οικονομιών» (decoupling) και η «από-παγκοσμιοποίηση» (deglobalisation). Αυτές οι έννοιες αντικατοπτρίζουν τη νέα κατάσταση που δημιουργήθηκε από τον εμπορικό πόλεμο ΗΠΑ-Κίνας και την προσπάθεια των ΗΠΑ να ωθήσουν τις αμερικανικές εταιρείες να μετεγκατασταθούν, δηλαδή να μετακινηθούν από την Κίνα πίσω στις ΗΠΑ ή σε φιλικές (ασιατικές ή άλλες) χώρες. Οι διαδικασίες αυτές είναι σημαντικές και πρέπει να ληφθούν υπόψη στην ανάλυσή μας, αλλά με μια αίσθηση του μέτρου.
123. Η «αποσύνδεση» δεν μπορεί να λάβει απόλυτο χαρακτήρα. Δεν μπορεί να λάβει χώρα με ένα τεράστιο άλμα ή μια μαζική στροφή, διότι αυτό θα σήμαινε το τσάκισμα των οικονομιών των ΗΠΑ και της Δύσης. Δεν πρέπει να αναμένεται ότι θα δημιουργήσει ένα νέο «σιδηρούν παραπέτασμα», όπως συνέβαινε στο παρελθόν με τη Σοβιετική Ένωση. Ο κύριος λόγος γι' αυτό, είναι ότι η Δύση χρειάζεται την Κίνα τόσο ως εργαστήριο/εργοστάσιο για τα προϊόντα της όσο και ως καταναλωτική αγορά. Επομένως, η βασική πρόβλεψη που μπορούμε να κάνουμε, τουλάχιστον για το ορατό μέλλον, είναι ότι θα είναι μια μερική, αργή και ταυτόχρονα δαπανηρή διαδικασία.
124. Αυτό συνάδει με τη σκέψη ορισμένων σημαντικών εκπροσώπων του συστήματος. Έτσι, σύμφωνα με τον [Λορέντζο Φλόρες \(Financial Times\)](#) αντιπρόεδρο της Κίοχια (Ιαπωνία), μιας από τις κορυφαίες κατασκευάστριες εταιρείες μικροσίπ παγκοσμίως, η αποσύνδεση των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού θα είναι μια «πολύ περίπλοκη, ακριβή και χρονοβόρα» διαδικασία. *«Η αποσύνδεση των αλυσίδων εφοδιασμού από την Κίνα... δεν θα συμβεί σε έξι μήνες ή ένα χρόνο»*. Οι Financial Times εξηγούν ότι οι έλεγχοι της Ουάσινγκτον έχουν στοχεύσει ειδικά τον κινεζικό ανταγωνιστή της Κίοχια, την Yangtze Memory Technologies, αλλά ο Φλόρες σημείωσε ότι η κινεζική εταιρεία, μετά από μια υποχώρηση, έχει κάνει «άλμα» στην τεχνολογία. Έτσι, σύμφωνα με τους FT, ενώ οι κατασκευαστές μικροσίπ που ανταγωνίζονται άμεσα την ΥΜΤC, όπως η Κίοχια, μπορεί να επωφεληθούν από τους [αμερικανικούς περιορισμούς](#), *«η Κίνα αναμένεται επίσης να επιταχύνει την ανάπτυξη εγχώριων δυνατοτήτων, οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν απειλή για την Κίοχια μακροπρόθεσμα»*.
125. Η «αποπαγκοσμιοποίηση» είναι επίσης ένας αμφισβητήσιμος όρος. Δεν περιγράφει με ακρίβεια αυτό που πιθανότατα θα είναι το χαρακτηριστικό της επόμενης περιόδου, δηλαδή την επιβράδυνση της παγκοσμιοποίησης (τη μείωση του ρυθμού ανάπτυξής της), αλλά όχι τη συρρίκνωσή της σε απόλυτους όρους. [Οι Financial Times το περιγράφουν σωστά](#), κατά τη γνώμη μας: *«Η παγκοσμιοποίηση δεν πεθαίνει, αλλά αλλάζει»*. Το πιθανότερο είναι ότι η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης θα επιβραδυνθεί σε σχέση με την προηγούμενη ιστορική περίοδο αλλά δεν θα φτάσει στο τέλος της· και δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι θα συρρικνωθεί, δηλαδή ότι θα αντιστραφεί, για οποιοδήποτε σημαντικό χρονικό διάστημα. Η μόνη περίοδος στην ιστορία κατά την οποία η παγκοσμιοποίηση συρρικνώθηκε σε απόλυτους όρους ήταν μεταξύ του Πρώτου και του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Δεν βρισκόμαστε σε μια τέτοια περίοδο.

126. Τα Ηνωμένα Έθνη προειδοποιούν ότι οι προσπάθειες για μεταφορά της παραγωγής σε φιλικές χώρες (friend-shoring) θα μπορούσαν να επιβαρύνουν το παγκόσμιο εμπόριο. «*Το εμπορικό σύστημα είναι ένα πολύ περίπλοκο σύστημα*», [σύμφωνα με τη Ρεβέκκα Γκρίνσπαν](#), γενική γραμματέα της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (Unctad). «*...Αν προσπαθήσετε να απομακρυνθείτε από ένα μέρος του κόσμου, δημιουργείτε μια τεράστια διαταραχή στο σύστημα. Τα πάντα αλλάζουν*». Η Unctad προβλέπει ότι η αύξηση του συνολικού θαλάσσιου εμπορίου θα είναι 1,4% το 2023, όσο και φέτος, και στη συνέχεια θα είναι κατά μέσο όρο λίγο πάνω από 2% μέχρι το 2027. Αυτό είναι κάτω από τον ιστορικό μέσο όρο των τελευταίων δεκαετιών, που είναι περίπου 3,3% ετήσια αύξηση, αλλά δεν είναι αρνητικό.
127. Οι κύριοι ανταγωνιστές είναι οι ΗΠΑ από τη μία πλευρά και η Κίνα από την άλλη, αλλά και οι δύο δυνάμεις έχουν ισχυρές συμμαχίες γύρω τους. Προφανώς, η ΕΕ στηρίζει τις ΗΠΑ, αλλά είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτή η συμμαχία δεν είναι χωρίς εσωτερικές ρήξεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στο πλαίσιο της δυτικής συμμαχίας η Ευρώπη χάνει περαιτέρω έδαφος, ενώ οι ΗΠΑ ενισχύουν τη σχετική τους θέση. Βέβαια, το μπλοκ ΗΠΑ-ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τον πόλεμο στην Ουκρανία, είναι αρκετά στέρεο, σφυρηλατημένο επί πολλές δεκαετίες, ιδιαίτερα κατά την περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά τα ρήγματα εντός του είναι αξιοπρόσεκτα.
128. Από την άλλη πλευρά, η Κίνα δεν είναι απομονωμένη στην παγκόσμια οικονομία παρά τις προσπάθειες της Δύσης. Η Ρωσία είναι βέβαια ο στενότερος σύμμαχός της, αλλά δεν είναι ο μόνος. Δύο από τις πιο αξιοσημείωτες συμμαχίες που χτίζονται γύρω από την Κίνα –και συμπληρώνονται από τη Ρωσία– είναι ο Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης (SCO) και οι BRICS.
129. Ο [SCO](#) είναι μια συμμαχία με πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά χαρακτηριστικά. Είναι ο μεγαλύτερος περιφερειακός οργανισμός στον κόσμο όσον αφορά τη γεωγραφική έκταση και τον πληθυσμό, καλύπτοντας το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού και περισσότερο από το 30% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Είναι ο διάδοχος των «Πέντε της Σαγκάης», που σχηματίστηκαν το 1996 μεταξύ της Κίνας, της Ρωσίας, του Καζακστάν, του Κιργιστάν και του Τατζικιστάν. Στα χρόνια που ακολούθησαν, επεκτάθηκε περαιτέρω. Η Χάρτα του υπογράφηκε το 2002 και τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2003. Έκτοτε, τα μέλη του διευρύνθηκαν σε εννέα κράτη, με την Ινδία και το Πακιστάν να προσχωρούν το 2017. Αρκετές χώρες συμμετέχουν ως παρατηρητές ή εταίροι διαλόγου – σχεδόν 20 συνολικά.
130. [BRICS](#) είναι το ακρωνύμιο που περιγράφει τη συμμαχία μεταξύ πέντε μεγάλων αναδυόμενων οικονομιών: της Βραζιλίας, της Ρωσίας, της Ινδίας, της Κίνας και της Νότιας Αφρικής. Οι BRICS έχουν εκτιμώμενο πληθυσμό περίπου 3,21 δισεκατομμύρια (41,5% του παγκόσμιου πληθυσμού). Έχουν συνδυασμένο ονομαστικό ΑΕΠ 26,6 τρισεκατομμύρια δολάρια (περίπου 26,2% του παγκόσμιου ΑΕΠ, σε PPP το συνδυασμένο ΑΕΠ τους ανέρχεται σε 51,99 τρισεκατομμύρια δολάρια, 32,1% του παγκόσμιου ΑΕΠ). Έχουν 4,46 τρισεκατομμύρια δολάρια σε συναλλαγματικά αποθέματα (εκτίμηση 2018).
131. Σύμφωνα με την Goldman Sachs, οι BRICS θα κυριαρχήσουν στην παγκόσμια οικονομία έως το 2050.

132. Οι BRICS, μαζί με τον SCO, αποτελούν άμεση πρόκληση για τους διεθνείς θεσμούς που διαθέτει ο δυτικός ιμπεριαλισμός, όπως οι G7, το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα. Έχουν ήδη ανακοινώσει ανταγωνιστικές πρωτοβουλίες σε σχέση με αυτές των G7, όπως η Νέα Αναπτυξιακή Τράπεζα, ο Διακανονισμός Ενδεχόμενου Αποθεματικού (Contingent Reserve Arrangement – ένα σύστημα πληρωμών των BRICS) και ένα αποθεματικό νόμισμα σε καλάθι των BRICS, με στόχο την άμεση αμφισβήτηση του δολαρίου (και του ευρώ), που ανακοινώθηκε επίσημα το 2022. Ορισμένες χώρες παρακολουθούν τις BRICS ως παρατηρητές (και πάλι ο συνολικός αριθμός τους πλησιάζει τις 20). Η Αργεντινή, το Ιράν και η Αλγερία έχουν ήδη υποβάλει αίτηση για να ενταχθούν στις BRICS αμέσως μετά την τελευταία συνεδρίαση των BRICS τον Ιούλιο του 2022. Επίσης, σύμφωνα με το κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών, αρκετές άλλες χώρες ενδιαφέρονται να ενταχθούν, όπως η Ινδονησία, η Τουρκία, η Σαουδική Αραβία και η Αίγυπτος.

133. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Δύση φαίνεται να μην έχει προσέξει καθόλου τις διεργασίες που διαμορφώνονται. Τους διέφυγε η σημασία της δημιουργίας του SCO και των BRICS και είχαν την αφελή εντύπωση ότι θα μπορούσαν να διασπάσουν την Κίνα και τη Ρωσία, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία. Απέτυχαν μάλιστα να δουν τη σημασία της κοινής [δήλωσης Κίνας-Ρωσίας](#) που έγινε λίγες μόνο ημέρες πριν από την εισβολή στην Ουκρανία (στις 4 Φεβρουαρίου 2022), η οποία μεταξύ άλλων ανέφερε ότι:

«...επαναβεβαιώνουν ότι οι νέες διακρατικές σχέσεις μεταξύ της Ρωσίας και της Κίνας είναι ανώτερες από τις πολιτικές και στρατιωτικές συμμαχίες της εποχής του Ψυχρού Πολέμου. Η φιλία μεταξύ των δύο κρατών δεν έχει όρια, δεν υπάρχουν “απαγορευμένοι” τομείς συνεργασίας, η ενίσχυση της διμερούς στρατηγικής συνεργασίας δεν στρέφεται κατά τρίτων χωρών ούτε επηρεάζεται από το μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον και τις συγκυριακές αλλαγές σε τρίτες χώρες».

Ομοίως, οι ΗΠΑ προσπάθησαν αλλά απέτυχαν να πιέσουν τη Σαουδική Αραβία να λάβει αντιρωσική θέση μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία. Αντιθέτως, [οι σχέσεις μεταξύ Κίνας και Σ. Αραβίας ενισχύονται](#).

134. Η Κίνα μπορεί να ξεπεράσει τις ΗΠΑ στο ορατό μέλλον ως η ισχυρότερη οικονομία στον πλανήτη, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα είναι η κυρίαρχη δύναμη στον πλανήτη. Αυτό θα είναι μια πολύ πιο μακροχρόνια διαδικασία που θα έχει να κάνει με τα επίπεδα παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, την τεχνολογική υπεροχή, τη στρατιωτική ικανότητα κ.λπ. Αν εξετάσουμε την ιστορία του πώς οι ΗΠΑ ξεπέρασαν τη Βρετανία, υπάρχουν κάποιες χρήσιμες αναλογίες: οι ΗΠΑ ξεπέρασαν τη Βρετανία προς το τέλος του 19ου αιώνα και μέχρι το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου είχαν ξεπεράσει τη βρετανική αυτοκρατορία στο σύνολό της. Αλλά έγιναν η κυρίαρχη δύναμη στον πλανήτη μόνο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η μαζική καταστροφή των δύο παγκόσμιων πολέμων, φυσικά, επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία. Αν δεν ανακοπεί από την οικοδόμηση μαζικών επαναστατικών κομμάτων που θα θέτουν επί τάπητος την προοπτική της ανατροπής του καπιταλισμού, η σύγκρουση ΗΠΑ-Κίνας για την παγκόσμια κυριαρχία θα είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των επόμενων δεκαετιών.

135. Οι διεργασίες που περιγράφονται παραπάνω τελούν φυσικά υπό προϋποθέσεις. Οι εξελίξεις πρέπει να παρακολουθούνται στενά και να γίνονται οι όποιες αναγκαίες διορθώσεις.

Εμπλέκονται πολλοί παράγοντες και ορισμένοι από αυτούς είναι εντελώς απρόβλεπτοι. Ένας από τους σημαντικότερους είναι η εσωτερική κατάσταση στην Κίνα.

Κίνα – εσωτερικές αντιφάσεις

136. Μια κοινωνική έκρηξη που να στρέφεται κατά του καθεστώτος είναι αναπόφευκτη σε κάποιο στάδιο. Τα υψηλά ποσοστά ανάπτυξης της οικονομίας των τελευταίων δεκαετιών μειώνονται και ο αντίκτυπος αυτού του γεγονότος στην προοπτική κοινωνικών αναταράξεων μένει να φανεί. Υπήρξαν πολλές κοινωνικές αντιδράσεις την τελευταία δεκαετία στην Κίνα, αλλά όλες αφορούσαν τοπικά ζητήματα. Οι μαζικές διαδηλώσεις τον Νοέμβριο του 2022 κατά των lockdown ήταν οι σημαντικότερες εδώ και δεκαετίες, αλλά δεν συγκρίνονται με το κίνημα της πλατείας Τιανανμέν του 1989. Ωστόσο, κάποια στιγμή μια λαϊκή εξέγερση ενάντια σε μια σκληρή δικτατορία είναι αναπόφευκτη. Το καθεστώς θα αντιδράσει φυσικά με μαζική βία – όπως έκανε στην περίπτωση της Τιανανμέν ή ακόμα και χειρότερα. Αυτό το οποίο θα κρίνει τις προοπτικές μιας μελλοντικής μαζικής εξέγερσης είναι αν η εργατική τάξη θα μπει στον αγώνα ως τάξη, με απεργιακές κινητοποιήσεις και γενικές απεργίες. Φυσικά, αν δεν υπάρχει ένα επαναστατικό μαρξιστικό κόμμα, η εξέγερση δεν θα μπορέσει να αμφισβητήσει το καπιταλιστικό σύστημα. Ακόμα και αν νικήσει, αυτό που μπορεί να καταφέρει είναι μια αλλαγή φρουράς στο εσωτερικό της άρχουσας τάξης και της γραφειοκρατίας του Κομμουνιστικού Κόμματος, με μια «δημοκρατική κοινοβουλευτική βιτρίνα». Μια τέτοια εξέλιξη θα σημάνει σημαντικές αναταράξεις στην «κανονική» ανάπτυξη της Κίνας, ιδιαίτερα αν συνδυαστεί με μια εξέγερση των εθνικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων. Τέτοιες εξελίξεις δεν θα ανακόψουν τη γενική αμφισβήτηση της Αμερικάνικης κυριαρχίας από την Κίνα και άλλες δυνάμεις, αλλά μπορεί να περιπλέξουν τα πράγματα για τους Κινέζους καπιταλιστές και να επιτρέψουν στη Δύση να κερδίσει χρόνο και σε άλλους ανταγωνιστές της Κίνας να κερδίσουν έδαφος. Δεν πρέπει να υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι ΗΠΑ δεν θα διστάσουν να ενθαρρύνουν κάθε είδους εξεγέρσεις εθνικού και θρησκευτικού χαρακτήρα στο εσωτερικό της Κίνας, όποιες και αν είναι οι συνέπειες, με ψυχρούς και κυνικούς υπολογισμούς, με μοναδικό στόχο να παρατείνουν την υπεροχή τους σε παγκόσμιο επίπεδο, προβάλλοντας βέβαια τον «αγώνα για τη δημοκρατία» ως πρόσχημα.

Ρήγματα στο μέτωπο της Δύσης

137. Ένας άλλος παράγοντας που έχει σημασία, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι σχέσεις στο εσωτερικό του Δυτικού μπλοκ. Στις [24/11/2022 το Politico](#) περιγράφει την κατάσταση ως μια «...όλο και πιο τοξική ατμόσφαιρα» μεταξύ των ΗΠΑ και των Ευρωπαίων συμμάχων τους και μιλά για «φόβους για έναν διατλαντικό εμπορικό πόλεμο». Αναφέρει ότι «κορυφαίοι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι είναι εξοργισμένοι με την κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν και κατηγορούν τώρα τους Αμερικανούς ότι κερδίζουν μια περιουσία από τον πόλεμο, ενώ οι χώρες της ΕΕ υποφέρουν». Σύμφωνα με ανώτερο ανώνυμο αξιωματούχο της ΕΕ που μίλησε στο Politico «...η χώρα που κερδίζει περισσότερο από αυτόν τον πόλεμο είναι οι ΗΠΑ».

138. Αυτό δεν είναι δύσκολο να εξηγηθεί: το αμερικανικό υγρό φυσικό αέριο (LNG) που φτάνει στην Ευρώπη πωλείται σε 4 φορές υψηλότερη τιμή από την τιμή που πωλείται στις ΗΠΑ – αυτό υπονομεύει σοβαρά την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Η κυβέρνηση Μπάιντεν προχώρησε ακόμα σε ένα πρόγραμμα βιομηχανικών επιδοτήσεων ύψους 369

δισεκατομμυρίων δολαρίων για τη στήριξη των «πράσινων βιομηχανιών», υπονομεύοντας περαιτέρω την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Την ίδια στιγμή, οι αξιωματούχοι της ΕΕ είναι απογοητευμένοι από το γεγονός ότι η αμερικανική βιομηχανία όπλων αποκομίζει τεράστια κέρδη λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Η σοβαρότητα των ρήξεων μεταξύ των βασικών ευρωπαϊκών δυνάμεων και των ΗΠΑ εκδηλώνεται όχι μόνο στα σχόλια ορισμένων αξιωματούχων της ΕΕ, αλλά και στις επίσημες δηλώσεις και ενέργειες πολλών υψηλόβαθμων αξιωματούχων της ΕΕ, ιδίως των δύο ισχυρότερων ηγετών της ΕΕ, του Γάλλου προέδρου Εμμανουέλ Μακρόν και του Γερμανού καγκελάριου Όλαφ Σολτς.

139. Σε άρθρο με τίτλο [«Ο Μακρόν κατηγορεί τις ΗΠΑ για δύο μέτρα και δύο σταθμά εν μέσω ενεργειακής κρίσης»](#), που δημοσιεύθηκε στις 21 Οκτωβρίου, το Bloomberg αναφέρει ότι ο Μακρόν επέκρινε ανοιχτά τις ΗΠΑ, σε συνέντευξη Τύπου στις Βρυξέλλες, ότι χρησιμοποιούν δύο μέτρα και δύο σταθμά – και ότι τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Νορβηγία αποκομίζουν υπερκέρδη εις βάρος της Ευρώπης από τον γεωπολιτικό πόλεμο. Και ότι επιπλέον, μοιράζει κρατικές επιδοτήσεις στην αυτοκινητοβιομηχανία, έως και 80% του κόστους παραγωγής, για την κατασκευή ηλεκτρικών οχημάτων, στο όνομα της πράσινης μετάβασης, ενώ στην Ευρώπη οι κρατικές επιδοτήσεις απαγορεύονται. Το Bloomberg αναφέρθηκε σε προηγούμενα σχόλια του Μακρόν, στα οποία δήλωσε ότι

«...η ΕΕ πρέπει να ενώσει τις δυνάμεις της με τις ασιατικές οικονομίες για να απαιτήσει από τις ΗΠΑ και τη Νορβηγία να δείξουν μια πιο φιλική προσέγγιση, πουλώντας φυσικό αέριο σε χαμηλότερες τιμές».

Το Bloomberg αναφέρθηκε επίσης σε δήλωση του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Τσαρλς Μισέλ, στην οποία ανέφερε:

«...είναι σαφές ότι δεν θέλουμε να είμαστε αφελείς, αλλά δεν θέλουμε επίσης να μπορούμε στη λογική μιας συστηματικής αντιπαράθεσης με την Κίνα».

140. Αυτό όμως που τράβηξε την προσοχή των αστικών ΜΜΕ περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, ήταν η επίσκεψη που πραγματοποίησε ο Όλαφ Σολτς στην Κίνα στις 4 Νοεμβρίου 2022. Η επίσκεψη αυτή δημιούργησε πολλές εντάσεις μεταξύ των δυτικών συμμάχων αλλά και στο εσωτερικό του κυβερνητικού συνασπισμού στη Γερμανία (Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα-SPD, Πράσινοι και Ελεύθεροι Δημοκράτες). Υπήρξαν πολλές διαμαρτυρίες από γερμανικά, ευρωπαϊκά και αμερικανικά μέσα ενημέρωσης. Το Der Spiegel έγραψε ότι αυτό αντιπροσώπευε «ένα θείο δώρο για την κινεζική ηγεσία». Το Politico έθεσε το ερώτημα: «Θα αντλήσει ποτέ η Ευρώπη τα διδάγματα;». Ο Σολτς κατηγορήθηκε ότι ήταν αφελής και ότι έκανε ένα σοβαρό λάθος, ότι υποτίμησε τους γεωπολιτικούς παράγοντες κ.λπ. κ.λπ. Όμως το γεγονός ότι ο Σολτς συνοδευόταν σε αυτή την επίσκεψη από μερικούς από τους ισχυρότερους εκπροσώπους του γερμανικού πολυεθνικού καπιταλισμού, όπως η Volkswagen, η BASF, η BMW, η Merck, η Deutsche Bank και η Bayer, ξεκαθαρίζει πλήρως την εικόνα: δεν πρόκειται για αφέλεια ή έλλειψη κατανόησης, αλλά για οικονομικά συμφέροντα.

141. Για να αναφέρουμε μόνο ένα παράδειγμα, η VW είναι μια από τις κορυφαίες αυτοκινητοβιομηχανίες που κυριαρχούν στην κινεζική οικονομία: 4 στα 10 αυτοκίνητα που κατασκευάζει η VW πωλούνται στην Κίνα (η VW απασχολεί 100.000 εργαζόμενους στην Κίνα). Η VW δεν θα συμφωνήσει να αυτοκτονήσει για χάρη των ΗΠΑ που θέλουν να διατηρήσουν την

ηγεμονία τους. Το παράδειγμα της BASF, της μεγαλύτερης εταιρείας χημικών παγκοσμίως, είναι επίσης χαρακτηριστικό. Η δεύτερη αγορά της BASF μετά τη Γερμανία (18% των ετήσιων πωλήσεων) είναι η Κίνα, με 14% των ετήσιων πωλήσεων της. Η BASF μειώνει τις επενδύσεις στην Ευρώπη και επενδύει στην Κίνα, δημιουργώντας μια νέα μονάδα πλαστικών, αξίας 19 δισ. ευρώ, προκειμένου να «υποστηρίξει την αυξανόμενη ζήτηση για τα προϊόντα της στη χώρα», σε μια εποχή που «η ευρωπαϊκή αγορά χημικών προϊόντων αντιμετωπίζει πολύ αδύναμη ανάπτυξη την τελευταία δεκαετία», σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλό της Martin Bruder Müller. Η ενεργειακή κρίση ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι, καθιστώντας την παραγωγή πιο δαπανηρή στην Ευρώπη. Μια εβδομάδα πριν από την επίσκεψη του Σολτς στην Κίνα, η γερμανική κυβέρνηση είχε συμφωνήσει να πουλήσει το 24,9% του λιμανιού του Αμβούργου στον κινεζικό κολοσσό Cosco. Ενώ βρισκόταν στην Κίνα, ο Σολτς έκανε μια σαφή δήλωση: Η Γερμανία είναι κατά της «αποσύνδεσης (decoupling) των οικονομιών». Ουσιαστικά, την ίδια δήλωση έκανε και ο Σαρλ Μισέλ, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

142. Είναι σαφές ότι παρά το γεγονός ότι η συμμαχία μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ δεν μπορεί να σπάσει, η ΕΕ δεν είναι διατεθειμένη να ακολουθήσει τις ΗΠΑ μέχρι τέλους, είτε σε σχέση με τον πόλεμο στην Ουκρανία είτε σε σχέση με τον «πόλεμο» κυριαρχίας μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας.
143. Διαιρέσεις υπάρχουν και στην άρχουσα τάξη των ΗΠΑ. Η Τραμπική πτέρυγα των Ρεπουμπλικανών ρίχνει το φταίξιμο για τον πόλεμο στην Ουκρανία στα λάθη της κυβέρνησης Μπάιντεν, αν και δεν καταψήφισε την αποστολή (στρατιωτικής και άλλης) βοήθειας προς την Ουκρανία. Ο Μπέρνι Σάντερς κράτησε επίσης έντονα αποστάσεις από τις πολιτικές της αμερικανικής κυβέρνησης, αν και επίσης δεν ψήφισε κατά της αμερικανικής βοήθειας προς την Ουκρανία. Την τελευταία εβδομάδα του Οκτωβρίου, 30 Δημοκρατικοί, μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, δημοσίευσαν επιστολή με την οποία καλούσαν την κυβέρνηση Μπάιντεν να προχωρήσει σε απευθείας διαπραγματεύσεις με τη Μόσχα, για να την ανακαλέσουν μία ημέρα αργότερα λόγω της χιονοστιβάδας των διαμαρτυριών εναντίον τους. Το Foreign Affairs, (αμερικανικό περιοδικό για την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ) τάχθηκε σαφώς υπέρ της [αναζήτησης διπλωματικής λύσης στον πόλεμο](#), προειδοποιώντας ότι η πολιτική των ΗΠΑ οδηγεί σε έναν ατέρμονο πόλεμο, ο οποίος τελικά θέτει σε κίνδυνο τα παγκόσμια συμφέροντα των ΗΠΑ. Ορισμένες από τις πιο σαφείς επικρίσεις στην πολιτική των ΗΠΑ προέρχονται από τον Χένρι Κίσινγκερ (πρώην υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, αναμφίβολα έναν από τους πιο οξυδερκείς αναλυτές), ο οποίος, την πρώτη περίοδο του πολέμου, τάχθηκε ανοιχτά υπέρ της αποδοχής της απώλειας ουκρανικών εδαφών προκειμένου να υπάρξει συνεννόηση με τη Ρωσία, λέγοντας ότι η Κίνα είναι ο πραγματικός εχθρός. Οι δηλώσεις του συνάντησαν οργισμένες αντιδράσεις, με αποτέλεσμα να αναγκαστεί να δώσει «εξηγήσεις» και να αμβλύνει τις θέσεις του.

Συμπεράσματα

144. Για να συνοψίσουμε τις κύριες διεργασίες που συντελούνται, το καπιταλιστικό σύστημα βρίσκεται αντιμέτωπο με μια από τις χειρότερες κρίσεις στην ιστορία του, ιδιαίτερα στην περίοδο μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι πολιτικές που χρησιμοποιήθηκαν για να αμβλύνουν την κρίση του 2007-8-9 και στη συνέχεια την πανδημία και τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία, οδήγησαν στην τεράστια αύξηση του παγκόσμιου χρέους (δημόσιου και ιδιωτικού)

και στην επανεμφάνιση του πληθωρισμού μετά από 4 και πλέον δεκαετίες, την ίδια στιγμή που οι οικονομίες βρίσκονται σε στασιμότητα ή ύφεση. Η παγκόσμια οικονομία εισέρχεται σε στασιμότητα ή ύφεση το 2023, αλλά τα καπιταλιστικά επιτελεία διεθνώς δεν μπορούν να εφαρμόσουν τις πολιτικές που θα ήταν φυσιολογικές σε κάθε ύφεση, δηλαδή αύξηση των δημόσιων δαπανών, ποσοτική χαλάρωση και μείωση των επιτοκίων. Αναγκάζονται να κάνουν ακριβώς το αντίθετο: ποσοτική σύσφιξη, μείωση των δημόσιων δαπανών, απότομη αύξηση των επιτοκίων. Αντιστρέφοντας τις πολιτικές που θα μπορούσαν να αμβλύνουν μια ύφεση, ωθούν την παγκόσμια οικονομία σε αυτό που περιγράφεται ως «σκληρή προσγείωση», δηλαδή σε μια βαθύτερη ύφεση. Το σύστημα δεν βρίσκεται απλώς αντιμέτωπο με μια δυσκολότερη οικονομική κατάσταση το επόμενο έτος σε σχέση με το 2022, δεν βρίσκεται απλώς αντιμέτωπο με φθίνουσα ανάπτυξη την τρέχουσα δεκαετία, αλλά με φθίνοντες μέσους ρυθμούς ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα, όπως προβλέπει η Goldman Sachs, για την επόμενη ιστορική εποχή. Το κόστος, φυσικά, θα κληθούν να το πληρώσουν οι εργατικές μάζες και οι φτωχοί.

145. Το σύστημα δεν διαθέτει οικονομικές πολιτικές που μπορούν να το βοηθήσουν να βγει από το αδιέξοδο. Κατέληξε σε αδιέξοδο με την εφαρμογή του νεοφιλελευθερισμού, αλλά αν στραφούν στον Κεϊνσιανισμό, θα προκαλέσουν ακόμη μεγαλύτερο χάος. Η «Σύγχρονη Νομισματική Θεωρία» που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2010, και που προπαγάνδιζε τον «απεριόριστο δανεισμό» για τη χρηματοδότηση υποδομών και επενδύσεων, βασίστηκε στην αντίληψη ότι τα επιτόκια θα παρέμεναν επ' αόριστον στο 0%. Με βάση τις τελευταίες εξελίξεις εγκαταλείφθηκε σιωπηλά, πριν καν εφαρμοστεί.
146. Βρισκόμαστε σε έναν φαύλο κύκλο, ένα νέο Ψυχρό Πόλεμο μεταξύ των καπιταλιστικών δυνάμεων για την παγκόσμια ηγεμονία, κάτι που είχε να εμφανιστεί εδώ και δεκαετίες, από την εποχή του πρώτου Ψυχρού Πολέμου μεταξύ των εθνικοποιημένων οικονομιών του Σοβιετικού μπλοκ και της Δύσης. Το υπόβαθρο του νέου Ψυχρού Πολέμου είναι η ιστορική παρακμή της Δύσης σε σχέση με την Ασία και ιδιαίτερα την Κίνα. Μια νέα «τρελή» κούρσα εξοπλισμών λαμβάνει χώρα και επηρεάζει κάθε γωνιά του πλανήτη. Οι γεωπολιτικές συγκρούσεις και οι πόλεμοι «δι' αντιπροσώπων» (proxy wars) αναμένεται να είναι πιο συχνές, πιο αποφασιστικές και πιο αιματηρές – ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι ένα τέτοιο παράδειγμα. Ο κόσμος βρίσκεται αντιμέτωπος με μια πρωτοφανή κλιματική κρίση. Η Συμφωνία του Παρισιού, η οποία υιοθετήθηκε από 196 κράτη του ΟΗΕ τον Δεκέμβριο του 2015, έθεσε ως στόχο τη συγκράτηση της αύξησης της θερμοκρασίας κάτω από 1,5°C. Τώρα οι περιβαλλοντικοί επιστήμονες λένε ότι ο πλανήτης οδεύει προς 2,5°C έως 3°C. Οι τελευταίες διεθνείς διασκέψεις του ΟΗΕ (COP 26 και COP 27) ήταν μια πλήρης αποτυχία.
147. Η πολιτική αστάθεια έχει γίνει έμφυτη στο σύστημα. Αυτή τη φορά δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο των νεοαποικιακών χωρών, αλλά και των Δυτικών «δημοκρατιών». Η εργατική τάξη δεν έχει την απαιτούμενη πολιτική και συνδικαλιστική εκπροσώπηση. Τα παραδοσιακά κόμματα της Αριστεράς έχουν «αστικοποιηθεί», ενώ η *Νέα Αριστερά* έχει δοκιμαστεί και έχει αποδειχθεί εντελώς ανεπαρκής. Λόγω αυτού του κενού, οι δυνάμεις που κερδίζουν έδαφος διεθνώς είναι αυτές της Ακροδεξιάς και της «λαϊκίστικης» Δεξιάς. Αυτό προκαλεί αντιδράσεις σε τμήματα της κοινωνίας και ιδιαίτερα στη νεολαία, η οποία βλέπει την ανάγκη να αγωνιστεί. Ο αντιφασισμός, οι φεμινιστικοί αγώνες και ο αγώνας ενάντια στην

κλιματική αλλαγή είναι σημαντικά ζητήματα, που ωθούν πολλούς προς την κατεύθυνση της αριστερής ριζοσπαστικοποίησης.

148. Η πραγματική επιλογή που έχει μπροστά της η ανθρωπότητα, όπως το έθεσε η Ρόζα Λούξεμπουργκ, είναι «σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα». Η ανάγκη οικοδόμησης των πολιτικών δυνάμεων που θα βοηθήσουν την εργατική τάξη να προχωρήσει τη συνείδηση και την κατανόησή της στο επίπεδο της αμφισβήτησης και της ανατροπής του συστήματος, είναι το πιο σημαντικό καθήκον που αντιμετωπίζουν οι Μαρξιστές της εποχής μας.

Μέρος IV Καθήκοντα

149. Οι πολλαπλές κρίσεις που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα αποτελούν αντανάκλαση του γεγονότος ότι η εργατική τάξη δεν έχει μπορέσει να εκπληρώσει ακόμα τον ιστορικό της ρόλο, δηλαδή να ανατρέψει τον καπιταλισμό και να οικοδομήσει μια σοσιαλιστική κοινωνία βασισμένη στην εργατική δημοκρατία. Η κεντρική ευθύνη γι' αυτό ανήκει στις ηγεσίες των οργανώσεων της εργατικής τάξης. Η ανάγκη χτισίματος μαζικών επαναστατικών κομμάτων παραμένει η απολύτως αναγκαία προϋπόθεση για να αποφύγει ο ανθρώπινος πολιτισμός την προοπτική της βαρβαρότητας στην οποία τον οδηγεί ο καπιταλισμός. Αυτό το κεντρικό, στρατηγικό καθήκον, αποτελεί λόγο ύπαρξης για το *Internationalist Standpoint*. Το *Internationalist Standpoint* έχει παρουσία σε 12 χώρες και συζητά με επαναστατικές οργανώσεις σε άλλες 7, με την προοπτική είτε να προχωρήσει σε συνένωση δυνάμεων είτε, αν αυτό δεν είναι εφικτό, σε κοινή δράση και στενές συνεργασίες. Υπάρχουν τρία επίπεδα πάνω στα οποία δουλεύουμε για την επίτευξη του πιο πάνω στόχου: α) Χτίζοντας τις δυνάμεις μας, β) Παρεμβαίνοντας στο εσωτερικό ή/και βοηθώντας στην οικοδόμηση άλλων μαζικών αριστερών κομμάτων ή σχηματισμών, γ) Αντλώντας διδάγματα από τις πρόσφατες διασπάσεις της CWI και της ISA, αλλά και από την εμπειρία άλλων τροτσκιστικών διεθνών οργανώσεων σχετικά με τον τρόπο χτισίματος μιας μαζικής επαναστατικής Διεθνούς στο μέλλον.
150. Μέχρι τώρα το *Internationalist Standpoint* λειτουργούσε στη βάση της συναίνεσης και όχι με βάση ψηφοφορίες όταν υπήρχαν διαφορετικές απόψεις ή εμφάσεις. Τα συντονιστικά του όργανα (η *Ομάδα Εργασίας* – Working Group και ο *Διεθνής Συντονισμός* – Coordination) λειτουργούν με βάση τη διαθεσιμότητα συντρόφων/ισσών και τη θέλησή τους να κάνουν τις απαραίτητες θυσίες για την προώθηση του έργου μας. Τα όργανα αυτά δεν είχαν εκλεγεί από μια διεθνή συνδιάσκεψη ή συνέδριο, όπως θα έπρεπε κανονικά να ισχύει. Αυτή η προσέγγιση ήταν απαραίτητη στο αρχικό στάδιο της ανάπτυξης του *Internationalist Standpoint*, προκειμένου οι σύντροφοι/ισσες να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους και να δουν σε ποιο βαθμό θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με συνεκτικό τρόπο, μετά τις δύο καταστροφικές διασπάσεις της CWI και της ISA. Ο απολογισμός της *Ομάδας Εργασίας* και του *Συντονισμού* είναι κάτι παραπάνω από θετικός. Η *Ομάδα Εργασίας* λειτουργούσε σε εβδομαδιαία βάση και ο *Συντονισμός* σε, λίγο πολύ, μηνιαία. Και τα δύο όργανα έχουν επιδείξει έναν πολύ υψηλό βαθμό πολιτικής συνοχής. Σε αυτή τη βάση αποφασίζουμε να κινηθούμε προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας επίσημης οργανωτικής δομής και να αρχίσουμε να επεξεργαζόμαστε το καταστατικό μιας νέας διεθνούς οργάνωσης. Εάν κάποιες από τις οργανώσεις με τις οποίες συζητάμε αποφασίσουν να ενώσουν τις δυνάμεις τους μαζί μας, είμαστε περισσότερο από πρόθυμοι να συζητήσουμε ένα νέο όνομα για την κοινή πρωτοβουλία.

151. Το χτίσιμο των δυνάμεών μας είναι καθοριστικής σημασίας. Μια διεθνής οργάνωση αποτελείται από εθνικά τμήματα. Σε πολλές από τις χώρες όπου έχουμε παρουσία, το βασικό καθήκον που έχουμε μπροστά μας είναι ουσιαστικά το χτίσιμο του πρώτου πυρήνα μιας επαναστατικής οργάνωσης σε αυτό το στάδιο και ενός μαζικού επαναστατικού κόμματος σε μια επόμενη φάση. Σε άλλες χώρες μπορούμε να συνεργαστούμε με άλλες τροτσκιστικές ομάδες, στο βαθμό που και αυτές είναι πρόθυμες – αυτό περιλαμβάνει και τους πρώην συντρόφους μας από την CWI και την ISA. Οι δυνάμεις που εκπροσωπούμε σήμερα, σε σύγκριση με αυτές που εκπροσωπούσαμε όταν ήμασταν στη CWI, είναι σίγουρα πολύ μικρότερες, και αυτό έχει αναπόφευκτα επιπτώσεις τόσο στο ηθικό των συντρόφων/ισσών μας όσο και στις δυνατότητες μας. Ωστόσο, παρά την αδυναμία αυτή βλέπουμε ότι έχουμε καταφέρει να κάνουμε σημαντικά βήματα σε μόλις ένα χρόνο ύπαρξης. Έχουμε επεκτείνει τις δυνάμεις μας, με νέες ομάδες που έρχονται από χώρες όπου δεν είχαμε παρουσία, και μπορέσαμε να κάνουμε σημαντικά προχωρήματα ακόμη και σε χώρες όπου οι δυνάμεις μας είναι πολύ μικρές ή πολύ φρέσκιες.
152. Είμαστε πολύ ευέλικτοι όσον αφορά ζητήματα τακτικής και έχουμε πάντα σαφή προσανατολισμό προς τις εργατικές/λαϊκές μάζες, παρόλο που το γενικό επίπεδο συνείδησης σε αυτή την ιστορική συγκυρία είναι πιο χαμηλό από ότι σε προηγούμενες περιόδους. Η συνείδηση βέβαια δεν είναι κάτι που πέφτει από τον ουρανό. Καθορίζεται από αντικειμενικές συνθήκες και υποκειμενικούς παράγοντες – ο πιο κρίσιμος από τους τελευταίους είναι ο ρόλος της ηγεσίας της εργατικής τάξης. Δεν υπάρχουν μαζικά κόμματα της εργατικής τάξης πουθενά στον πλανήτη που να θέτουν την ανάγκη ανατροπής του καπιταλισμού, εγείροντας τη σοσιαλιστική προοπτική. Ούτε υπάρχουν μαζικά ρεφορμιστικά κόμματα οποιουδήποτε είδους σε παγκόσμια κλίμακα που να μοιάζουν με αυτά που υπήρχαν ιστορικά από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι την κατάρρευση του Σταλινισμού. Είναι σωστό να αποκαλούμε τα παραδοσιακά Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, «πρώην ρεφορμιστικά κόμματα». Σήμερα όχι μόνο δεν προβάλλουν την ανάγκη του σοσιαλισμού αλλά ούτε καν την ανάγκη εθνικοποιήσεων. Υπάρχουν κάποια «πρωτο-σοσιαλιστικά» ρεύματα υπό ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες, όπως οι ΗΠΑ και η Βρετανία – αυτά τα ρεύματα υστερούν πολύ σε σχέση με το όραμα του σοσιαλισμού που ενέπνεε και κινητοποιούσε εκατομμύρια μέχρι τη δεκαετία του 1980, παρ' όλα αυτά όμως είναι πολύ σημαντικά.
153. Παραδοσιακά, οι επαναστάτες έθεταν αιτήματα και καθήκοντα στα μαζικά ρεφορμιστικά κόμματα. Αυτό ισχύει σε πολύ μικρότερο βαθμό σήμερα. Το αίτημα που πρέπει να τεθεί σήμερα σε πολλές χώρες, είναι για την ανάγκη χτισίματος νέων μαζικών πολιτικών οργανώσεων της εργατικής τάξης. Από τη στιγμή που τεθεί το ζήτημα αυτό, οι επαναστάτες θα πρέπει να δείξουν πρακτικά ότι μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτό το καθήκον και να βοηθήσουν στο χτίσιμο τέτοιων σχηματισμών, χωρίς φυσικά να θυσιάσουν ούτε για μια στιγμή τη δική τους πολιτική και οργανωτική ανεξαρτησία.
154. Αυτή η στάση περιγράφηκε ως «διπλό καθήκον» (dual task) από την CWI και ήταν μια σωστή αντίληψη, που συνδύαζε το χτίσιμο νέων οργανώσεων της εργατικής τάξης με το χτίσιμο του επαναστατικού κόμματος.
155. Ο τρόπος εφαρμογής αυτής της τακτικής διαφέρει από χώρα σε χώρα ανάλογα με τις αντικειμενικές συνθήκες, τον χαρακτήρα της υπό διαμόρφωση «Νέας Αριστεράς», το μέγεθος και την επίδραση των δυνάμεών μας κ.λπ. Σε ορισμένες συνθήκες οι δυνάμεις μας πρέπει να εμπλακούν πλήρως στο έργο του χτισίματος ενός νέου αριστερού κόμματος, όχι μόνο σε βραχυπρόθεσμη αλλά και σε μεσοπρόθεσμη ή και μακροπρόθεσμη βάση. Το σχετικό υλικό που έγραψε ο Τρότσκι τη δεκαετία του 1930, αξίζει να μελετηθεί από όλους/ες τους/τις

συντρόφους/ισσες μας. Δεδομένου ότι τα περισσότερα τμήματά μας έχουν μικρές δυνάμεις, αυτού του είδους η τακτική έχει πολλά πλεονεκτήματα στις σημερινές συνθήκες.

156. Σε άλλες περιπτώσεις, αν έχουμε μια ισχυρή ανεξάρτητη παρουσία στην κοινωνία και τα κινήματα, η τακτική μας θα μπορούσε να συνδυάζει τη δουλειά μέσα σε ένα νέο αριστερό κόμμα με ανεξάρτητες καμπάνιες στο όνομα της οργάνωσης. Η εμπειρία του *Ξεκινήματος* στη δεύτερη φάση της σχέσης του με τον ΣΥΡΙΖΑ, μεταξύ 2011 και 2015, όπου δεν αποτελούσε επίσημη συνιστώσα αλλά περίπου το 1/3 των μελών του παρέμβαινε πολιτικά μέσα στον ΣΥΡΙΖΑ και μέσω του ΣΥΡΙΖΑ, είναι ιδιαίτερα χρήσιμη. Το κύριο σημείο που πρέπει να επισημανθεί εδώ είναι ότι δεν υπάρχουν κάθε φορά έτοιμες «συνταγές» για το πώς πρέπει να εφαρμοστεί μια τακτική. Οι συγκεκριμένες συνθήκες πρέπει να λαμβάνονται προσεκτικά υπόψη.
157. Μια άλλη πτυχή της προσέγγισης μας στο επίπεδο των τακτικών που εφαρμόζουμε, είναι η ανάγκη να χτίζουμε γύρω μας «πλατιά σχήματα», κινηματικού και μαχητικού χαρακτήρα. Οι περισσότεροι/ες από εμάς γνωρίζουμε τέτοιες πρωτοβουλίες που πήρε η CWI όταν ήμασταν ακόμα μέρος της, από τη δεκαετία του 1990 και μετά: Η «Νεολαία ενάντια στην Ρατσισμό» το '90. Η «Διεθνής (Σοσιαλιστική) Αντίσταση» το 2000. Η «Green Attack» και το «Παιδεία Μάχης» στην Ελλάδα στα τέλη της δεκαετίας του 2000. Η «Νεολαία Ενάντια στον Εθνικισμό» στην Κύπρο στη δεκαετία του 2000. Η «Νεολαία κατά του Σεχταρισμού» στη Βόρεια Ιρλανδία. Η «ROSA» στην Ιρλανδία, στο Βέλγιο και σε άλλες χώρες στη δεκαετία του 2010. Το «Δίκτυο Αλληλεγγύης Εργαζομένων και Νέων» πρόσφατα στη Νιγηρία, αφού οι σύντροφοί μας βγήκαν από την ISA, κ.λπ.
158. Η προσέγγιση που πρέπει να ακολουθήσουμε σε σχέση με τέτοια «πλατιά σχήματα» γύρω από εμάς, επίσης πρέπει να είναι ευέλικτη. Σε ορισμένες συνθήκες θα είναι απλά μια καμπάνια/εκστρατεία που θα αναπτύξουν οι οργανώσεις μας. Σε άλλες συνθήκες θα έχουν οργανωμένες δομές στις οποίες θα συμμετέχουν και άνθρωποι που δεν ανήκουν στις οργανώσεις μας. Και σε άλλες πάλι συνθήκες, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν μαζί με άλλες οργανώσεις με τις οποίες έχουμε καλές σχέσεις. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι ο «Αντιφασιστικός Συντονισμός» που δημιουργήθηκε στην Αθήνα, στον οποίο παίζουμε κεντρικό ρόλο και ο οποίος ήταν καθοριστικός στον αγώνα ενάντια στη Χρυσή Αυγή. Ένα άλλο παράδειγμα είναι το «Kasma Birak/Μας Σκάβουν το Λάκκο/Don't Dig» που συγκεντρώνει αρκετές δεκάδες ριζοσπαστικές περιβαλλοντικές οργανώσεις στην Τουρκία, την Ελλάδα και την Κύπρο.
159. Αυτού του είδους η δουλειά έχει στοιχεία της μεθόδου του «Ενιαίου Μετώπου» (EM), αλλά δεν είναι το Ενιαίο Μέτωπο αυτό καθαυτό, όπως το αντιλαμβάνονταν οι Μπολσεβίκοι και η Κομμουνιστική Διεθνής πριν από την κυριαρχία του Σταλινισμού σ' αυτήν. Το EM στην κλασική του μορφή αφορούσε τα μαζικά κόμματα της εργατικής τάξης, Κομμουνιστικά και Σοσιαλδημοκρατικά, κατά την περίοδο του μεσοπολέμου και μετά. Στις σημερινές συνθήκες αυτό που συζητάμε αφορά την τακτική που ακολουθούν οι μικρές επαναστατικές οργανώσεις στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν μεγαλύτερα ακροατήρια. Επομένως, είναι σωστό να χρησιμοποιούμε διαφορετικούς όρους για να περιγράψουμε αυτές τις τακτικές, όπως αναφέρθηκε παραπάνω («διπλό καθήκον», «πλατιά/μετωπικά σχήματα» κλπ). Όπου υπάρχουν ευμεγέθη κόμματα της εργατικής τάξης, ζητάμε, φυσικά, ένα ενιαίο μέτωπο μεταξύ τους, αλλά η παρέμβασή μας στο εσωτερικό ενός νέου αριστερού κόμματος δεν είναι μια κλασική τακτική ενιαίου μετώπου. Όταν ακολουθούμε μια τέτοια τακτική, παρέμβασης μέσα σε ένα αριστερό

κόμμα, πρέπει να έχουμε επίγνωση των κινδύνων που υπάρχουν, τόσο σεχταριστικού όσο και οπορτουνιστικού χαρακτήρα.

160. Βασικές παράμετροι αυτής της δουλειάς είναι: Να είμαστε προσεκτικοί και ευαίσθητοι στον τρόπο με τον οποίο ασκούμε κριτική στις ελλείψεις του κόμματος μέσα στο οποίο δουλεύουμε. Πρέπει να είμαστε από τους καλύτερους ακτιβιστές στο χτίσιμο αυτού του κόμματος. Η κριτική στην ηγεσία πρέπει να έχει θετικό χαρακτήρα, να σχετίζεται με το ποιος είναι ο καλύτερος δρόμος για την εργατική τάξη και τη νεολαία. Να ξεκαθαρίζουμε ότι ο μόνος τρόπος με τον οποίο το κόμμα μπορεί να εκπληρώσει το ρόλο της συνεπούς εξυπηρέτησης των συμφερόντων της εργατικής τάξης είναι μέσω ενός σοσιαλιστικού προγράμματος. Εγκαθιδρύουμε τις καλύτερες δημοκρατικές παραδόσεις στις τοπικές οργανώσεις του κόμματος που βρίσκονται υπό την επιρροή μας, συζητώντας όλα τα ζητήματα σε επίπεδο τοπικής οργάνωσης και κάνοντας προτάσεις μέσω των τοπικών στα κεντρικά όργανα. Εξηγούμε ότι ο καλύτερος τρόπος για την επιτυχή οικοδόμηση ενός νέου αριστερού κόμματος στη σημερινή εποχή είναι να προσκαλέσουμε οργανώσεις να ενταχθούν σε αυτό χωρίς να εγκαταλείψουν την ανεξάρτητη ύπαρξή τους πολιτικά και οργανωτικά. Αν αυτό δεν γίνεται αποδεκτό από το καταστατικό ή τις παραδόσεις του συγκεκριμένου κόμματος, κατοχυρώνουμε το δικαίωμά μας να υπάρχουμε ως τάση γύρω από ένα περιοδικό, μια ιστοσελίδα ή μια σελίδα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Δεν πρέπει να έχουμε καμία αυταπάτη ότι ακόμη και η καλύτερη «ριζοσπαστική αριστερά» θα διολισθήσει αργά ή γρήγορα σε κάποιου είδους ρεφορμιστική στάση – αυτή η διαδικασία θα συμβαδίζει με τη γραφειοκρατικοποίηση του κομματικού μηχανισμού. Εφόσον δημιουργηθεί μια γραφειοκρατία, θα είναι αδύνατο να ξεφύγει το κόμμα από τη μέγγενη της, εκτός αν οι συνθήκες είναι εξαιρετικές, πχ σε μια επαναστατική κατάσταση. Πρέπει να έχουμε επίγνωση ότι μόλις αναπτυχθούν διαφορές μεταξύ μιας ρεφορμιστικής και μιας επαναστατικής πτέρυγας, πράγμα που είναι αναπόφευκτο, η ρεφορμιστική πτέρυγα θα προχωρήσει σε διάσπαση αν αισθανθεί ότι απειλείται από το επαναστατικό ρεύμα. Οι επαναστάτες πρέπει να έχουν πάντα επίγνωση της ανάγκης να είναι καλά προετοιμασμένοι γι' αυτή την εξέλιξη, έχοντας χτίσει τις καλύτερες παραδόσεις μέσα στο κόμμα και τις καλύτερες σχέσεις με τη βάση κατά την προηγούμενη περίοδο.

161. Ένα από τα πιο σημαντικά διδάγματα που προέκυψαν από τις εμπειρίες των διασπάσεων της CWI και της ISA είναι ότι η μελλοντική μαζική επαναστατική Διεθνής δεν θα χτιστεί με τις μεθόδους που χρησιμοποιούν η CWI, η ISA, η IMT (που προήλθε από διάσπαση της CWI τη δεκαετία του 1990) και άλλες διεθνείς ομαδοποιήσεις. Οι ηγεσίες αυτές πιστεύουν ότι είναι οι μόνοι εκφραστές των σωστών ιδεών και μεθόδων και ότι μόνο αυτοί μπορούν να χτίσουν το μαζικό επαναστατικό κόμμα που θα αλλάξει το πρόσωπο της γης. Αυτή η «μεσοσιανική» προσέγγιση οδηγεί σε διασπάσεις όποτε προκύπτουν διαφορές ή όποτε αμφισβητείται η ηγεσία, έχει δοκιμαστεί και έχει αποτύχει.

162. Η μελλοντική μαζική διεθνής δεν μπορεί παρά να πάρει το χαρακτήρα μιας συνένωσης διαφορετικών επαναστατικών δυνάμεων, με πολιτικές διαφορές μεταξύ τους και με διαφορετικές παραδόσεις που πρέπει να γίνουν σεβαστές. Καμία ηγεσία δεν μπορεί να διεκδικεί το «αλάθητο» ή τον ρόλο των διαδόχων του Λένιν και του Τρότσκι. Μια μελλοντική μαζική διεθνής πρέπει να είναι σε θέση να εκφράζει ελεύθερα τις εσωτερικές της διαφορές, χωρίς αυτό να προκαλεί διασπάσεις. Οι διασπάσεις δικαιολογούνται όταν υπάρχει παραβίαση των αρχών. Το παράδειγμα του «μοντέλου» που περιγράφουμε έχει δοθεί από το ίδιο το Μπολσεβίκικο κόμμα και την Κομμουνιστική Διεθνή στα αρχικά της στάδια. Οι διαφορές συζητιούνταν ανοιχτά στο κόμμα, τη Διεθνή, τα εθνικά τμήματα και την εργατική τάξη.

163. Ο στρατηγικός στόχος του *Internationalist Standpoint* είναι το χτίσιμο μιας μαζικής επαναστατικής διεθνούς, αλλά δεν θεωρεί ότι το ίδιο αποτελεί την επαναστατική διεθνή. Στόχος του είναι να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση και να ενώσει τις δυνάμεις του με άλλες διεθνείς ομαδοποιήσεις που κατανοούν αυτή την αναγκαιότητα και έχουν ξεφύγει από την «ασθένεια» του μεσσιανισμού.
164. Από τη στιγμή που το *Internationalist Standpoint* βγήκε προς τα έξω, μετά τις διασπάσεις στη CWI και την ISA, ήρθαμε σε επαφή με ομάδες και ρεύματα σε άλλες χώρες που έχουν καταλήξει σε παρόμοια συμπεράσματα μέσα από τις δικές τους ανεξάρτητες εμπειρίες. Είναι πολύ θετικό να βλέπουμε ότι διαφορετικές οργανώσεις ή ρεύματα, σε όλες τις ηπείρους, αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι οι παραδόσεις από τις οποίες προέρχονταν αρχικά, δηλαδή ότι κατέχουν την «απόλυτη αλήθεια» κ.λπ., είναι εντελώς λανθασμένες και ότι αν θέλουν να δουν μια μαζική επαναστατική διεθνή να δημιουργείται, πρέπει να μάθουν πώς να δουλεύουν με ανθρώπους με τους οποίους δεν συμφωνούν. Με εμπιστοσύνη στις ιδέες μας, το *Internationalist Standpoint* θα συνεχίσει τον αγώνα για όλα τα παραπάνω.

Ψήφισμα: Συμπεράσματα από τις διασπάσεις της CWI και της ISA

Το πλαίσιο

1. Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από πολλαπλές κρίσεις του παγκόσμιου καπιταλισμού. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η ευρύτερη ενδοϊμπεριαλιστική αντιπαράθεση μεταξύ των μπλοκ ΗΠΑ και Κίνας, η κλιματική κρίση, η νέα οικονομική ύφεση και ο στασιμοπληθωρισμός, η άνοδος των ταξικών αγώνων σε όλο τον πλανήτη και μια γενικευμένη πολιτική κρίση, είναι μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά της περιόδου που διανύουμε.
2. Ταυτόχρονα, υπάρχει μια τεράστια κρίση πολιτικής εκπροσώπησης της εργατικής τάξης. Αυτό ισχύει τόσο για τους μαζικούς αριστερούς (ρεφορμιστικούς) σχηματισμούς όσο και για τις επαναστατικές οργανώσεις και ρεύματα. Στην πραγματικότητα, επιτυχημένες προσπάθειες οικοδόμησης μαζικών ή ημιμαζικών αριστερών δυνάμεων μπορούν να βρεθούν μόνο σε ένα μικρό αριθμό χωρών αυτή τη στιγμή. Στις περισσότερες περιπτώσεις η Αριστερά έχει χάσει τη δυναμική που είχε αποκτήσει σε προηγούμενες περιόδους ή έχει περιθωριοποιηθεί.
3. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά βρίσκεται αντιμέτωπη με μια γενικευμένη κρίση. Αρχικά, αυτό μπορεί να φαίνεται δύσκολο να το αντιληφθεί κανείς. Η κρίση του συστήματος θα έπρεπε να ανοίγει δρόμους για τις επαναστατικές οργανώσεις, να τις βοηθάει να αναπτυχθούν και να διευρύνουν την επιρροή τους. Με μια πιο προσεκτική ματιά, βλέπουμε ότι οι κρίσεις στην αντικαπιταλιστική Αριστερά προκύπτουν συνήθως όταν υπάρχουν μεγάλες αλλαγές στην αντικειμενική κατάσταση και την πολιτική σκηνή, πράγμα που ασκεί πιέσεις στις οργανώσεις εκθέτοντας τις αδυναμίες τους. Επιπλέον, η εποχή μας χαρακτηρίζεται από ακραία αστάθεια και τεράστιες αντιφάσεις. Οι εξεγέρσεις ιστορικού χαρακτήρα (όπως αυτές που είδαμε το 2019) συνυπάρχουν με την άνοδο της Ακροδεξιάς. Τα μεγάλα σε αριθμούς κινήματα συμβαδίζουν με μια γενικά χαμηλή πολιτική συνείδηση σε σύγκριση με προηγούμενες ιστορικές περιόδους, κατά τις οποίες κυριαρχούσε στα μαζικά κινήματα μια πλατιά σοσιαλιστική συνείδηση. Η άνοδος προοδευτικών ιδεών όπως ο φεμινισμός, η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης και ο διεθνισμός, συνοδεύονται από την απουσία μαζικών αριστερών σχηματισμών ή άλλων μορφών ταξικής οργάνωσης στην πλειονότητα των χωρών, γεγονός που αφήνει χώρο στις μικροαστικές πολιτικές ταυτότητας να κυριαρχούν συχνά σε αυτά τα κινήματα.
4. Με αυτά τα χαρακτηριστικά της αντικειμενικής κατάστασης καταπιανόμαστε εκτενώς σε ξεχωριστά κείμενα. Αν και όλα τα παραπάνω παίζουν σίγουρα ρόλο στις κρίσεις που αντιμετωπίζουν τα διάφορα επαναστατικά ρεύματα, δεν μπορούν από μόνα τους να εξηγήσουν το βάθος ή τον χαρακτήρα αυτών των κρίσεων. Σε αυτό το κείμενο, εστιάζουμε στους υποκειμενικούς παράγοντες που αποτέλεσαν, κατά τη γνώμη μας, ένα κρίσιμο στοιχείο που οδήγησε στην κρίση του ρεύματος από το οποίο προέρχονται οι περισσότεροι από εμάς, αυτό της Επιτροπής για μια Εργατική Διεθνή (CWI).

Η κατάρρευση της CWI

5. Τα τελευταία χρόνια πριν από την κρίση της (η οποία ξεκίνησε τους τελευταίους μήνες του 2018), η CWI είχε καταφέρει να γίνει από πολλές απόψεις, η πιο σημαντική τροτσκιστική διεθνής οργάνωση. Είχε παρουσία σε περίπου 45 χώρες, σε όλες τις ηπείρους, και ορισμένα τμήματά της είχαν αρκετή επιρροή σε εθνικό επίπεδο.
6. Σήμερα, αυτές οι δυνάμεις βρίσκονται κατακερματισμένες και διάσπαρτες. Την αρχική τριπλή διάσπαση της CWI ακολούθησαν πολύ σοβαρά εσωτερικά προβλήματα στη μεγαλύτερη οργάνωση που τη διαδέχτηκε, τη Διεθνή Σοσιαλιστική Εναλλακτική (ISA). Η ιστορική ηγεσία της CWI, λειτουργώντας γραφειοκρατικά και πραξικοπηματικά, έκλεψε το όνομα και όλους τους πόρους της οργάνωσης, ενώ βρισκόταν σαφώς σε μειοψηφία και έχει μείνει τώρα με μικρές κυρίως δυνάμεις, με μόνη εξαίρεση αυτή του Ηνωμένου Βασιλείου.
7. Πώς συνέβη αυτό; Πώς κατέληξε έτσι μια ισχυρή οργάνωση μετά από τόσα χρόνια παρουσίας; Είναι οι αντικειμενικοί παράγοντες αρκετοί για να εξηγήσουν αυτή την εξέλιξη; Πιστεύουμε πως όχι.

Εσωτερικό καθεστώς και οι κίνδυνοι της γραφειοκρατίας

8. Στην πραγματικότητα, οι πολλαπλές διασπάσεις και η κρίση στη CWI θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί αν υπήρχε ένα διαφορετικό εσωτερικό καθεστώς και κουλτούρα.
9. Στην αρχική διάσπαση της CWI, αλλά και στην κρίση που αναπτύχθηκε στην ISA, προέκυψαν σημαντικές πολιτικές διαφορές. Στη CWI, οι διαφορές προέκυψαν ουσιαστικά σχετικά με την προσέγγιση του τρόπου με τον οποίο οι μαρξιστές θα έπρεπε να παρεμβαίνουν στο φεμινιστικό κίνημα και στα κινήματα κατά της κλιματικής αλλαγής και της περιβαλλοντικής καταστροφής.
10. Στην ISA, διαφορές προέκυψαν μεταξύ άλλων σε ζητήματα ανάλυσης (για παράδειγμα η τάση υπεραισιοδοξίας στην ανάλυση της αντικειμενικής κατάστασης), σε ζητήματα χαρακτηρισμού της εποχής μας (η συζήτηση γύρω από το αν ο νεοφιλελευθερισμός έχει πεθάνει και ανοίγεται μια νέα περίοδος Κεϊνσιανισμού) και σε σχέση με τη στάση μας απέναντι στις πολιτικές ταυτότητας.
11. Είναι φυσικό να υπάρχουν διαφορές αυτού του χαρακτήρα σε μια επαναστατική οργάνωση, πολύ περισσότερο σε μια Διεθνή, όπου παίζουν ρόλο διαφορετικές παραδόσεις, πιέσεις από διαφορετικές πολιτικές καταστάσεις, κ.λπ. Κατά τη γνώμη μας, καμία από αυτές τις διαφορές από μόνη της δεν δικαιολογεί μια διάσπαση.
12. Το κλειδί για την αντιμετώπιση αυτών των διαφορών, οι οποίες είναι σημαντικές αλλά δεν αποτελούν ζητήματα αρχών, είναι η στάση της ηγεσίας απέναντι στην εσωτερική συζήτηση και οι δομές που υπάρχουν για την οργάνωσή της. Τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα ήταν αυτά που αφορούσαν την εσωτερική δημοκρατία και τον τρόπο εφαρμογής της.
13. Στη CWI, ενώ το καταστατικό επέτρεπε τη δημοκρατική συζήτηση και διαφορετικές απόψεις, η πραγματική εμπειρία ήταν ότι οι διαφορές που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της κρίσης αντιμετωπίστηκαν με ακραία εχθρότητα. Το μήλον της έριδος ήταν ένα περιστατικό στην Ιρλανδία, το οποίο πυροδότησε ένα σπιράλ γεγονότων που οδήγησε στη διάσπαση. Αν και δεν

μπορούμε στο παρόν κείμενο να υπεισέλθουμε στις λεπτομέρειες της συζήτησης, μπορούμε να πούμε ότι ήταν σαφές ότι ο κύριος λόγος πίσω από αυτήν ήταν η άρνηση της Διεθνούς Γραμματείας να αποδεχτεί ότι είχε κάνει λάθος και ότι βρισκόταν σε μειοψηφία μέσα στα εκλεγμένα διεθνή ηγετικά όργανα και τη διεθνή οργάνωση.

14. Είναι τραγικό, τη στιγμή που ο Τροτσκισμός ιστορικά στάθηκε σταθερά ενάντια στη σταλινική παράδοση της λατρείας της προσωπικότητας, να υπάρχουν χαρακτηριστικά «μεσσιανισμού» στις περισσότερες διεθνείς τροτσκιστικές ομάδες. Ένα χαρακτηριστικό που είναι επίσης αρκετά συνηθισμένο, είναι η πλήρης κυριαρχία ενός εθνικού τμήματος στην ηγεσία μιας διεθνούς οργάνωσης, ή/και η κυριαρχία ενός ατόμου (με μια μικρή ομάδα πιστών υποστηρικτών) που αν αμφισβητηθούν μέσα από την άνοδο άλλων τμημάτων ή άλλων στελεχών, το αποτέλεσμα είναι η διάσπαση. Το *Internationalist Standpoint* είναι αποφασισμένο να απαλλαγεί οριστικά από αυτά τα μη υγιή χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα καθώς είμαστε πεπεισμένοι ότι η μελλοντική μαζική επαναστατική διεθνής μπορεί να προκύψει μόνο σαν αποτέλεσμα της συγχώνευσης διαφορετικών επαναστατικών ρευμάτων και οργανώσεων διεθνώς.
15. Η παράδοση της CWI δεν αποτέλεσε εξαίρεση σε αυτά τα προβλήματα. Το «κύρος» της ηγεσίας θεωρούνταν απαραίτητο και δεδομένο και η «αφοσίωση» σε αυτήν αρετή για τα μέλη. Αυτός ήταν ο λόγος πίσω από τον γρήγορο εκφυλισμό που οδήγησε σε κατάπτυστες πρακτικές, όπως η κλοπή των πόρων και η περιφρόνηση όλων των δομών.
16. Ενώ η ISA ξεκίνησε ισχυριζόμενη ότι αποστασιοποιείται από αυτές τις πρακτικές, η ηγεσία της κατέληξε να εγκαθιδρύσει ένα ακόμη χειρότερο εσωτερικό καθεστώς. Παρόλο που επιφανειακά υπήρχε ένα δημοκρατικό προσωπείο, η πραγματική στάση της ηγεσίας ήταν ότι έπρεπε να παρουσιάζει τον εαυτό της ως μια «ενιαία γροθιά», κατακεραυνώνοντας τις διαφορετικές απόψεις (διαβάστε περισσότερα [εδώ](#), ειδικά τα έγγραφα της αντιπαράθεσης για τον «φεντεραλισμό» και γύρω από τη δημιουργία της TIDU). Διοργανώθηκαν συζητήσεις και παραχωρήθηκαν δικαιώματα μειοψηφίας, τυπικά, αλλά δεν υπήρξε πραγματικός διάλογος, καθώς ο στόχος κάθε συζήτησης ήταν να «συντριβούν» οι μειοψηφικές απόψεις. Στις συζητήσεις ενώπιον των μελών παρουσιαζόταν από την πλευρά της πλειοψηφούσας τάσης ένα «μετριοπαθές» και «ανοιχτό» κλίμα, αλλά στις κλειστές συνεδριάσεις των ηγετικών οργάνων χρησιμοποιούνταν πρακτικές bullying. Αυτό οδήγησε σε μια τοξική ατμόσφαιρα που απωθούσε όλους όσους είχαν διαφορετικές απόψεις. Η πλειοψηφία της διεθνούς ηγεσίας, αντί να υιοθετήσει μια υπομονετική προσέγγιση για την επίλυση των διαφορών που αναπόφευκτα υπήρχαν, ιδιαίτερα σε μια νεοσύστατη διεθνή οργάνωση που χρειαζόταν χρόνο για να αποκτήσει ομοιογένεια, επιτέθηκε στις διαφορετικές απόψεις, κατηγορώντας τις για «φεντεραλισμό» (και εγκατάλειψη του «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού»).
17. Όλα αυτά είναι πιθανόν να ακούγονται οικεία και σε συντρόφους/ισσες από άλλες παραδόσεις του κινήματος. Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι ακόμη και στην εποχή μας, όπου οι σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας ανοίγουν νέες δυνατότητες στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να λειτουργήσει η δημοκρατία, και όπου η ιστορική γνώση των προβλημάτων της γραφειοκρατικοποίησης είναι πλατιά διαδεδομένη, οι αριστερές οργανώσεις και κόμματα, τα συνδικάτα και τα κινήματα, εξακολουθούν να λειτουργούν κάτω από τη μέγγενη γραφειοκρατικών και προβληματικών (το λιγότερο) εσωτερικών δημοκρατικών διαδικασιών.

Είμαστε αποφασισμένοι να ανοίξουμε δημόσια αυτή τη συζήτηση, με στόχο να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα που έχει φορτωθεί στην πλάτη της εργατικής τάξης.

Για μια πραγματική εσωτερική δημοκρατία

18. Το *Internationalist Standpoint* πιστεύει ότι υπάρχει ένας «άλλος τρόπος» στην οικοδόμηση και λειτουργία μιας επαναστατικής οργάνωσης. Πολιτικές διαφορές μεταξύ των επαναστατών θα υπάρχουν πάντα και θα αναδύονται ξανά και ξανά. Οι πολιτικές πιέσεις από διαφορετικές τάξεις, οι εσωτερικές αντιφάσεις μέσα στην εργατική τάξη, οι διαφορές στις παραδόσεις, οι μεταβαλλόμενες αντικειμενικές συνθήκες, νέες τακτικές, δύσκολες αποφάσεις, θα προκαλούν πάντα συζητήσεις. Όταν οι διαφορετικές απόψεις για το πώς οι επαναστάτες αντιμετωπίζουν τα καθήκοντα τους, δεν έχουν χαρακτήρα αρχών (δηλαδή δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση τους στρατηγικούς στόχους του Μαρξισμού) θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με ανοιχτό μυαλό και να μην οδηγούν σε διασπάσεις. Διαφορετικά, οι επαναστάτες σοσιαλιστές θα χτίζουν συνεχώς πάνω σε άμμο.
19. Ο χαρακτήρας του εσωτερικού καθεστώτος μιας διεθνούς οργάνωσης είναι απολύτως κρίσιμος για τεθούν οι βάσεις για τη δημιουργία μιας μαζικής μαχητικής δύναμης. Η εσωτερική δημοκρατία πρέπει να αποτελεί ουσιαστικό συστατικό στοιχείο στην οικοδόμηση μιας επαναστατικής οργάνωσης. Πρώτον, επειδή δεν υπάρχει άλλος τρόπος να πειστούν τα πιο προχωρημένα και μαχητικά στρώματα των μαζικών κινημάτων να ενταχθούν σε ένα πολιτικό κόμμα ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή. Και επίσης, επειδή χωρίς πλατιά δημοκρατία στη διαδικασία διεξαγωγής συζητήσεων δεν υπάρχει τρόπος να επιτευχθεί το επίπεδο της πολιτικής καθαρότητας που απαιτείται για παρέμβαση στην πολύπλοκη κατάσταση που βιώνουμε σήμερα. Η συζήτηση των διαφορών μπορεί να βοηθήσει στην αποκρυστάλλωση των σωστών θέσεων. Στην πραγματικότητα, ειδικά σήμερα, δεν υπάρχει περίπτωση να οικοδομηθεί μια μαζική διεθνής δύναμη χωρίς μια συλλογική διαδικασία συζήτησης για τις αντιφάσεις και τις δυσκολίες της περιόδου. Μεμονωμένοι ηγετικοί σύντροφοι μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά και θα το κάνουν, αλλά δεν μπορούν, όσο ταλαντούχοι και αν είναι, να αντικαταστήσουν τον πλούτο ενός ζωντανού οργανισμού.
20. Επιπλέον, το καθήκον της ανατροπής του καπιταλισμού και της εγκαθίδρυσης μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας είναι τόσο μεγάλο και δύσκολο που δεν μπορεί να εκπληρωθεί από καμία οργάνωση που συνηθίζει να «ακολουθεί πιστά» την όποια ηγεσία –ακόμη κι αν αυτή έχει δοκιμαστεί σε δύσκολες συνθήκες και γεγονότα– ή να επαναλαμβάνει μηχανιστικά «πολιτικές φόρμουλες». Η εσωτερική συζήτηση και η δημοκρατία είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση της ρουτίνας και του συντηρητισμού που μπορεί να καταλάβει τις επαναστατικές δυνάμεις ή τμήματά τους, σε μεταβαλλόμενες συνθήκες ή διαφορετικά στάδια στην εξέλιξή τους. Η βάση των δυνάμεων που παλεύουν για το σοσιαλισμό πρέπει, αναγκαστικά κατά τη γνώμη μας, να αποτελείται από αγωνιστές που σκέφτονται ανεξάρτητα, που χαρακτηρίζονται από καινοτομία και πολιτική αυτοπεποίθηση, εκπαιδευμένους να λειτουργούν σε συνθήκες πραγματικής δημοκρατίας την οποία και να εφαρμόζουν καθώς θα παρεμβαίνουν στα μαζικά κινήματα.

Οι εμπειρίες των Μπολσεβίκων και η πορεία προς τα εμπρός

21. Οι Μπολσεβίκοι, πριν από έναν αιώνα και πλέον, είχαν ένα πραγματικά δημοκρατικό και ζωντανό εσωτερικό καθεστώς, το οποίο επέτρεπε στις διαφωνίες και τις συζητήσεις να προβάλλονται ελεύθερα, όχι μόνο εσωτερικά, αλλά πολύ συχνά και δημόσια. Το δικαίωμα σχηματισμού ομάδων, τάσεων και φραξιών ήταν κατοχυρωμένο και οι διαφωνίες ήταν συνηθισμένες. Αυτό δεν εμπόδισε τους Μπολσεβίκους να ηγηθούν της πιο επιτυχημένης σοσιαλιστικής επανάστασης. Στην πραγματικότητα, αυτή η ελεύθερη και ανοιχτή εσωτερική ατμόσφαιρα ήταν προϋπόθεση για την επιτυχία τους. Σε κείμενα που γράψαμε σαν μειοψηφούσα τάση στο πλαίσιο των αντιπαραθέσεων στην ISA, παραθέσαμε πολλά παραδείγματα, τα οποία κάνουν καθαρό ότι οι Μπολσεβίκοι ήταν πολύ ανοιχτοί σε δημοκρατικές συζητήσεις στο εσωτερικό τους (μπορείτε να τα [δείτε εδώ στην ενότητα «Δημοκρατικός συγκεντρωτισμός και Μπολσεβίκοι»](#)).
22. Όλοι οι επαναστάτες σοσιαλιστές, τυπικά, αποδέχονται τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό ως τη φόρμουλα που ορίζει την εσωτερική τους λειτουργία. Στην πράξη όμως, τις περισσότερες φορές, εφαρμόζεται μια μορφή γραφειοκρατικού συγκεντρωτισμού. Αυτό αποκαλύπτεται ξεκάθαρα, όχι σε περιόδους σχετικής συμφωνίας στο εσωτερικό τους, αλλά όταν υπάρχουν σοβαρές διαφωνίες. Τότε ο μηχανισμός σπεύδει να ανακηρύξει κάθε διαφορετική άποψη ως «διαφωνία θεμελιώδους χαρακτήρα», προκειμένου να περιχαρακωθεί και να χαρακτηρίσει την αντίθετη άποψη ως «αντεπαναστατική». Αυτό αποτελεί στην πραγματικότητα επιρροή των σταλινικών παραδόσεων στις γραμμές του τροτσικιστικού κινήματος.
23. Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν αυτοί οι κίνδυνοι; Για να πούμε το προφανές, δεν υπάρχει καμία μαγική συνταγή για την αντιμετώπιση όλων αυτών των προβλημάτων. Την ίδια ώρα όμως πιστεύουμε ότι υπάρχει αρκετή εμπειρία στο επαναστατικό κίνημα, που επιτρέπει τη χάραξη ενός διαφορετικού δρόμου.
24. Με βάση τη μελέτη της Μπολσεβίκικης παράδοσης και τις εμπειρίες μας κατά τη διάρκεια των διασπάσεων που περάσαμε, μπορούμε να προτείνουμε μια σειρά από σημεία ως συμβολή, από την πλευρά μας, σ' αυτή τη συζήτηση, που πρέπει να διεξαχθεί διεθνώς.
- Εκτός από τις τυπικές καταστατικές ρήτρες, οι οποίες θα πρέπει να εγγυώνται τα δημοκρατικά δικαιώματα και τις ελεύθερες εσωτερικές συζητήσεις, η εσωτερική «ατμόσφαιρα» σε μια οργάνωση είναι κάτι απολύτως κρίσιμο. Οι διαφορές δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με εχθρότητα, αλλά θα πρέπει να εκλαμβάνονται σαν κάτι φυσικό και σαν διαδικασία αποσαφήνισης των θέσεων. Εάν δεν υπάρχει συμφωνία, τότε διαφορετικές θέσεις μπορούν να συνυπάρχουν στην ίδια οργάνωση ακόμη και για μεγάλα χρονικά διαστήματα, εφόσον δεν έχουν χαρακτήρα αρχών.
  - Θα πρέπει να υπάρχει η απαραίτητη εσωτερική κουλτούρα και να λαμβάνονται πρακτικά μέτρα για την προστασία από τους κινδύνους της γραφειοκρατικοποίησης. Θα πρέπει να υπάρχει μια ατμόσφαιρα ελεύθερης κριτικής της ηγεσίας. Θα πρέπει όχι μόνο να καθιερωθούν διαδικασίες ελέγχου και ανάκλησης στελεχών, αλλά και να επικαιροποιούνται τακτικά. Μετά από ένα ορισμένο στάδιο ανάπτυξης/ωρίμανσης μιας εθνικής ή διεθνούς

οργάνωσης θα πρέπει να επιδιώκεται μια διαδικασία εναλλαγής στις βασικές ηγετικές θέσεις.

- Το δικαίωμα σχηματισμού άτυπων ομάδων καθώς και επίσημων τάσεων, φραξιών, κ.λπ. θα πρέπει να γίνεται αποδεκτό ως φυσιολογικό και να μην αντιμετωπίζεται ως προοίμιο διάσπασης. Στους Μπολσεβίκους και στην 3η Διεθνή, διαφορετικές φράξιες και ρεύματα συνυπήρχαν για χρόνια χωρίς αυτό να θέτει απαραίτητα σε κίνδυνο την ενότητα του κόμματος.
- Το πολιτικό επίπεδο των μελών είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι της γραφειοκρατικοποίησης. Τα μέλη δεν πρέπει μόνο να είναι καλά «εκπαιδευμένα» και να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων, αλλά πρέπει να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που διαθέτει η ηγεσία, με αντικειμενικό και αποπροσωποποιημένο τρόπο (εκτός φυσικά από τις περιπτώσεις που εμπλέκεται ευαίσθητο υλικό ή ισχύουν συνθήκες παράνομης δουλειάς).
- Οι τοπικές οργανώσεις θα πρέπει να κρατούν το κλειδί της εσωτερικής δημοκρατίας, συζητώντας και ψηφίζοντας τις σημαντικές πολιτικές και άλλες αποφάσεις. Τα συμπεράσματα τους πρέπει να μεταφέρονται στο σύνολο του κόμματος, έτσι ώστε οι τοπικές οργανώσεις και οι μεμονωμένοι σύντροφοι να έχουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ευθύνη στη λήψη αποφάσεων μαζί με τη δημοκρατικά εκλεγμένη ηγεσία. Διαφορετικά μέλη θα έχουν διαφορετικού επιπέδου δυνατότητες και ικανότητες, σε σχέση με διαφορετικές πτυχές της δουλειάς, αλλά η αρχή ότι όλοι/ες οι σύντροφοι/ισσες συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότερο στη διαδικασία διαμόρφωσης της πολιτικής και των αποφάσεων της οργάνωσης είναι πολύ σημαντική. Οι λεπτομέρειες σχετικά με το πώς θα πρέπει να είναι δομημένη κάθε εθνική ή τοπική οργάνωση μπορούν να συμφωνηθούν ανάλογα με της τοπικές συνθήκες, αλλά η βασική αρχή ότι κεντρικό ρόλο στη λήψη των αποφάσεων παίζει το σύνολο των μελών και όχι μόνο η εκλεγμένη ηγεσία πρέπει να αναγνωρίζεται τόσο στην πράξη όσο και στα λόγια.

Η ανάγκη να οικοδομηθεί μια νέα-και διαφορετική- Διεθνής

25. Ταυτόχρονα, το *Internationalist Standpoint* πιστεύει ότι μια νέα μαζική επαναστατική Διεθνής δεν θα οικοδομηθεί από μια συγκεκριμένη πολιτική παράδοση, δεν θα προκύψει από τη γραμμική ανάπτυξη μιας από τις βασικές δυνάμεις/ρεύματα του τροτσικιστικού χώρου. Θα προκύψει μέσα από μια διαδικασία σύνθεσης διαφορετικών δυνάμεων που θα συναντηθούν, κάτω από τις ίδιες αρχές αλλά με διαφορετικές παραδόσεις ή σχολές σκέψης. Το ιστορικό στοίχημα που αντιμετωπίζουμε είναι να βρούμε πώς θα προχωρήσουμε ώστε να μετατρέψουμε αυτόν τον πλούτο ιδεών σε δράση και να οικοδομήσουμε από αυτόν μια ισχυρή δύναμη που να μπορεί να αλλάξει την κοινωνία.
26. Όλα τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι η παράδοση από την οποία προέρχονται οι περισσότεροι από εμάς δεν είχε και δυνατά σημεία, πέρα από τις αδυναμίες της. Αντιθέτως, η CWI είχε πολύ σημαντική συνεισφορά στο κίνημα και στους αγώνες της εργατικής τάξης και άφησε πολύ σημαντικές παρακαταθήκες για τους επαναστάτες και τις επαναστατικές δυνάμεις.

Το *Internationalist Standpoint* σκοπεύει να αξιοποιήσει αυτές τις παρακαταθήκες και να διατηρήσει μέσα από μια κριτική ματιά τις καλύτερες πτυχές τους.

27. Σήμερα υπάρχει μια αδήριτη ανάγκη να δημιουργηθεί μια μαζική επαναστατική διεθνής δύναμη, και ταυτόχρονα υπάρχουν ανοίγματα που επιτρέπουν μια τέτοια εξέλιξη. Τα άτομα και οι ομάδες που αισθάνονται αυτή την ανάγκη και είναι έτοιμα να εργαστούν για να ξεπεραστούν οι αποτυχίες προηγούμενων προσπαθειών, έχουν καθήκον να συναντηθούν και να παλέψουν για την οικοδόμηση μιας διεθνούς οργάνωσης σε νέες βάσεις. Ως *Internationalist Standpoint*, συμμετέχουμε σε αυτή τη διαδικασία, χωρίς την ψευδαίσθηση ότι είμαστε θεματοφύλακες της «μίας και μοναδικής αλήθειας». Ήδη, μετά τη διάσπασή μας με την ISA, έχουμε συναντήσει ομάδες από διαφορετικά μέρη του κόσμου και διαφορετικές σχολές σκέψης, που έχουν καταλήξει σε παρόμοια συμπεράσματα με τα δικά μας. Είμαστε σίγουροι ότι θα συναντήσουμε κι άλλες τέτοιες δυνάμεις στην πορεία, στην προσπάθειά μας να αλλάξουμε τις κακές παραδόσεις της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς και να ιδρύσουμε μαζί μια νέα, μαζική, επαναστατική σοσιαλιστική Διεθνή.

Ψήφισμα για το περιβάλλον και την κλιματική κρίση

1. Μετά την αποτυχία της συνόδου COP27 να σημειώσει οποιαδήποτε σοβαρή πρόοδο στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης της καταστροφικής κλιματικής αλλαγής, η ιστοσελίδα του ΟΗΕ έκανε λόγο για «[πέντε βασικά συμπεράσματα](#)» που προκύπτουν από την COP27. Το συγκεκριμένο δημοσίευμα προσπαθεί να παρουσιάσει μια εικόνα που να μην είναι τόσο ζοφερή όσο η πραγματική, αναφερόμενο στην απόφασή για τη δημιουργία ενός «ταμείου απωλειών και ζημιών» (ένα ταμείο για την ενίσχυση των πιο ευάλωτων χωρών που πλήττονται από πλημμύρες, ξηρασίες κ.λπ.) και στη «σαφή πρόθεσή» των συμμετεχόντων να διατηρήσουν ζωντανό τον στόχο να μην ξεπεράσει η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη τον 1,5 βαθμό Κελσίου σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή.
2. Στην πραγματικότητα, το [ταμείο απωλειών και ζημιών](#) δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια αφηρημένη ιδέα, δεδομένου ότι η COP27 δεν διευκρίνισε καν ποιες χώρες θα παρέχουν ή θα λαμβάνουν τη χρηματοδότηση, ούτε και συμφωνήθηκε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την έναρξη της λειτουργίας του. Όσον αφορά τη «σαφή πρόθεσή» τους να διατηρήσουν ζωντανό τον στόχο για την άνοδο της θερμοκρασίας μέχρι 1,5 βαθμό Κελσίου, οι ίδιες οι εκθέσεις τους εξηγούν ότι αυτό απέχει πολύ από την πραγματικότητα.
3. Σύμφωνα με την [έκθεση του ΟΗΕ «Emissions Gap Report»](#) η διατήρηση αυτού του στόχου θα απαιτούσε έναν «άμεσο, συστημικό μετασχηματισμό». Η έκθεση εκτιμά ότι:
«Οι πολιτικές που εφαρμόζονται σήμερα θα οδηγήσουν σε αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2,8 βαθμούς Κελσίου μέχρι το τέλος του αιώνα. Η εφαρμογή των σημερινών δεσμεύσεων μπορεί να περιορίσει την αύξηση αυτή μόνο σε 2,4-2,6 βαθμούς Κελσίου μέχρι το τέλος του αιώνα...».
4. Αλλά ακόμη και αυτές οι «δεσμεύσεις» δεν είναι τίποτα παραπάνω από λόγια. Η ενεργειακή κρίση, που έχει βέβαια ενταθεί από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις κυρώσεις της ΕΕ κατά της Ρωσίας, έχει οδηγήσει σε μια φρενίτιδα αναζήτησης και εξόρυξης νέων πηγών ορυκτών καυσίμων σε όλο τον κόσμο. Η χρήση του πετρελαίου, του φυσικού αερίου και του άνθρακα επεκτείνεται αντί να βρίσκεται στη διαδικασία της σταδιακής εξάλειψης, ενώ οι επιστήμονες προειδοποιούσαν ότι η κατάσταση ήταν κρίσιμη ακόμη και πριν από τον πόλεμο, την ενεργειακή κρίση και τη μαζική στροφή προς τον άνθρακα.
5. Η σύνοδος [COP26 \(το 2021\) ήταν επίσης μια πλήρης αποτυχία](#), με τους ηγέτες του κόσμου να αποφεύγουν κάθε είδους δεσμευτική απόφαση για στόχους γύρω από τη μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ωστόσο, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, ακόμη και αυτές οι χλιαρές, «εθελοντικές» προσπάθειες εγκαταλείφθηκαν. Κατά τη διάρκεια του 2022 άνοιξαν ή πάρθηκαν αποφάσεις να ανοίξουν νέα ανθρακωρυχεία στην Ευρώπη. Τον Δεκέμβριο του 2022 η Βρετανία ενέκρινε το άνοιγμα ενός νέου ανθρακωρυχείου για πρώτη φορά μετά από πολλές δεκαετίες. Στη Γερμανία το ανθρακωρυχείο του Λούτσερατ επεκτείνεται, απειλώντας κατοίκους και περιβαλλοντικούς ακτιβιστές με εκδίωξη από την

περιοχή. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ανθρακωρυχεία και εργοστάσια παραγωγής ενέργειας από άνθρακα τα οποία σχεδιαζόταν να κλείσουν, παίρνουν παράταση λειτουργίας.

6. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η [κατανάλωση άνθρακα](#) αναμένεται να επανέλθει στα προ δεκαετίας επίπεδα, ενώ η τιμή του αυξήθηκε κατά περίπου 170% τους μήνες που ακολούθησαν τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ο άνθρακας δεν απειλεί μόνο τις τοπικές κοινότητες, τη δημόσια υγεία και τα οικοσυστήματα, αλλά επιπλέον αποτελεί τεράστιο κίνδυνο για το κλίμα, καθώς θεωρείται το πιο επιβλαβές ορυκτό καύσιμο όσον αφορά την κλιματική αλλαγή.
7. Μπορούμε μόνο να φανταστούμε την εικόνα του κόσμου σε περίπτωση αύξησης της θερμοκρασίας κατά 2,8 βαθμούς Κελσίου πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα μέχρι το τέλος του αιώνα. Σήμερα ωστόσο βλέπουμε ήδη τις πρώτες ενδείξεις αυτού του εφιαλτικού μέλλοντος, μερικές από τις οποίες περιγράφονται από ένα άρθρο του Σεπτεμβρίου 2022 από την [σελίδα του ΟΗΕ](#):

«Τα τελευταία επτά χρόνια, από το 2015 έως το 2021, ήταν τα θερμότερα που έχουν καταγραφεί ποτέ...

»Ο αριθμός των καταστροφών που σχετίζονται με τις καιρικές συνθήκες, το κλίμα και το νερό έχει πενταπλασιαστεί τα τελευταία 50 χρόνια, προκαλώντας καθημερινά απώλειες 202 εκατομμυρίων δολαρίων...

»...3,3 έως 3,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε περιοχές που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή...

»Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2022, η Ευρώπη επλήγη από δύο ακραίους καύσωνες συνοδευόμενες από ξηρασία. Στην Πορτογαλία σημειώθηκε νέο εθνικό ρεκόρ θερμοκρασίας τον Ιούλιο με 47 βαθμούς Κελσίου, ενώ για πρώτη φορά στα χρονικά, οι θερμοκρασίες στο Ηνωμένο Βασίλειο ξεπέρασαν τους 40 βαθμούς...

»Οι πλημμύρες, οι ξηρασίες, οι καύσωνες, οι ακραίες καταιγίδες και οι πυρκαγιές πηγαίνουν από το κακό στο χειρότερο, σπάζοντας τα ρεκόρ με ανησυχητική συχνότητα. Έχουμε κύματα καύσωνα στην Ευρώπη. Κολοσιαιές πλημμύρες στο Πακιστάν. Παρατεταμένες και σοβαρές ξηρασίες στην Κίνα, στο Κέρας της Αφρικής και στις Ηνωμένες Πολιτείες...

»Περίπου το 90% της θερμότητας που έχει συσσωρευτεί στη γη αποθηκεύεται στον ωκεανό, η περιεκτικότητα των ωκεανών σε θερμότητα για την περίοδο 2018-2022 ήταν υψηλότερη από οποιαδήποτε άλλη 5ετή περίοδο, με τους ρυθμούς αύξησης της θερμοκρασίας των ωκεανών να παρουσιάζουν ιδιαίτερα έντονη αύξηση τις τελευταίες δύο δεκαετίες».

8. Ενώ η καύση ορυκτών καυσίμων είναι η πιο προφανής αιτία της κλιματικής αλλαγής, στην πραγματικότητα η κατάσταση είναι πολύ πιο σύνθετη. Οι ακραίες καιρικές συνθήκες, που προκαλούνται από την άνοδο της παγκόσμιας θερμοκρασίας, καθιστούν τα οικοσυστήματα του πλανήτη πιο ευάλωτα και υπονομεύουν έτσι την ικανότητά τους να λειτουργούν ως φυσική προστασία από την υπερθέρμανση του πλανήτη. Τα δάση καταστρέφονται συχνότερα από πυρκαγιές, με αποτέλεσμα την πιο περιορισμένη απορρόφηση διοξειδίου του άνθρακα. Το λιώσιμο των παγετώνων αποκαλύπτει τμήματα του εδάφους, το οποίο απορροφά περισσότερη ηλιακή ακτινοβολία αντί να την αντανακλά πίσω στην ατμόσφαιρα όπως θα έκαναν οι παγετώνες. Η άνοδος της θερμοκρασίας των ωκεανών επηρεάζει τη λειτουργία των θαλάσσιων φυτικών οργανισμών και μαζί με αυτή, την ικανότητά τους να φωτοσυνθέτουν, άρα να παράγουν οξυγόνο και να απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα. Η κλιματική αλλαγή είναι ένας

αυτοτροφοδοτούμενος μηχανισμός, επομένως δεν μπορούμε να περιμένουμε ότι αν απλώς μειώσουμε τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η κατάσταση θα επανέλθει σε φυσιολογικά επίπεδα. Αντίθετα, απαιτούνται δραστικές αλλαγές στην κατεύθυνση της αποκατάστασης των ζημιών που έχουν προκληθεί στα δάση, τους ωκεανούς, τις πεδιάδες, τα ποτάμια, κ.λπ. ολόκληρου του πλανήτη. Στην πραγματικότητα όμως, το καταστροφικό σύστημα του κέρδους κάνει ακριβώς το αντίθετο.

9. Τα οικοσυστήματα του κόσμου δεν καταστρέφονται μόνο λόγω της κλιματικής αλλαγής, αλλά και με πολλούς άλλους διαφορετικούς τρόπους. Η αποψίλωση των δασών είναι κατά κανόνα σκόπιμη, αφού τα δάση «μπαίνουν εμπόδιο» σε πιο κερδοφόρες δραστηριότητες – από τις εξορύξεις και τη βιομηχανική παραγωγή τροφίμων μέχρι τα γιγαντιαία αιολικά πάρκα, με τα τελευταία μάλιστα να προωθούνται ως «καθαρή» μορφή ενέργειας. Οι ωκεανοί του πλανήτη ρυπαίνονται με εκατομμύρια τόνους πλαστικών απορριμμάτων, πετρελαιοκηλίδες ή διαρροές μεθανίου σε εγκαταστάσεις υπεράκτιων γεωτρήσεων.
10. Μόνο μεταξύ Ιανουαρίου και Ιουνίου 2022, τα τροπικά δάση του Αμαζονίου έχασαν [3.988 τετραγωνικά χιλιόμετρα βλάστησης](#), που εκχερσώθηκαν για να δώσουν τη θέση τους κυρίως σε δραστηριότητες που σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή και τη βιομηχανία τροφίμων. Μόνο μέσα στον [τελευταίο μήνα της προεδρίας του Μπολσονάρου](#) (Δεκέμβριος 2022) η αποψίλωση του βραζιλιάνικου τμήματος του τροπικού δάσους του Αμαζονίου αυξήθηκε κατά 150%. Σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία, τα ποσοστά αποψίλωσης των δασών κατά τα χρόνια του Μπολσονάρου αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 75%. Σήμερα, περίπου το 17% του δάσους έχει καταστραφεί, με αποτέλεσμα τον εκτοπισμό των ιθαγενών, την απώλεια ειδών χλωρίδας και πανίδας και την επιδείνωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Οι αγροτικές επιχειρήσεις απειλούν επίσης τα [τροπικά δάση της Νοτιοανατολικής Ασίας](#), όπου εκτιμάται ότι αν οι σημερινοί ρυθμοί αποψίλωσης συνεχιστούν, μέχρι το 2100 κινδυνεύει να χαθεί πάνω από το 40% της βιοποικιλότητας της περιοχής.
11. Η γεωργική γη επηρεάζεται επίσης από τις πρακτικές της εντατικής γεωργίας. Οι υβριδικοί σπόροι, που εισήχθησαν από τη λεγόμενη «πράσινη επανάσταση» κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 60, απαιτούν τεράστιες ποσότητες νερού, φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων σε σύγκριση με τις παραδοσιακές ποικιλίες σπόρων. Η εισαγωγή των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών (ΓΤΟ) λίγες δεκαετίες αργότερα, εξασφάλισε ότι κάθε σπόρος θα κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και θα πωλείται με το δικό του «σετ» φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, από εταιρείες όπως η Monsanto και η Syngenta που στοχεύουν στον απόλυτο έλεγχο της γεωργικής παραγωγής. Σήμερα, το μεγαλύτερο κομμάτι της αγροτικής παραγωγής χρησιμοποιείται ως ζωτροφή προκειμένου να καλυφθούν οι γιγαντιαίες απαιτήσεις της παραγωγής κρέατος. Αυτές οι εντατικές μέθοδοι εξαντλούν τη γεωργική γη, γεγονός που οδηγεί τις αγροτικές επιχειρήσεις να εισβάλλουν στα δάση, μια πρακτική με πολύ σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε πολλά επίπεδα.
12. Εκτός από τα παραπάνω, η παγκόσμια κρίση βιοποικιλότητας έχει επίσης οδηγήσει στην [έξαρση των ιών και των μολυσματικών ασθενειών](#), όπως η Covid-19. Οι καταστροφικές πολιτικές των μεγάλων επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων σε όλο τον κόσμο δημιούργησαν τις περιβαλλοντικές συνθήκες που προκάλεσαν την πανδημία και στη συνέχεια άφησαν τις μάζες των εργαζομένων και των φτωχών να πληρώσουν το τίμημα με τη ζωή τους.

13. Η πλαστική ρύπανση απειλεί την ανθρώπινη υγεία καθώς και τα χερσαία και θαλάσσια οικοσυστήματα και την άγρια ζωή. Το [99% της παγκόσμιας παραγωγής πλαστικού](#) βασίζεται στο πετρέλαιο, το φυσικό αέριο ή ακόμη και τον άνθρακα και δεν μπορεί να αποσυντεθεί. Διασπάται σε όλο και μικρότερα κομμάτια που συνεχίζουν να ζουν για πάντα ως μικροπλαστικά και νανοπλαστικά. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, καταναλώνουμε κατά μέσο όρο πέντε γραμμάρια πλαστικού κάθε εβδομάδα, δηλαδή περίπου μια πιστωτική κάρτα. Τα πλαστικά απόβλητα ευθύνονται επίσης για τον θάνατο εκατομμυρίων θαλασσοπούλιων, θαλάσσιων θηλαστικών και άλλων υδρόβιων ειδών κάθε χρόνο καθώς και για την αποσταθεροποίηση των ωκεάνιων οικοσυστημάτων.
14. Μόνο το [10% περίπου των πλαστικών υλικών](#) που έχουν παραχθεί στον πλανήτη έχει ανακυκλωθεί μία φορά και μόνο το 1% έχει ανακυκλωθεί δύο φορές. Αν και δεν μπορούν να ανακυκλωθούν όλα τα πλαστικά (και αυτός είναι ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο χρειαζόμαστε επειγόντως ένα σχέδιο για να σταματήσει η παραγωγή τους) το ποσοστό της ανακύκλωσης θα μπορούσε να είναι κάπως καλύτερο από το σημερινό, αν δεν ήταν πολύ φθηνότερο το να παράγονται νέα πλαστικά αντικείμενα από ό,τι το να ανακυκλώνονται τα παλιά. Οι κυβερνήσεις, οι μεγάλες επιχειρήσεις και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε όλο τον κόσμο, προσπαθούν να πείσουν τον κόσμο ότι η ανακύκλωση πλαστικών και άλλων απορριμμάτων είναι ευθύνη των καταναλωτών. Στην πραγματικότητα, οι πολιτικές τους και η εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στη διαχείριση των αποβλήτων, οδηγούν στα πολύ χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης, στις τεράστιες χωματερές, ή στην ακόμη πιο επικίνδυνη πρακτική της χρήσης των απορριμμάτων ως καύσιμο στα εργοστάσια.
15. Οι πρόσφατες συνομιλίες που διοργάνωσε [ο ΟΗΕ για το θέμα της πλαστικής ρύπανσης](#) αποτέλεσαν μια ακόμη αποτυχία μετά την COP27. Οι διαπραγματεύσεις αυτές, που έλαβαν χώρα στα τέλη του 2022 μεταξύ αντιπροσωπειών από 160 χώρες, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η πλαστική ρύπανση πρέπει να τερματιστεί, αλλά για άλλη μια φορά δεν υπήρξε δεσμευτική συμφωνία για τον τρόπο επίτευξης αυτού του στόχου, με τους μεγάλους παραγωγούς πλαστικών όπως οι ΗΠΑ και η Σαουδική Αραβία να επιμένουν ότι η προσπάθεια πρέπει να είναι εθελοντική και δεν πρέπει να εφαρμοστούν υποχρεωτικά μέτρα.
16. Παράλληλα, η ενεργειακή κρίση έχει οδηγήσει σε μια απολύτως χαοτική κατάσταση στο πεδίο της αναζήτησης και εξόρυξης ακόμη περισσότερων ορυκτών καυσίμων, ενώ παράλληλα κερδίζουν έδαφος και οι υποτιθέμενες «πιο πράσινες εναλλακτικές λύσεις», που όμως στην πραγματικότητα είναι εξίσου επιβλαβείς για το περιβάλλον. Οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι τα συνηθέστερα θύματα αυτού του «κυνηγιού θησαυρού», αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι οι δυτικές καπιταλιστικές δυνάμεις ασχολούνται σοβαρά με την προστασία των δικών τους χωρών από πρακτικές που οδηγούν σε περιβαλλοντικές καταστροφές.
17. Η ενεργειακή κρίση, που εντάθηκε μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, οδήγησε μια σειρά χώρες σε ακόμη πιο έντονη στρόφη προς την πυρηνική ενέργεια, την οποία έχουν χαρακτηρίσει ως «οικολογική εναλλακτική», κάτι που όπως έχει αποδειχτεί από μια σειρά πυρηνικές καταστροφές στην πρόσφατη ιστορία, δεν ισχύει. Το τελευταίο διάστημα, έχουν έρθει «στη μόδα» οι μικροί αρθρωτοί πυρηνικοί αντιδραστήρες. Όμως η μόνη ουσιαστική διαφορά που φέρνει αυτή η μορφή μονάδων παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, είναι απλώς ότι καθιστά ευκολότερη την εγκατάστασή τους, ενώ δεν μειώνει τις επιπτώσεις που μπορεί να προκληθούν

από ένα ενδεχόμενο ατύχημα. Επιπλέον, η ευκολία κατασκευής αυτών των μονάδων αυξάνει την ταχύτητα εξάπλωσης του κινδύνου.

18. Η απελπιστική αναζήτηση φυσικού αερίου από τη μεριά της Ευρώπης, αποτέλεσε μια μεγάλη επιχειρηματική ευκαιρία για τις αμερικανικές ενεργειακές εταιρείες, οι οποίες το τελευταίο διάστημα πουλάνε πολύ μεγαλύτερες ποσότητες από το ακριβό και περιβαλλοντικά επικίνδυνο υδροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) που εξορύσσουν, στην ευρωπαϊκή αγορά. Η αμερικανική βιομηχανία φυσικού αερίου γνώρισε τεράστια ανάπτυξη πριν από μερικές δεκαετίες, με την ανακάλυψη της μεθόδου του «fracking», η οποία επιτρέπει την εκμετάλλευση κοιτασμάτων που βρίσκονται σε μεγάλο βάθος και είναι «παγιδευμένα» ανάμεσα σε πετρώματα, κυρίως σχιστολιθικά. Η αύξηση των σεισμών, η μόλυνση των υπόγειων υδάτων και η σπατάλη τεράστιων ποσοτήτων καθαρού νερού, καθώς και οι διαρροές μεθανίου στην ατμόσφαιρα, είναι μερικοί μόνο από τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που συνδέονται με το fracking και γενικότερα τις εξορύξεις φυσικού αερίου.
19. Την ίδια ώρα συνεχίζεται και η αναζήτηση πετρελαίου. Ορισμένες από τις τελευταίες ανακαλύψεις περιλαμβάνουν τεράστια κοιτάσματα στην Αφρική, η εξόρυξη των οποίων απειλεί ευάλωτα οικοσυστήματα παγκόσμιας σημασίας, όπως το [Δέλτα του Οκαβάνγκο στη Μποτσουάνα](#), που περιλαμβάνεται στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Παράλληλα βρίσκονται σε φάση σχεδιασμών, ή ήδη κατασκευάζονται νέοι αγωγοί. Ο αγωγός EACOP (East Africa Crude Oil Pipeline – Αγωγός Αργού Πετρελαίου Ανατολικής Αφρικής) αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2025 και θα μεταφέρει 216.000 βαρέλια αργού πετρελαίου την ημέρα, από τη δυτική Ουγκάντα, στο λιμάνι της Τάνγκα στην Τανζανία, περνώντας επικίνδυνα κοντά από τη [λίμνη Βικτώρια](#), τη μεγαλύτερη λίμνη της Αφρικής, από την οποία εξαρτώνται για την επιβίωσή τους κοινότητες ψαράδων σε τρεις διαφορετικές χώρες.
20. Σαν να μην έφταναν όλα αυτά, η παγκόσμια παραγωγή άνθρακα (που πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία ήταν προγραμματισμένο να αρχίσει να μειώνεται σταθερά) αναζωπυρώνεται από την ενεργειακή κρίση. Χώρες όπως η [Κίνα, η Ινδία και η Νότια Αφρική](#), είδαν την παραγωγή τους να αυξάνεται κατά 7,8% (από 5,1 δισεκατομμύρια τόνους το 2021 σε 5,5 δισεκατομμύρια τόνους το 2022). Ο άνθρακας δεν είναι μόνο το πιο επιβλαβές ορυκτό καύσιμο όσον αφορά τον αντίκτυπό του στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, αλλά αποτελεί και έναν περιβαλλοντικό εφιάλτη στις περιοχές όπου εξορύσσεται. Σε ορισμένες από τις περιοχές εξόρυξης άνθρακα στην Ινδία, το έδαφος έχει γίνει ασταθές και σημειώνονται συχνά κατολισθήσεις. Τα αποθέματα άνθρακα που απλώνονται σε τεράστιες εκτάσεις πάνω και κάτω από το έδαφος, έχουν οδηγήσει σε μεγάλες πυρκαγιές, ορισμένες από τις οποίες καίνε εδώ και δεκαετίες, με καταστροφικές συνέπειες για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον.
21. Αναζητώντας «εναλλακτικές λύσεις» στα βρώμικα ορυκτά καύσιμα, οι ενεργειακές εταιρείες και οι κυβερνήσεις προωθούν ή δοκιμάζουν ήδη κάποιες από τις υποτιθέμενες «φιλικές προς το περιβάλλον» ιδέες τους. Ανάμεσα σε αυτές τις ιδέες βρίσκεται ο τρομακτικός χαρακτηρισμός της πυρηνικής ενέργειας ως «πράσινης» από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (που μπορεί να οδηγήσει στην επιδότησή της) η μαζική καταστροφή εύθραυστων ορεινών οικοσυστημάτων προκειμένου να εγκατασταθούν γιγαντιαία αιολικά πάρκα, ή η προώθηση των ηλεκτρικών οχημάτων, οι μπαταρίες των οποίων απαιτούν τη χρήση των λεγόμενων «πράσινων» μετάλλων, όπως κοβάλτιο, λίθιο, χαλκός κ.λπ. Αυτά τα μέταλλα εξορύσσονται σε βάρος των τοπικών

κοινοτήτων σε χώρες του παγκόσμιου Νότου, από ανθρώπους που εργάζονται κάτω από φρικτές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής εργασίας, ενώ το περιβάλλον στο οποίο ζουν δηλητηριάζεται.

22. Τον Αύγουστο του 2018 η Greta Thunberg, μαθήτρια από τη Σουηδία, αποφάσισε να σταματήσει να πηγαίνει στο σχολείο τις Παρασκευές και αντί γι' αυτό να περνάει μερικές ώρες έξω από το σουηδικό κοινοβούλιο, απαιτώντας να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Το παράδειγμά της σύντομα ακολούθησαν εκατομμύρια νέοι σε όλο τον κόσμο σε ένα κίνημα που έγινε γνωστό ως «Fridays for Future» (Παρασκευές για το Μέλλον). Με μαζικές διαδηλώσεις, μαχητική διάθεση, ευφάνταστα συνθήματα, δημιουργήθηκε ένα σημαντικό κίνημα, το οποίο, παρά τη σύγχυση και τις αντιφάσεις στις γραμμές του, οδήγησε ένα τμήμα της νεολαίας στην αμφισβήτηση του καπιταλιστικού συστήματος αναδεικνύοντας τον ρόλο του στην κλιματική αλλαγή και την οικολογική καταστροφή γενικότερα. Άλλα τμήματά της βέβαια συνέχισαν να πιστεύουν ότι υπάρχει η δυνατότητα να κάνουν τους ηγέτες του πλανήτη να καταλάβουν την κρισιμότητα της κατάστασης και να πάρουν μέτρα, γεγονός που δείχνει τα όρια αυτού του κινήματος. Το κίνημα αυτό ανακόπηκε (όπως και άλλα) από την πανδημία, αν και ορισμένα στρώματα που προήλθαν από αυτό εξακολουθούν να είναι ενεργά σήμερα. Σε κάθε περίπτωση, η περιβαλλοντική κρίση εξακολουθεί να είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που επηρεάζουν τη συνείδηση της νεολαίας, αλλά και μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας συνολικά.
23. Σήμερα βέβαια, η οπισθοχώρηση των διαδηλώσεων της νεολαίας για το κλίμα έχει φέρει στην επιφάνεια ένα είδος «ακτιβισμού» που δεν έχει να προσφέρει τίποτα στα περιβαλλοντικά κινήματα και τους στόχους τους. Οι «ακτιβιστές της ντοματόσουπας», οι οποίοι επιτίθενται σε έργα τέχνης προκειμένου να τραβήξουν την προσοχή του κοινού, μπορεί να το καταφέρνουν προς στιγμήν, αλλά τελικά απλά αποξενώνουν την πλειοψηφία των εργαζομένων και της νεολαίας από τις ιδέες που υποτίθεται ότι προσπαθούν να προωθήσουν.
24. Οι ακτιβιστές για το κλίμα, τα τοπικά περιβαλλοντικά κινήματα, η νεολαία που αναζητά διέξοδο και ριζοσπαστικές ιδέες, πρέπει να οικοδομήσουν κοινά αιτήματα και κοινές δομές με την εργατική τάξη, πρέπει να συνδέσουν τον αγώνα για την προστασία του πλανήτη με αυτόν για την ανατροπή του καπιταλισμού και την εγκαθίδρυση μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας, ως τον μόνο τρόπο για να μπει ένα τέλος στην ξέφρενη πορεία προς την οικολογική καταστροφή.
25. Για να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη απειλή της υπερθέρμανσης του πλανήτη και άλλων περιβαλλοντικών καταστροφών, απαιτούνται δραστικά μέτρα, που ξεπερνούν τα στενά όρια των περιορισμένων παραχωρήσεων που θα μπορούσε να κάνει ο καπιταλισμός. Καθώς και ένα σχέδιο για την παραγωγή και τη διανομή ενέργειας και τροφίμων, τη διαχείριση των αποβλήτων, την αποκατάσταση των κατεστραμμένων οικοσυστημάτων, την προστασία των καταφυγίων απειλούμενων ειδών, ένα σχέδιο για την απαγόρευση της παραγωγής πλαστικού και της πυρηνικής ενέργειας, για τον περιορισμό και την αποκατάσταση όσο το δυνατόν περισσότερων καταστροφών από αυτές που έχουν προκληθεί μέχρι σήμερα.
26. Απαιτούνται επίσης μαζικές δημόσιες επενδύσεις στην έρευνα για την εξέλιξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και της τεχνολογίας τους και σε επιστημονικές μελέτες σχετικά με την καταλληλότερη τοποθέτησή τους. Επένδυση στις ΑΠΕ δεν σημαίνει να γεμίσει

κάθε βουνοκορφή με αιολικά πάρκα σύμφωνα με τα συμφέροντα των εταιρειών ενέργειας. Σημαίνει ακριβή υπολογισμό των ενεργειακών αναγκών και της περιβαλλοντικής ευαισθησίας της κάθε περιοχής, επιλογή της καταλληλότερης μονάδας παραγωγής ενέργειας (αιολική, ηλιακή, γεωθερμική, θαλάσσια κύματα, παλιρροϊκή ενέργεια, τεχνολογία υδρογόνου κ.λπ.) και προσπάθεια ελαχιστοποίησης των απωλειών ενέργειας κατά τη μεταφορά της. Αυτό σημαίνει ότι χρειαζόμαστε μικρές, τοπικές μονάδες παραγωγής ενέργειας, προκειμένου να ελαχιστοποιήσουμε τις απώλειες λόγω μεταφοράς και τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Πρέπει να βάλουμε τέλος στις δαπάνες για πολέμους, στρατούς και οπικά συστήματα, πρέπει να σχεδιάσουμε και να κατασκευάσουμε τις πόλεις και τις μεταφορές μας έτσι ώστε να καταναλώνουν όσο γίνεται λιγότερη ενέργεια.

27. Όλες οι νέες μηχανικές συσκευές πρέπει να σχεδιάζονται και να κατασκευάζονται για μέγιστη διάρκεια ζωής. Πρέπει να μπει τέλος στην πρακτική της προγραμματισμένης αχρήστευσης. Τα περισσότερα πλυντήρια ρούχων, για παράδειγμα, έχουν διάρκεια ζωής μεταξύ πέντε και οκτώ ετών. Ωστόσο, είναι πάρα πολύ απλό να σχεδιαστούν μηχανήματα που διαρκούν τουλάχιστον είκοσι χρόνια. Θα πρέπει επίσης να σχεδιάζονται έτσι ώστε να μπορούν να επισκευάζονται εύκολα όταν παρουσιάζουν βλάβη, αντί να πετιούνται.
28. Η παραγωγή τροφίμων πρέπει να ανταποκρίνεται στις πραγματικές διατροφικές ανάγκες των ανθρώπων και όχι στην απληστία των πολυεθνικών εταιρειών που την ελέγχουν από τον σπόρο μέχρι το ράφι του σούπερ μάρκετ. Είναι απαραίτητη η δραστική αλλαγή στις διατροφικές συνήθειες του παγκόσμιου πληθυσμού, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί από τις ίδιες αυτές πολυεθνικές, τόσο για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, όσο και του περιβάλλοντος.
29. Τα επεξεργασμένα τρόφιμα καθώς και η υπερβολική κατανάλωση κρέατος (στην πλειοψηφία τους χαμηλής ποιότητας) είναι επικίνδυνα για την υγεία και το περιβάλλον. Προκειμένου να διατηρηθούν οι σημερινές διατροφικές συνήθειες, βρίσκεται σε εξέλιξη μια μαζική καταστροφή των δασικών οικοσυστημάτων του πλανήτη για χάρη των μεγάλων αγροτικών και κτηνοτροφικών επιχειρήσεων. Η [παραγωγή κρέατος ευθύνεται](#) περίπου για το 14,5% των συνολικών ανθρωπογενών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, κυρίως μεθανίου. Η παραγωγή κρέατος είναι πολύ απαιτητική σε φυσικούς πόρους – για να αναφέρουμε μόνο ένα παράδειγμα, απαιτούνται 13.000 λίτρα νερού για την παραγωγή ενός κιλού μοσχαρίσιου κρέατος, ενώ η παραγωγή ενός κιλού πατάτας απαιτεί μόλις 100 λίτρα νερού. Τα ψάρια πρέπει να αλιεύονται με βιώσιμες μεθόδους και η αλιεία πρέπει να λειτουργεί με αυστηρούς κανόνες, ώστε να διασφαλίζεται η διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων.
30. Είναι επίσης απαραίτητο να διατηρηθούν και να προωθηθούν οι παραδοσιακές ποικιλίες σπόρων, ώστε να μειωθούν οι ανάγκες για νερό, λιπάσματα και φυτοφάρμακα. Ο έλεγχος της παραγωγής τροφίμων πρέπει να αφαιρεθεί από μεγάλες πολυεθνικές όπως η Nestle και η Cargill, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα τρόφιμα που παράγονται είναι ασφαλή και απαλλαγμένα από Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς, όπως και ότι δεν θα καταλήγουν σε χωματερές επειδή δεν φαίνονται αρκετά ελκυστικά για να πωληθούν, την ίδια στιγμή που τουλάχιστον [828 εκατομμύρια άνθρωποι](#) στον πλανήτη βρέθηκαν αντιμέτωποι με συνθήκες πείνας το 2021 (ο αριθμός αυτός έχει προφανώς εκτοξευθεί κατά τη διάρκεια του 2022 και θα χειροτερέψει ακόμη περισσότερο το 2023).

31. Θα πρέπει να υπάρξει άμεση απαγόρευση των πλαστικών μιας χρήσης (με εξαιρέσεις μικρής κλίμακας σε τομείς όπως η ιατρική) και να μειωθούν δραστικά οι πλαστικές συσκευασίες. Είναι άμεση η ανάγκη να σχεδιαστεί η διαδικασία αντικατάστασης των πλαστικών με φυσικά υλικά και να σταματήσει η χρήση υδρογονανθράκων για την παραγωγή τους, με δραστική αύξηση των δημόσιων δαπανών στο πεδίο της ανεξάρτητης επιστημονικής έρευνας για την περαιτέρω ανάπτυξη ασφαλών και φιλικών προς το περιβάλλον υλικών. Η διαχείριση των αποβλήτων συνολικά πρέπει να σχεδιαστεί σε μικρή, τοπική κλίμακα, εστιάζοντας στη χωριστή διαλογή, στην ανακύκλωση όσων μπορούν να ανακυκλωθούν και στη μετατροπή των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων σε φυσικό εδαφοβελτιωτικό. Τα εργοστάσια καύσης αποβλήτων και οι Χώροι Υγειονομικής Ταφής πρέπει να απαγορευτούν, καθώς ευθύνονται για σοβαρούς περιβαλλοντικούς και υγειονομικούς κινδύνους.
32. Οι περιβαλλοντικές καταστροφές, οι διαρροές πετρελαίου και φυσικού αερίου, η πλαστική ρύπανση, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, η πυρηνική απειλή, καθώς και η άνοδος της θερμοκρασίας και οι φυσικές καταστροφές όπως οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες και οι ξηρασίες δεν σταματάνε μπροστά σε σύνορα. Σήμερα, είναι δύσκολο να βρει κανείς μια χώρα ή ακόμη και μια περιφέρεια που να μην επηρεάζεται με κάποιο τρόπο από ένα περιβαλλοντικά επιβλαβές έργο, ή από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Από ακραία καιρικά φαινόμενα ή φυσικές καταστροφές, μέχρι σχέδια γεωτρήσεων, εξορύξεων, κατασκευής εγκαταστάσεων καύσης ορυκτών καυσίμων ή άλλες επιθέσεις στα οικοσυστήματα, ολόκληρος ο κόσμος είναι ένα πεδίο πιθανών περιβαλλοντικών καταστροφών.
33. Κανένα μέρος στη γη δεν είναι ασφαλές όσο ο καπιταλισμός συνεχίζει να βασίζεται τα κέρδη του στην καταστροφή του πλανήτη. Αυτό καθιστά την αναγκαιότητα του διεθνισμού στο πεδίο των περιβαλλοντικών κινημάτων και των εργατικών αγώνων ακόμα μεγαλύτερη και πιο επείγουσα.
34. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο διεθνισμός μπορεί να έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία, όταν οι περιβαλλοντικές απειλές συνδυάζονται με εθνικιστικές εντάσεις. Κάτι τέτοιο συμβαίνει στην περίπτωση της σύγκρουσης στο Αιγαίο, όπου πολυεθνικές εταιρείες ενέργειας αναζητούν πετρέλαιο και φυσικό αέριο, ενώ οι κυβερνήσεις της Ελλάδας, της Τουρκίας και της Κύπρου ανταγωνίζονται για την εκμετάλλευση αυτών των πόρων. Σε ένα πλαίσιο παγκόσμιας αστάθειας και αυξανόμενων εντάσεων μεταξύ των μεγάλων ιμπεριαλιστικών μπλοκ, τέτοιες εξελίξεις μπορούν να πυροδοτήσουν ακόμη μεγαλύτερους κινδύνους για τους λαούς σε τοπικό επίπεδο.
35. Έτσι, είναι σημαντικό να διατηρηθούν και να επεκταθούν πρωτοβουλίες όπως η «Kasma Birak / Don't Dig it / Μας Σκάβουν το Λάκκο», μια κοινή καμπάνια κατά των ορυκτών καυσίμων, του εθνικισμού και του πολέμου, από τοπικές περιβαλλοντικές ομάδες από την Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο, στην προσπάθεια της ανάπτυξης κοινών αγώνων για την ειρήνη και ενάντια στους εθνικιστικούς ανταγωνισμούς στην περιοχή και για την περιβαλλοντική προστασία ολόκληρης της Μεσογείου. Είναι επίσης σημαντικό να συνεχίσουμε την παρέμβασή μας σε περιβαλλοντικά κινήματα της νεολαίας, όπως το κίνημα «Fridays for Future» στη Ρουμανία, που αποτελείται κυρίως από μαθητές και φοιτητές. Τα στρώματα αυτά έχουν ήδη δείξει σημαντικό ενδιαφέρον για θέματα που αφορούν το περιβάλλον και την κλιματική κρίση ειδικότερα, και είναι πιθανό να τα δούμε να κινητοποιούνται ξανά στο μέλλον.

36. Για να είναι αποτελεσματικά και να κερδίσουν νίκες, τα περιβαλλοντικά κινήματα πρέπει να συνδέσουν τα αιτήματά τους με αυτά των εργαζομένων, πρέπει να συνδυάσουν τις δικές τους μορφές δράσης με τις απεργίες, τη μέθοδο που χτυπά άμεσα στα κέρδη των καπιταλιστών. Τα τοπικά περιβαλλοντικά κινήματα, πρέπει επίσης να προβάλλουν αιτήματα για ζητήματα όπως η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τομείς όπως η έρευνα, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η αποκατάσταση και η διατήρηση των τοπικών οικοσυστημάτων κ.λπ. καθώς και η προστασία των θέσεων εργασίας που υπάρχουν (στη γεωργία, τον τουρισμό, την αλιεία κ.λπ.) από τις καταστροφικές συνέπειες δραστηριοτήτων όπως η εξόρυξη, οι γεωτρήσεις κ.λπ. Σε κάθε μία από αυτές τις περιπτώσεις, οι μεγάλοι «επενδυτές» και οι τοπικές αρχές υποστηρίζουν ότι το έργο τους θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα βελτιώσει την τοπική και εθνική οικονομία. Αυτό το επιχειρήμα μπορεί να είναι πειστικό για τμήματα της κοινωνίας που βρίσκονται αντιμέτωπα με τη φτώχεια και την ανεργία, εκτός αν τα περιβαλλοντικά και εργατικά κινήματα προτείνουν τις δικές τους, καλά επεξεργασμένες προτάσεις, απαιτώντας παράλληλα:

- **Μαζικές δημόσιες επενδύσεις στην έρευνα σχετικά με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** (αιολική, ηλιακή, γεωθερμική, θαλάσσια κυματική ενέργεια, παλιρροϊκή ενέργεια, τεχνολογία υδρογόνου κ.λπ.) και ένα σχέδιο για τον τερματισμό της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα το συντομότερο δυνατό. Απαγόρευση της πυρηνικής ενέργειας, καθώς αποτελεί τεράστια απειλή για τη ζωή και την υγεία των ανθρώπων, καθώς και για το περιβάλλον.
- **Άμεση απαγόρευση των πλαστικών μιας χρήσης** και σχέδιο για τη δημιουργία εναλλακτικών λύσεων φιλικών προς το περιβάλλον.
- **Ένα δημόσιο και δημοκρατικά ελεγχόμενο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων**, βασισμένο στην ιδέα των τοπικών μονάδων διαχείρισης απορριμμάτων, με στόχο την ανακύκλωση και την κομποστοποίηση.
- **Απαγόρευση των Γενετικά Τροποποιημένων Τροφίμων και Οργανισμών και πρόγραμμα αντικατάστασης των υβριδικών σπόρων με παραδοσιακές ποικιλίες καλλιεργειών και αφαίρεση του ελέγχου της παραγωγής τροφίμων από τα χέρια των πολυεθνικών εταιρειών.** Είναι επίσης απαραίτητη μια μαζική ενημερωτική εκστρατεία για τη σταδιακή αλλαγή των διατροφικών συνηθειών, που ουσιαστικά δημιουργήθηκαν από τις πολυεθνικές εταιρείες τροφίμων για να εξυπηρετήσουν τα κέρδη τους.
- **Προστασία των σημαντικών καταφυγίων της άγριας ζωής και των ευάλωτων οικοσυστημάτων**, αποκατάσταση αυτών που έχουν υποστεί ζημιές με τον πληρέστερο δυνατό τρόπο.
- **Εξάλειψη της πρακτικής της προγραμματισμένης αχρήστευσης εμπορευμάτων** από τους κατασκευαστές. Όλες οι μηχανικές συσκευές πρέπει να κατασκευάζονται για να διαρκούν όσο γίνεται περισσότερο.
- **Να περάσουν σε δημόσια ιδιοκτησία υπό εργατικό έλεγχο και διαχείριση οι κολοσσοί των αγροτικών επιχειρήσεων**, στο πλαίσιο ενός σοσιαλιστικού σχεδιασμού των εθνικών και περιφερειακών οικονομιών και της παγκόσμιας οικονομίας, ώστε να σχεδιάζεται η παραγωγή και η διανομή τροφίμων με βάση τις ανάγκες του πληθυσμού του πλανήτη, με βασικό κριτήριο τη δημόσια υγεία και την προστασία της φύσης και όχι την ακόρεστη απληστία για κέρδη των καπιταλιστικών επιχειρήσεων.

Ψήφισμα:

Οι φεμινιστικοί και ΛΟΑΤΚΙ+ αγώνες σήμερα

Εισαγωγή

1. Ο 20^{ος} και ο 21^{ος} αιώνας είναι γεμάτοι από σημαντικούς φεμινιστικούς και ΛΟΑΤΚΙ+ αγώνες. Οι γυναίκες έπρεπε να αγωνιστούν σκληρά για τα πολιτικά τους δικαιώματα, το δικαίωμα της ίσης αμοιβής για ίση εργασία, τα «αναπαραγωγικά δικαιώματα», καθώς και να παλέψουν ενάντια στη βία κατά των γυναικών. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έδωσαν και δίνουν μάχες για την ισότητα στο γάμο, στην υγειονομική περίθαλψη, την «ορατότητα» και την ελεύθερη έκφραση. Σε πολλές περιπτώσεις, το κατεστημένο έπρεπε να κάνει πίσω μπροστά στους αποφασιστικούς μαζικούς αγώνες τους και να εισάγει μεταρρυθμίσεις για να ικανοποιήσει ορισμένα από τα αιτήματά τους.
2. Από το 2015 τα φεμινιστικά κινήματα ήρθαν και πάλι στο προσκήνιο του αγώνα, με μαζικές διαμαρτυρίες σε παγκόσμιο επίπεδο και υιοθετώντας μεθόδους αγώνα που χαρακτηρίζουν την εργατική τάξη – δηλαδή μαζικές διαμαρτυρίες, διαδηλώσεις και απεργίες.
3. Το μεγάλο κίνημα *Ni una menos* («ούτε μία λιγότερη») κατά των γυναικοκτονιών ξεκίνησε στην Αργεντινή το 2015, ενώ η πρώτη απεργία γυναικών οργανώθηκε στην Πολωνία το 2016, εξελίχθηκε σε διεθνή φεμινιστική απεργία το 2017 και ακολουθήθηκε από ένα κάλεσμα για φεμινιστική απεργία στην Ισπανία το 2018. Παράλληλα, τον Ιανουάριο του 2017, την περίοδο της ορκωμοσίας του Τραμπ στις ΗΠΑ, εκατομμύρια γυναίκες βγήκαν στους δρόμους όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και διεθνώς, ενάντια στις σεξιστικές, μισογυνικές συμπεριφορές που εκπροσωπούσε και προωθούσε ο νέος αμερικάνος πρόεδρος.
4. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα κέρδισαν σε πολλές χώρες το δικαίωμα στον γάμο, ενώ σε κάποιες άλλες τα κινήματά τους πέτυχαν τη νομιμοποίηση του δικαιώματος στη φυλο-μετάβαση και την αλλαγή ταυτότητας. Ωστόσο, ακόμη και σε μέρη όπου αυτά έχουν κερδηθεί εξακολουθούν να υπάρχουν πολλοί λόγοι για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να συνεχίσουν να αγωνίζονται.
5. Ο νέος συντηρητισμός που εξαπλώνεται στις άρχουσες ελίτ στις ΗΠΑ, την Ευρώπη και διεθνώς, σηματοδοτεί την αναβίωση των επιθέσεων κατά των δικαιωμάτων των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Η επίθεση στα δικαιώματα των γυναικών και η επιστροφή στις «παραδοσιακές οικογενειακές» αξίες βρίσκονται ψηλά στην ατζέντα των δεξιών, λαϊκιστικών και ακροδεξιών κυβερνήσεων. Αυτές οι παραδοσιακές οικογενειακές αξίες σημαίνουν στην πραγματικότητα ότι οι γυναίκες θα επιστρέψουν στους παραδοσιακούς καταπιεστικούς αναπαραγωγικούς ρόλους, χωρίς να έχουν καμία επιλογή για το σώμα τους ή τη ζωή τους. Ταυτόχρονα, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων θεωρούνται κίνδυνος για την παραδοσιακή οικογένεια. Οι γυναίκες και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αντιμετωπίζουν νέες προκλήσεις.
6. Η ανάγκη για κατάλληλη οργάνωση και μαζική απάντηση, με σαφή αιτήματα ταξικού χαρακτήρα, είναι αναγκαία και επείγουσα. Ως μαρξιστές, μέλη του Internationalist Standpoint, εμπλεκόμαστε και συμμετέχουμε στους αγώνες των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων,

επισημαίνοντας τη σημασία της αναγκαίας αλλαγής του συστήματος προς μια σοσιαλιστική κοινωνία χωρίς καταπίεση και διακρίσεις.

Η εξέγερση στο Ιράν

7. Οι γυναίκες στο Ιράν δεν είχαν τον έλεγχο του σώματος και της ζωής τους, ιδιαίτερα μετά τον σφετερισμό της επανάστασης του 1979 από το θεοκρατικό καθεστώς. Αυτή η πραγματικότητα είχε σταδιακά προετοιμάσει τις συνθήκες για να εκραγεί η οργή ενάντια στη βία, τις διακρίσεις και την καταπίεση που υφίστανται οι γυναίκες, παρά τον άγριο, αυταρχικό χαρακτήρα του καθεστώτος. Τα τελευταία χρόνια οι διαμαρτυρίες κατά της μαντίλας και της παραβίασης των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων είχαν αυξηθεί.
8. Επιπλέον, η τελευταία δεκαετία σηματοδεύτηκε από μαζικές διαμαρτυρίες και κινητοποιήσεις κατά της φτώχειας, των αυξήσεων των τιμών, των αντεργατικών πολιτικών και του διεφθαρμένου πολιτικού συστήματος. Έτσι, η εξέγερση που ακολούθησε τη δολοφονία της Masha Amini στις 22 Σεπτεμβρίου, επειδή δεν φορούσε σωστά τη μαντίλα της, άγγιξε μαζικά στρώματα του πληθυσμού που διαμαρτυρήθηκαν όχι μόνο κατά της καταπίεσης των γυναικών, αλλά και κατά της αστυνομικής καταστολής, της επιδείνωσης των συνθηκών διαβίωσης, της έλλειψης βασικών δημοκρατικών δικαιωμάτων, της εκμετάλλευσης, της φτώχειας κ.λπ. Τις μαζικές διαμαρτυρίες ακολούθησαν τοπικές και κλαδικές απεργίες και το κυρίαρχο σύνθημα της κινητοποίησης ήταν η ανατροπή του θεοκρατικού καθεστώτος. Η εξέγερση αυτή μας υπενθύμισε επίσης, για άλλη μια φορά, πόσο αλληλένδετες είναι η καταπίεση των γυναικών και η εκμετάλλευση της εργατικής τάξης και πόσο σημαντικό είναι οι δύο αυτοί αγώνες να αλληλοϋποστηρίζονται και να εμπνέουν ο ένας τον άλλο.
9. Οι γυναίκες βρίσκονται συχνά στην πρώτη γραμμή των κοινωνικών αγώνων. Αυτό συνέβη στη ρωσική επανάσταση του 1917 και στην ισπανική επανάσταση του 1936, καθώς και σε πολλούς πρόσφατους αγώνες, όπως στην Αίγυπτο κατά τη διάρκεια της «αραβικής άνοιξης», στο Σουδάν, στη Χιλή το 2019 ή στην Πολωνία το 2020. Η διπλή καταπίεση από την οποία υποφέρουν (ταξική και έμφυλη), συχνά τις οδηγεί στην εξέγερση και τις κάνει να συνειδητοποιούν περισσότερο την ανάγκη να αγωνίζονται μαζί με τις άλλες καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες και την εργατική τάξη στο σύνολό της.

Το δικαίωμα στην άμβλωση σε κίνδυνο^[1]

10. Σε όλο τον κόσμο, η πρόσβαση σε ασφαλείς και νόμιμες αμβλώσεις ποικίλλει. Έχουμε δει κάποιες νίκες τα τελευταία χρόνια, συχνά μετά από σκληρούς αγώνες, αλλά ταυτόχρονα έχουμε επίσης δει ότι το δικαίωμα στην άμβλωση είναι από τα πρώτα που δέχονται επιθέσεις από συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις.
11. Στη Λατινική Αμερική υπήρξαν σημαντικές νίκες, το 2020 στην Αργεντινή και το 2022 στην Κολομβία. Πρέπει να γιορτάσουμε αυτές τις νίκες, ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη την ευρέως διαδεδομένη απαγόρευση των αμβλώσεων σε όλη την περιοχή.
12. Χαιρετίζοντας αυτές τις νίκες, το κίνημα πρέπει επίσης να επισημάνει τα όριά τους και να συνεχίσει τον αγώνα για δωρεάν, ασφαλείς και νόμιμες αμβλώσεις, που θα είναι πραγματικά προσβάσιμες σε όλες – ανεξάρτητα από την κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση. Η

πρόσβαση και η χρηματοδότηση της παιδικής μέριμνας και της εξειδικευμένης υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και τα επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας για τη στήριξη όσων επιλέγουν να αποκτήσουν παιδιά, πρέπει να αποτελούν μέρος του ευρύτερου αγώνα για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα.

13. Ο αγώνας για την κατάκτηση του δικαιώματος στην άμβλωση σε άλλες χώρες θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την ενίσχυση αυτών των νέων μεταρρυθμίσεων που επιβάλλουν τα κινήματα. Έχουμε δει ότι στον καπιταλισμό, ακόμη και μεταρρυθμίσεις που κερδήθηκαν πριν από δεκαετίες μπορούν να παρθούν πίσω. Αυτό φάνηκε ξεκάθαρα στη Βόρεια Αμερική το 2022. Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ψήφισε την ανατροπή του ιστορικού δεδικασμένου «Roe v. Wade», το οποίο είχε ανοίξει τον δρόμο για το δικαίωμα στις αμβλώσεις σε ολόκληρη τη χώρα. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε στην άμεση απαγόρευση των αμβλώσεων σε πολλές πολιτείες.
14. Η φύση των συντηρητικών δυνάμεων ποικίλει, αλλά η βασική τους ιδεολογία έχει τις ρίζες της στη διατήρηση του πατριαρχικού συστήματος του καπιταλισμού. Αυτή η ιδεολογία έρχεται σε αντίθεση με τη σοσιαλιστική πεποίθηση ότι χαρακτηριστικό γνώρισμα μιας δίκαιης και ισότιμης κοινωνίας είναι η αναγνώριση του δικαιώματος των γυναικών και όσων ατόμων μπορούν να κυοφορήσουν να επιλέγουν αν, πώς και πότε θα κάνουν παιδιά. Στην πραγματικότητα, το πρώτο σύγχρονο κράτος που νομιμοποίησε την άμβλωση ήταν η Σοβιετική Ένωση, μετά τη Ρωσική Επανάσταση του 1917.
15. Γενικά, τα δικαιώματα των γυναικών και όσων ατόμων μπορούν να κυοφορήσουν δέχονται επιθέσεις από συντηρητικές δυνάμεις πριν επιχειρηθούν μεγαλύτερες επιθέσεις στην ευρύτερη εργατική τάξη. Μπορούμε έτσι να δούμε ότι ο αγώνας για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα είναι μέρος του αγώνα για ένα διαφορετικό είδος κοινωνίας – μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας.

Ο νεοφιλελευθερισμός και η πανδημία γυρίζουν τα δικαιώματα των γυναικών δεκαετίες πίσω

16. Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν ένα τεράστιο ποσοστό της παγκόσμιας εργατικής τάξης, είναι η πλειοψηφία των δασκάλων και των νοσηλευτών, η πλειοψηφία των επισφαλών και «μαύρων» θέσεων εργασίας και εκτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των μη αμειβόμενων εργασιών φροντίδας στο σπίτι.
17. Μέσα στο νοικοκυριό, οι γυναίκες παράγουν και αναπαράγουν το αναντικατάστατο εμπόρευμα για τον καπιταλισμό, την εργατική δύναμη. Μέσω της απλήρωτης εργασίας στο σπίτι, οι γυναίκες όχι μόνο φροντίζουν για την καθημερινή αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, αλλά και ανατρέφουν τη μελλοντική εργατική τάξη. Το νοικοκυριό είναι ένα μικρο-εργοστάσιο, είναι η αρχή της καπιταλιστικής γραμμής παραγωγής, όπου οι γυναίκες παράγουν και αναπαράγουν εργάτες και εργάτριες. Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν βία στην πρώτη αλυσίδα της γραμμής παραγωγής – και γι' αυτό, όλες οι σοσιαλιστικές και εργατικές οργανώσεις πρέπει να θέσουν τον αγώνα κατά της ενδοοικογενειακής βίας ως κεντρικό ζήτημα στην πολιτική τους ατζέντα. Βασικά δικαιώματα, όπως η ελευθερία να αποφασίζει κανείς για το σώμα του, να αποφασίζει για τη μητρότητα και να ζει σε ασφαλείς συνθήκες (ειδικά μέσα στο σπίτι) είναι δικαιώματα για τα οποία πρέπει να αγωνιστεί ολόκληρη η εργατική τάξη και οι σοσιαλιστικές οργανώσεις.
18. Ομοίως, η επισφάλεια της εργασίας, η έλλειψη κονδυλίων για την υγεία και την εκπαίδευση, η επιμήκυνση της εργάσιμης ημέρας, που καθιστούν το διπλό βάρος της οικιακής και της

μισθωτής εργασίας αφόρητο, όλες αυτές οι επιθέσεις στην εργατική τάξη, πρέπει να αποτελούν κεντρικά αιτήματα του φεμινιστικού κινήματος.

19. Στο πλαίσιο του νεοφιλελευθερισμού, καθώς ο ρόλος του κράτους στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής αναπαραγωγής (όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η στέγαση κ.λπ.) αποδομείται όλο και περισσότερο, τα νοικοκυριά που έχουν την οικονομική δυνατότητα, άρχισαν να αγοράζουν αυτές τις υπηρεσίες στον ιδιωτικό τομέα, ενώ μέσα στα εργατικά νοικοκυριά οι γυναίκες υποκαθιστούν την έλλειψη αυτών των υπηρεσιών με την απλήρωτη τους εργασία.
20. Με την πανδημία, η εκμετάλλευση της «αόρατης», απλήρωτης εργασίας των γυναικών μέσα στα νοικοκυριά έφτασε σε πρωτοφανή επίπεδα. Τα ιδρύματα Εκπαίδευσης και παιδικής μέριμνας έκλεισαν για μεγάλα χρονικά διαστήματα· η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για τους ηλικιωμένους πληθυσμούς και όσους πάσχουν από χρόνιες ασθένειες ήταν περιορισμένη· η πρόσβαση σε αμειβόμενες υπηρεσίες καθαριότητας και φροντίδας ήταν επίσης περιορισμένη· και ο φόρτος εργασίας εντός του νοικοκυριού (όπως καθάρισμα, μαγείρεμα, πλύσιμο ρούχων κ.λπ.) λόγω των μακροχρόνιων lockdowns, εντάθηκε. Καθεμία από αυτές τις ανάγκες καλύφθηκε από την απλήρωτη (κοινωνική αναπαραγωγική) εργασία των γυναικών εντός του νοικοκυριού.
21. Επιπλέον, η πανδημία οδήγησε σε σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την αμειβόμενη εργασία των γυναικών. Πρώτον, λόγω των ήδη εύθραυστων συνθηκών των γυναικών στις αγορές εργασίας, οι γυναίκες έχασαν δυσανάλογα περισσότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με τους άνδρες συναδέλφους τους. Επιπλέον, η πανδημία επηρέασε τομείς στους οποίους η πλειονότητα των εργαζομένων είναι γυναίκες – οι γυναίκες αποτελούν σχεδόν το σύνολο των οικιακών βοηθών, πάνω από το 70 % των εργαζομένων στον τομέα της Υγείας και της Εκπαίδευσης κ.λπ.

Βία κατά των γυναικών

22. Εκτός από την καταπίεση που προκύπτει από το χαμηλό εισόδημα, τα βάρη του νοικοκυριού και την επίθεση στα δικαιώματα των γυναικών, οι γυναίκες υφίστανται φυσική βία στα σώματα τους με διάφορους τρόπους. Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι αυτό συμβαίνει μόνο στις φτωχές ή λιγότερο αναπτυγμένες χώρες και ότι οι γυναίκες δεν αντιμετωπίζουν τέτοιους κινδύνους στον Δυτικό κόσμο. Οι στατιστικές για τους βιασμούς και τις γυναικοκτονίες στις Δυτικές χώρες είναι αποκαλυπτικές.
23. Υπάρχουν ορισμένες ομάδες γυναικών και κοριτσιών που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να βιώσουν έμφυλη βία εξαιτίας διαφόρων παραγόντων που τις καθιστούν πιο ευάλωτες. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι γυναίκες ΑΜΕΑ (οι οποίες έχουν έως και 10 φορές περισσότερες πιθανότητες να βιώσουν έμφυλη βία από ότι οι υπόλοιπες), οι ιθαγενείς και οι μετανάστριες χωρίς χαρτιά^[ii].
24. Τα πρόσφατα χρόνια της πανδημίας, όπως και η οικονομική κρίση που τη συνόδεψε, επιδείνωσαν μια ήδη δύσκολη κατάσταση. Η ενδοοικογενειακή βία αυξήθηκε διεθνώς κατά 30% κατά τη διάρκεια των lockdowns. Μόνο κατά τη διάρκεια των πρώτων 7 εβδομάδων lockdown, στο Ηνωμένο Βασίλειο καταγγελλόταν μία πράξη ενδοοικογενειακής βίας κάθε 30 δευτερόλεπτα· στην Ιταλία παρατηρήθηκε τεράστια αύξηση των κλήσεων από γυναίκες που

ζητούσαν βοήθεια, ενώ οι καταγγελίες αυξήθηκαν κατά 161%. Οι σκληρές περικοπές στον προϋπολογισμό για κρατική πρόνοια αποδυνάμωσαν ακόμη περισσότερο το δημόσιο σύστημα κοινωνικής υποστήριξης των θυμάτων βίας: το προσωπικό, το υλικό και οι υποδομές αυτών των υπηρεσιών παρουσιάζουν δραματικές ελλείψεις. Στις χώρες του «τρίτου κόσμου», όπου το «κράτος πρόνοιας» δεν υπήρξε ποτέ ή εφαρμόστηκε μόνο εν μέρει, η αύξηση της βίας κατά των γυναικών πηγαίνει χέρι-χέρι με την αύξηση των βαρών του νοικοκυριού.

25. Η αστυνομία και το δικαστικό σύστημα φανερώνουν με κάθε ευκαιρία τους βαθύτατους δεσμούς τους με την πατριαρχία. Η συντριπτική πλειονότητα των κακοποιητών δεν συλλαμβάνεται, δεν διώκεται και δεν καταδικάζεται. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο σε περιπτώσεις όπου ο/οι δράστης/ες είναι γόνος/οι της αστικής τάξης. Τέτοιες ήταν οι περιπτώσεις της «δίκης του Wolfrack» στο ισπανικό κράτος το 2016, της «δίκης για τον βιασμό στο ράγκμπι του Μπέλφαστ» στη Βόρεια Ιρλανδία το 2018 και της δίκης του Cork στην Ιρλανδία, καθώς και ο ομαδικός βιασμός της Βρετανίδας από 12 Ισραηλινούς στην Κύπρο το 2019 ή ο βιασμός της Γεωργίας Μπίκα στην Ελλάδα το 2022. Το φεμινιστικό και το εργατικό κίνημα είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να ασκήσει πίεση στην αστυνομία και το δικαστικό σύστημα και έχει καταφέρει σε αρκετές περιπτώσεις να επιβάλει τη δίωξη και καταδίκη κακοποιητών που διαφορετικά θα «την έβγαζαν καθαρή».
26. Στο Ιράν, στο Αφγανιστάν, στη Σαουδική Αραβία και σε άλλες ασιατικές ή αφρικανικές χώρες, όπου αντιδραστικές δυνάμεις του Πολιτικού Ισλάμ βρίσκονται στην εξουσία, η βία κατά των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων έχει φτάσει σε ασύλληπτα επίπεδα. Στη Νιγηρία πρόσφατα υπήρξαν δεκάδες περιπτώσεις απαγωγής νεαρών κοριτσιών, ομαδικών βιασμών και αφαίρεσης των οργάνων τους για να χρησιμοποιηθούν σε «πνευματικές τελετές». Η θρησκεία είναι πάντα συντηρητική και πατριαρχική, ωστόσο ο θρησκευτικός μισογυνισμός μπορεί να φτάσει σε επίπεδα δολοφονίας.
27. Οι γυναικοκτονίες έχουν κεντρικό ρόλο στους φεμινιστικούς αγώνες διεθνώς, από τότε που ξέσπασε το κίνημα *Ni una menos* στη Λατινική Αμερική. Τα τελευταία χρόνια, ένα τμήμα των κινημάτων επικεντρώνεται στο αίτημα να αναγνωριστεί η γυναικοκτονία ως ξεχωριστό έγκλημα και να ενσωματωθεί ως τέτοιο στον ποινικό κώδικα. Αυτό είναι ένα σωστό αίτημα. Ωστόσο, η νομοθεσία δεν αρκεί ποτέ από μόνη της για να αλλάξει τις συνθήκες στην κοινωνία. Ο αριθμός των γυναικοκτονιών μπορεί να μειωθεί μόνο με μαζικά κινήματα και εκστρατείες που στοχεύουν στην αλλαγή των υλικών συνθηκών στις οποίες ζουν οι άνθρωποι της εργατικής τάξης, στην εκπαίδευση της κοινωνίας και στην ενδυνάμωση των γυναικών.

Καταπίεση των ΛΟΑΤΚΙ+: κοινός καταπιεστής, κοινοί αγώνες

28. Την επίθεση στο δικαίωμα της άμβλωσης στις ΗΠΑ ακολούθησαν επιθέσεις κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Αυτές οι επιθέσεις συνήθως συμβαδίζουν και έχουν την ίδια προέλευση. Αυτό συνέβη και στην Πολωνία, όπου ταυτόχρονα με την επίθεση κατά του δικαιώματος στην άμβλωση, πολλές πόλεις και περιοχές της χώρας αυτοανακηρύχθηκαν σε «ζώνες ελεύθερες από ΛΟΑΤΚΙ+». Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα δέχτηκε επίθεση ως πηγή «προπαγάνδας που στοχεύει τις παραδοσιακές οικογενειακές αξίες» ή ως «μόδα». Το να είσαι ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο στη Ρωσία μπορεί να προκαλέσει σύλληψη, δίκη και τιμωρία, με βάση τον νόμο. Σε άλλες χώρες, η ζωή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων απειλείται με θανατική καταδίκη. Στην Αφρική, μια αμερικανική χριστιανική

δεξιά ομάδα παρέχει εκπαίδευση κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε Αφρικανούς πολιτικούς, με στόχο κυρίως να επηρεάσει τη σεξουαλική αγωγή στην Εκπαίδευση και τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

29. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έρχονται συνεχώς αντιμέτωπα με διακρίσεις στο σχολείο και στην εργασία, εκφοβισμό και επιθέσεις, ακόμη και στις Δυτικές χώρες, όπου υποτίθεται ότι προστατεύονται καλύτερα. Ειδικά τα τρανς άτομα αντιμετωπίζουν μερικές από τις πιο άγριες επιθέσεις που οδηγούν και σε δολοφονίες. Τα τρανς άτομα βιώνουν συστηματική κοινωνική και οικονομική περιθωριοποίηση, παθολογικοποίηση, στιγματισμό, διακρίσεις και βία^[iii]. Οι δολοφόνοι του Ζακ Κωστόπουλου, ενός γκέι ακτιβιστή που δολοφονήθηκε το 2018 στην Ελλάδα, έπεσαν στα μαλακά. Η ομοφοβική κυβέρνηση Ερντογάν στην Τουρκία έχει χτυπήσει το αναπτυσσόμενο ΛΟΑΤΚΙ+ κίνημα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Τα Pride, αλλά και οι εκδηλώσεις σε κλειστούς χώρους, ακόμη και οι προβολές ταινιών, έχουν απαγορευτεί.
30. Η κουλτούρα και η νοοτροπία του μάτσο ανδρισμού είναι πολύ εμφανείς σε όλες τις καπιταλιστικές χώρες και διαιωνίζουν την καταπίεση και τη βία όχι μόνο κατά των γυναικών αλλά και κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Η προπαγάνδα εναντίον τους διαδίδεται από κυριάρχους θεσμούς, όπως οι θρησκευτικοί, αλλά και από συντηρητικούς και ακροδεξιούς πολιτικούς. Παρουσιάζονται ως απειλή για τις αξίες της κοινωνίας, και συχνά ως διεστραμμένοι και διανοητικά διαταραγμένοι άνθρωποι.
31. Ο καπιταλισμός βασίζεται στο γεγονός ότι εμείς που αποτελούμε την πλειοψηφία του κόσμου – η εργατική τάξη και οι φτωχοί– είμαστε διχασμένοι. Είναι σαφές ότι οι έχοντες την εξουσία δεν θα σταματήσουν μπροστά σε τίποτα για να διατηρήσουν το πατριαρχικό και ετεροκανονικό στάτους κβο. Το αποτέλεσμα είναι οι διακρίσεις, η βία και οι δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία και την οικονομική κατάσταση των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Ως μαρξιστές, καταλαβαίνουμε ότι οι άνθρωποι βιώνουν διαφορετικά επίπεδα καταπίεσης στον καπιταλισμό. Οι άνθρωποι της εργατικής τάξης καταπιέζονται κατ' αρχή με βάση την τάξη τους και στη συνέχεια με βάση το φύλο, τη σεξουαλική ταυτότητα ή τη φυλή τους. Η σύνδεση των αγώνων μας, η ένωση και ο κοινός αγώνας μέσω της αλληλεγγύης της εργατικής τάξης, είναι ζωτικής σημασίας για να ξεκινήσει η διαδικασία ανατροπής αυτού του εκμεταλλευτικού συστήματος.

Θεωρία των προνομίων, διαθεματικότητα, αστικός φεμινισμός/φεμινισμός της ελίτ και Μαρξισμός

32. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης τη δεκαετία του 1990, οι μαρξιστικές ιδέες εισήλθαν σε μια εποχή σημαντικής υποχώρησης. Οι μεταμοντέρνες ιδέες ήρθαν στο προσκήνιο και υπήρξε μια γενική στροφή προς μια ατομικιστική συνείδηση και μακριά από τον ταξικό αγώνα. Αυτό ήταν μέρος και αποτέλεσμα της επιτυχημένης νεοφιλελεύθερης προσπάθειας της άρχουσας ελίτ.
33. Από τότε, θεωρίες όπως η διαθεματικότητα και η θεωρία των προνομίων, άνηθαν στους φεμινιστικούς κύκλους και έγιναν γνωστές κάτω από τον γενικό όρο «πολιτικές ταυτότητας». Σύμφωνα με τις πολιτικές ταυτότητας, διάφορα είδη καταπίεσης υπάρχουν στην κοινωνία και γίνονται το κύριο στοιχείο με το οποίο ταυτίζεται κάθε άτομο. Αυτή η μορφή ταυτότητας που

βασίζεται στην καταπίεση, ωθεί κάθε άτομο να αναζητήσει άτομα με παρόμοιες εμπειρίες, να ενωθεί μαζί τους και να προσπαθήσουν από κοινού να βελτιώσουν τη ζωή τους.

34. Αρχικά, αυτό ακούγεται παρόμοιο με αυτό που περιγράψαμε παραπάνω ως διπλή ή ειδική καταπίεση και είναι εύκολο να καταλάβει κανείς γιατί αυτές οι ιδέες είναι ελκυστικές για τους ανθρώπους που κινητοποιούνται και αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους. Ωστόσο, ο ρόλος της τάξης γενικά υποβιβάζεται στον «κατάλογο των καταπιέσεων» και δεν θεωρείται κεντρικός, ούτε η ταξική κοινωνία θεωρείται ως η πηγή/ρίζα κάθε καταπίεσης.
35. Η θεωρία των προνομίων, από την άλλη πλευρά, θεωρεί ότι ορισμένες ομάδες είναι «προνομιούχες» στην κοινωνία, με την έννοια ότι τους παρέχονται δικαιώματα που δεν έχουν άλλες ομάδες ή ότι αντιμετωπίζουν πολύ λιγότερους κινδύνους από άλλες ομάδες. Η θεωρία των προνομίων αντιλαμβάνεται την κοινωνία ως μια πυραμίδα, στην κορυφή της οποίας κάθεται ο λευκός άνδρας.
36. Η διαθεματικότητα εξηγεί ότι ορισμένοι άνθρωποι υποφέρουν από περισσότερες από μία καταπιέσεις και, ως εκ τούτου, βρίσκονται σε πιο ευάλωτη κατάσταση – μια μαύρη λεσβία γυναίκα, για παράδειγμα, βρίσκεται σε χειρότερη θέση από έναν Ασιάτη στρέιτ άνδρα. Το πρόβλημα εδώ είναι ότι η καταπίεση που απορρέει από τον σεξισμό ή τον ρατσισμό διαχωρίζεται από το ταξικό στοιχείο. Οι καταπιέσεις γίνονται αντιληπτές ως παράλληλες έννοιες και ο κύριος σκοπός είναι να τις αναγνωρίσουμε και να τις κάνουμε ορατές. Ως Μαρξιστές, είμαστε διαθεματικοί, αλλά με την έννοια ότι όλες οι καταπιέσεις έχουν το ταξικό στοιχείο ως κοινό παρονομαστή και καθοριστικό παράγοντα. Με τον τρόπο που συνήθως γίνεται αντιληπτή, η διαθεματικότητα καταλήγει να είναι διχαστική. Πιστεύουμε ότι ο ιδιαίτερος ρόλος της τάξης πρέπει να εξηγηθεί: πρέπει να τονιστεί ο ρόλος της εργατικής τάξης ως η μόνη επαναστατική δύναμη στην κοινωνία που μπορεί να ανατρέψει τον καπιταλισμό, το σύστημα που γεννά και αναπαράγει κάθε καταπίεση.
37. Εξαιτίας αυτής της έλλειψης μιας ταξικής προσέγγισης, έχει αναπτυχθεί μια ατομικιστική διαδικασία απλής καταγραφής και περιγραφής των καταπιέσεων και των διασταυρώσεών τους. Αυτή η διαδικασία καταλήγει στην πραγματικότητα να είναι περισσότερο διχαστική παρά συμπεριληπτική, με τα άτομα να σχηματίζουν αντικρουόμενες υποομάδες με βάση το αντιλαμβανόμενο επίπεδο προνομίων/καταπίεσης. Η εστίαση μεταφέρεται στο ποιος είναι ο «πιο καταπιεσμένος» και το βάρος πέφτει στο άτομο να αλλάξει τις προσωπικές του συμπεριφορές και όχι στο σύστημα που έχει καθιερώσει τις καταπιεστικές συμπεριφορές ως κανόνα.
38. Το επιχείρημα πίσω από αυτό είναι ότι αυτές οι κοινωνικές ομάδες ήταν υποχρεωμένες να παραμείνουν σιωπηλές και κρυμμένες για πάρα πολύ καιρό και είναι πλέον καιρός να έρθουν στο προσκήνιο με βάση το επίπεδο καταπίεσης ή προνομίων τους. Η αφετηρία αυτού του επιχειρήματος είναι απολύτως σωστή. Η ανάδειξη της κατάστασης των περιθωριοποιημένων και καταπιεσμένων ομάδων αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα προς τη χειραφέτηση. Ωστόσο, γίνεται αδιέξοδος όταν σταματά εκεί – όταν η ορατότητα ή η εκπροσώπηση των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων γίνεται αυτοσκοπός και όταν οι καταπιεσμένοι δεν ενώνουν τις δυνάμεις τους προκειμένου να ανατρέψουν το σύστημα στο οποίο εδράζεται κάθε καταπίεση.

39. Ως αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης, έχουν αναπτυχθεί πεποιθήσεις και στάσεις σύμφωνα με τις οποίες σε αρκετές περιπτώσεις, αν δεν είσαι μέλος μιας συγκεκριμένης καταπιεσμένης ομάδας, τότε δεν επιτρέπεται να μιλήσεις για τον αγώνα τους, να τον προσεγγίσεις, να δείξεις έναν δρόμο προς τα εμπρός ή να διαφωνήσεις. Επίσης, αυτή η ασπρόμαυρη θεώρηση υπάρχει πίσω από συνθήματα του τύπου «εγώ αδελφή μου σε πιστεύω», που υιοθετούνται ως καθολική αλήθεια. Δεν αντιμετωπίζουμε τις γυναίκες με δυσπιστία, δεν κατηγορούμε τα θύματα, όπως κάνει ο καπιταλισμός. Είναι επίσης αλήθεια ότι η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών που καταγγέλλουν κακοποίηση λένε την αλήθεια. Ωστόσο, αυτό δεν αποτελεί καθολική αλήθεια και δεν μπορεί να αντικαταστήσει τις διαδικασίες διερεύνησης και τιμωρίας των κακοποιητών.
40. Μια άλλη μορφή πολιτικών ταυτότητας που εξελίχθηκε και κυριάρχησε από τη δεκαετία του '90 είναι αυτή της «θηλυκοποίησης της ελίτ». Από το να «αναρριχηθείς στην πατριαρχική κορυφή» μέχρι το να είσαι «γυναίκα αφεντικό», αυτό το είδος φεμινισμού αφορά τις γυναίκες με οικονομική επιφάνεια – αυτό που αποκαλούμε αστικό φεμινισμό. Το επιχείρημα είναι ότι πρέπει να αυξήσουμε την αντιπροσώπευση των γυναικών σε θέσεις εξουσίας και διοίκησης ως ένα βήμα προς τα εμπρός για μια καλύτερη κοινωνία και τη χειραφέτηση των γυναικών.
41. Ενώ υπάρχει σαφές πρόβλημα υποεκπροσώπησης των γυναικών στην πολιτική και στους χώρους εργασίας, η εκλογή ή η προαγωγή γυναικών αποκλειστικά και μόνο με βάση το φύλο τους, δεν αποτελεί λύση. Σε όλο τον κόσμο, έχουμε δει ότι η εκλογή γυναικών δεν μεταφράζεται αυτόματα σε βελτίωση της ζωής των γυναικών της εργατικής τάξης και των ανθρώπων γενικότερα. Όταν αναγκάζονται να επιλέξουν μεταξύ της τάξης τους και του φύλου τους, η τάξη τους πάντα επικρατεί.
42. Οι συντηρητικές γυναίκες στις κυβερνήσεις και στα εθνικά ή διεθνή όργανα λήψης αποφάσεων, θα εφαρμόσουν τελικά πολιτικές που διαιωνίζουν και διαδίδουν την καταπίεση των γυναικών και των ανθρώπων της εργατικής τάξης. Η Roberta Mezzola, η πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, είναι ηχηρή πολέμιος των δικαιωμάτων στην άμβλωση· η Giorgia Meloni, η πρωθυπουργός της Ιταλίας, έχει δηλώσει ξεκάθαρα ότι στόχος της είναι η αποκατάσταση των παραδοσιακών οικογενειακών αξιών και θεωρεί τους μετανάστες και τον «σύγχρονο τρόπο ζωής» (συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος στην άμβλωση, των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων κ.λπ.) καταστροφικό.
43. Οι Πολιτικές Ταυτότητας δεν είναι ο δρόμος που θα μας οδηγήσει στην ισότητα. Τα φεμινιστικά και ΛΟΑΤΚΙ+ κινήματα πρέπει να ενσωματώσουν ταξικά χαρακτηριστικά και ένα αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα, προκειμένου ο αγώνας μας για πραγματική απελευθέρωση να είναι νικηφόρος.

Σοσιαλιστικός Φεμινισμός: αγώνας για τα δικαιώματά μας σήμερα και για ένα καλύτερο αύριο

44. Ο καπιταλισμός υποστηρίζει και διαιωνίζει την πατριαρχία, η οποία εκφράζεται από τη σεξιστική καταπίεση απέναντι στις γυναίκες και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, η οποία με τη σειρά της αντανακλάται στις διακρίσεις στο σχολείο, τη δουλειά, τη γειτονιά, μέχρι τη βία.

45. Παρόλο που η καταπίεση των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων είναι κοινή για όλα τα άτομα που ανήκουν σε αυτές τις κοινωνικές ομάδες, οι γυναίκες της εργατικής τάξης και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα καταπιέζονται πολύ περισσότερο. Οι εργαζόμενοι/ες, ανεξάρτητα από το φύλο, το χρώμα του δέρματος, τη φυλή, τη θρησκεία ή τον σωματότυπο, είναι όλοι/ες θύματα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και πρέπει να αγωνιστούν ενωμένοι ενάντια στο σύστημα και όλες τις εκφάνσεις του.
46. Επομένως, το εργατικό κίνημα πρέπει να υιοθετήσει τα αιτήματα των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και ταυτόχρονα τα κινήματα κατά της καταπίεσης των φύλων πρέπει να αγωνιστούν ενάντια στον καπιταλισμό που διακινδυνεύει την καταπίεσή τους, ως μέρος της εργατικής τάξης, προκειμένου να οικοδομηθεί μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση, καταπίεση και διακρίσεις, δηλαδή μια σοσιαλιστική κοινωνία.
47. Ως Μαρξιστές συμμετέχουμε στα κινήματα των γυναικών και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Συμμετέχουμε, ή δημιουργούμε όπου δεν υπάρχουν, γυναικείες ή ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις, μέτωπα ή εκστρατείες. Ταυτόχρονα, στοχεύουμε στην ανάπτυξη της συνείδησης προς την κατεύθυνση της σύνδεσης αυτών των αιτημάτων με τους αγώνες της εργατικής τάξης και τον αγώνα για την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος και την οικοδόμηση μιας σοσιαλιστικής κοινωνίας.

---

[i] Το παρόν κείμενο προσπαθεί να χρησιμοποιήσει συμπεριληπτική γλώσσα. Αυτό είναι σημαντικό, ιδίως γιατί δεν μπορούν όλες οι γυναίκες να κυοφορήσουν και δεν είναι γυναίκες όλα τα άτομα που μπορούν να κυοφορήσουν. Τρανς άντρες και μη-δυσιαδικά άτομα που έχουν εσωτερικά αναπαραγωγικά όργανα μπορούν επίσης να κυοφορούν. Δες για παράδειγμα: medicalnewstoday.com: [Can men become pregnant?](#)

[ii] unfpa.org: [Young Persons with Disabilities](#) & ohchr.org: [A/HRC/50/26: Violence against indigenous women and girls – Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Reem Alsalem](#)

[iii] ncbi.nlm.nih.gov: [Global Health Burden and Needs of Transgender Populations: A Review](#)